

Årsrapport 2009

Barne-, ungdoms- og familieetaten

Forord

Bufetat har et stort ansvarsområde. Oppgavene er mange og varierte. I denne årsrapporten oppsummerer vi aktiviteten i året som gikk og redegjør for drifts- og måloppnåelsen i 2009.

I 2009 fikk 7 467 barn og unge et tilbud fra det statlige barnevernet. Et viktig mål ved barnevernreformen, som Stortinget vedtok i 2003, var at flere barn og unge skulle få hjelp i hjemmet eller i fosterhjem og at færre skulle bo i institusjon. Vi konstaterer at utviklingen fortsatt går i riktig retning. Flere barn og unge får hjelp fra Bufetat og det er en økning i tilbudet som gis i hjemmet eller i fosterhjem.

I 2009 har vi hatt et særlig fokus på implementering og kvalitetssikring av kunnskapsbaserte metoder. Flere barn og unge får kunnskapsbaserte tilbud, ikke minst gjelder det hjelpetiltak i hjemmene. Av hjelpetiltakene i hjemmet er det særlig PMTO-tilbudet som øker.

Det er en forutsetning at barn og unge i våre tiltak skal ha opplæringstilbud i tråd med opplæringsloven. Vi har derfor hatt spesielt søkelys på dette i året som gikk og er i ferd med å utvikle rutiner for oppfølging av barn og unges skolegang i forbindelse med plassering utenfor hjemmet.

I det statlige barnevernet er det fortsatt budsjettmessige utfordringer. Direktoratet gjennomførte i 2009 flere analyser av den økonomiske situasjonen og dette har dannet grunnlag for felles forståelse for de utfordringene vi står overfor i etaten vår. Analysene har bekreftet og utdypet tidligere analyser. Dette har gitt oss et godt utgangspunkt til å jobbe systematisk videre. Arbeidet har kartlagt at vi særlig ønsker å fokusere på:

- Inntak og valg av tiltak
- Institusjonsutgifter
- Oppholdstid

Arbeidet har resultert i at direktoratet i 2010 oppretter et program for økonomisk balanse og god praksis.

Familievernet opplevde enda et år med økt etterspørsel etter både mekling og hjelp til mestring av familielivet. Rundt 40 000 par og familier får årlig terapi, rådgivning eller mekling i familievernet. Familievernets store satsing i 2009 var brukermedvirkning gjennom klient- og resultatstyrt praksis (KOR). Metoden er en integrert del av terapiarbeidet for å videreutvikle kvaliteten og tilpasse tilbudet direkte til den det gjelder. KOR ble tatt i bruk av fem kontorer og erfaringene fra deres arbeid skal brukes i implementering i alle familievernkontor innen 2012.

Norge er blitt et flerkulturelt samfunn. Det ser vi også i våre tjenester. For oss er det et mål at alle våre tjenester skal legges til rette for at barn, unge og familier blir møtt på en god måte, uansett kulturell bakgrunn. Vi har vedtatt *Strategi for økt etnisk mangfold i Bufetat*. Den skal blant annet bidra til å øke antallet ansatte med ikke-vestlig bakgrunn i etaten.

Å gi god omsorg til enslige mindreårige asylsøkere og flyktninger har raskt blitt en omfattende oppgave for Bufetat. I løpet av 2009 mottok 263 nye enslige mindreårige asylsøkere under 15 år tilbud i regi av etaten. I løpet av 2009 ble 138 barn bosatt i kommunene. Det er en utfordring for kommunene, IMDi og Bufetat å få til raske, gode

løsninger for de barna som skal bo i Norge. Det forutsetter stor oppmerksomhet og godt samarbeid mellom ulike tjenester og forvaltninger i samfunnet. Gode verger for det enkelte barn og et tilstrekkelig antall kommuner som kan bosette barna er avgjørende for at disse barna skal få et godt liv i Norge.

Våre verdier respekt, åpenhet og deltakelse er krevende, men en forutsetning for den jobben vi skal gjøre sammen med brukerne og våre samarbeidspartnere.

Det er viktig for Bufetat at barns stemmer blir hørt. I familievernet utvikles det metoder for at barn skal høres i meklinger og flere kontorer har barnegrupper rundt spesielle temaer. I barnevernet er det viktig at barn og unge tas med på råd i valg av tiltak og at de har innflytelse på egen situasjon på institusjonen. Vi har startet en kartlegging av brukermedvirkningen i det statlige barnevernet for å systematisere innsatsen i 2010.

Kommunikasjonsstrategiene for barnevernet og familievernet er et ledd i arbeidet med en åpen etat. Familievernet har mange ulike informasjonstiltak og bruker media til å informere om sine tilbud.

Barnevernet har tradisjonelt vært en lukket tjeneste. Vår kommunikasjonsstrategi *Et åpent barnevern* er derfor et stort og viktig løft. Vi har åpnet oss mot samfunnet, ikke minst gjennom media. Gjennom å ufarliggjøre barnevernet og skape debatt om metoder og utfordringer, vil vi sette barnevernet på den faglige og politiske dagsorden og være med på å utvikle barnevernet videre i vårt samfunn.

Bufetat er avhengig av et godt og utstrakt samarbeid med en rekke aktører. Særlig må samarbeidet mellom det kommunale og det statlige barnevernet være tett og godt. I 2009 har vi fulgt opp evalueringen av fagteamenes arbeid, den såkalte Rambøll-rapporten, som pekte på en rekke utviklingsområder. Bufetat, KS og representanter for kommunene har i felleskap blant annet gjennomført seminarer og arbeidet med samarbeidsavtaler og rutiner for informasjon mellom det kommunale og det statlige barnevernet. I flere regioner er det gjennomført felles opplæringstiltak med sikte på å få en felles faglig plattform.

Vi har 5300 ansatte i Bufetat og det er vår viktigste ressurs. Vi ønsker å være en kompetent og lærende organisasjon. Derfor legger vi vekt på kompetanseutvikling og å ta i bruk ny kunnskap. Vi vil benytte og ha fokus på arbeidsmetoder vi vet fungerer. Når samfunnet endrer seg, må våre tjenester også gjøre det. Vi vil trolig være en organisasjon i omstilling og utvikling så lenge vi er til. Det er krevende, men spennende og utviklende! Jeg vil benytte denne anledningen til å takke alle for god innsats i 2009. Vi er et langt steg videre!

God lesning!

Oslo, februar 2010

Ann-Marit Sæbønes

Innholdsfortegnelse

INNLEDNING	5
1. SENTRALE OMRÅDER I 2009	6
1.1 FAMILIEVERNET	6
1.1.1 Aktivitetsutviklingen i familievernet.....	6
1.1.2 Utgiftsutviklingen i familievernet.....	11
1.1.3 Produktivitet og overordnede trekk i familievernet.....	14
1.2 DET STATLIGE BARNEVERNET	16
1.2.1 Aktivitetsutviklingen i barnevernet	17
1.2.2 Utgiftsutviklingen i barnevernet	31
1.2.3 Produktivitet og samlede utviklingstrekk i barnevernet.....	40
1.3 ENSLIGE MINDREÅRIGE ASYLSØKERE	53
1.3.1 Aktivitetsutvikling	53
1.3.2 Utgiftsutvikling	54
1.4 FORKLARINGER TIL STATSREGNSKAPET	56
2. RAPPORTERING	62
2.1 BUFDIR.....	62
2.1.1 God faglig og økonomisk styring av direktoratets ansvarsområde.....	62
2.2 BARNEVERN	66
2.2.1 Vern og omsorg bidrar til at barn og unge mestrer sine liv og videreutvikler evnene sine	66
2.3 ENSLIGE MINDREÅRIGE ASYLSØKERE OG FLYKTINGER	84
2.3.1 Gode omsorgstilbud til enslige mindreårige asylsøkere	84
2.4 FAMILIEVERN	87
2.4.1 En velfungerende og tilgjengelig familieverntjeneste	87
2.5 MEKLING	90
2.5.1 Ivaretagelse av barns beste.....	90
2.5.2 Likestilt foreldreskap og styrket samarbeid mellom foreldre som er i konflikt	91
2.5.3 Stabile samliv.....	92
2.6 ADOPSJON	93
2.6.1 Barnas interesser ved innenlands- og utenlandsadopsjon er ivaretatt	93
2.7 UNGDOMSARBEID.....	96
2.7.1 Solidaritet og toleranse blant ungdom.....	96
2.8 VOLD OG OVERGREP	99
2.8.1 Krise- og incestsenter med god kvalitet og tilgjengelighet	100
2.8.2 Trygghet mot kjønnslemlesting, tvangsekteskap og menneskehandel	101
2.9 TILSKUDDS- OG ERSTATNINGSFORVALTNING.....	104
2.9.1 Bufetats tilskudds-, erstatnings- og regelverksforvaltning er effektiv og av høy kvalitet	104
2.10 ADMINISTRATIVE FORHOLD	106
2.10.1 Personalforvaltning og internkontroll	106
2.10.2 Integrering og inkludering av personer med innvandrerbakgrunn.....	108
2.10.3 Aktivitets- og redegjørelse/rapporteringsplikter.....	109
2.10.4 Krisehåndtering og informasjonsberedskap	111
2.10.5 Krav om risikostyring	111
2.10.6 Offentlige anskaffelser.....	111
2.10.7 Handlingsplan for miljø- og samfunnsansvar i offentlige anskaffelser.....	111
2.10.8 Nasjonale retningslinjer for å styrke informasjonssikkerheten 2007-2010.....	111
OVERSIKT OVER FORKORTELSER	112
TABELLISTE	112
FIGURLISTE	114

Innledning

I denne årsrapporten oppsummeres aktiviteten i Barne-, ungdoms- og familieetaten (Bufetat) i 2009. Bufetat har ansvaret for familievernet og det statlige barnevernet. Videre har vi ansvaret for enslige mindreårige asylsøkere under 15 år. Bufetat behandler også søknader om adopsjon. I tillegg har Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir) forvaltet 18 tilskuddsordninger i 2009, inkludert adopsjonsstøtte. Bufdir behandler også saker etter ekteskapsloven og søknader om rettferdsvederlag. Bufetat driver ungdoms- og utviklingsprogrammer og informerer barn og unge. I årsrapporten er det redegjort for Bufetats drift og måloppnåelse i løpet av 2009.

I årsrapporten gjøres det rede for etatens resultater og måloppnåelse knyttet til de mål og resultatkrav som er spesifisert i tildelingsbrevet for 2009. Rapporten er delt i to deler. Del 1 omhandler områder som direktoratet spesielt ønsker å fokusere på. Dette gjelder:

1. Aktivitets- og utgiftsutviklingen i familievernet
2. Aktivitets- og utgiftsutviklingen i det statlige barnevernet
3. Aktivitet og utgifter enslige mindreårige asylsøkere
4. Forklaringer til statsregnskapet

Disposisjonen i del 2 følger tildelingsbrevet for 2009 fra Barne- og likestillingsdepartementet (BLD) etter ønske fra BLD.

Ved siden av den skriftlige rapporten inneholder årsrapporten følgende vedlegg:

1. Økonomi
2. Aktivitet
3. Enslige mindreårige asylsøkere - aktivitet
4. Adopsjon
5. FoU-prosjekter
6. Handlingsplan mot tvangsekteskap
7. Handlingsplan mot kjønnslemlestelse
8. Regjeringen handlingsplan mot menneskehandel
9. RVTS-Sør
10. Barentssamarbeidet
11. EUs ungdomsprogram

1. Sentrale områder i 2009

1.1 Familievernet

De to siste årene har det vært en betydelig økning i befolkningens etterspørsel etter tjenester fra familievernet. Aktivitetsveksten fra 2008 har fortsatt inn i 2009. Det er også i år en økning i antall nye saker, både når det gjelder mekling og kliniske saker. Antall gjennomførte konsultasjoner vokser raskere enn antall nye saker. Oversikten over saker som ble avsluttet i 2009 viser at familievernet ga terapi og rådgivning til over 24 000 familier, par og enkeltpersoner. Det ble gjennomført mekling i over 13 500 saker. I tillegg kommer sakene som ikke var avsluttet ved årsskiftet, slik at det totale antall par og familier som nyttiggjorde seg familievernets tilbud i året som gikk, er enda høyere. Tid registrert til klientrettede aktiviteter viser også en økning fra 2008 til 2009.

Til tross for denne aktivitetsøkningen og effektiviseringen, viser statistikken at flere klienter, relativt sett, må vente mer enn tre uker på meklingstime eller mer enn fire uker på tilbud om terapi og rådgivning. Den positive utviklingen fra 2007 til 2008 på dette området har altså ikke fortsatt.

Andelen av familievernets ressurser som brukes til mekling viser en økning på 14,4 prosent i 2009. Om familievernet skal ta en vesentlig større andel av meklingssakene uten økning i ressursrammen, må det kliniske arbeidet og/eller forebyggende tiltak prioriteres ned.

Bak tallene i denne rapporten skjuler det seg et mangfold av tilbud, tjenester og satsninger ut over de rene meklingssamtalene og samtaletilbudene til par og familier. Barn høres i økende grad i saker som angår dem, og familievernet øker sin kompetanse og utvikler metoder på dette og flere andre områder. Det tilbys ulike typer gruppesamtaler til ulike målgrupper, bl.a. barn som har opplevd at foreldrene går fra hverandre, barn som bor i to hjem, voldsutsatte kvinner, voldsutøvere, personer som sliter med sinnemestring og menn som har opplevd samlivsbrudd.

De økonomiske rammene for familievernet har vært trange de siste tre årene. For å balansere budsjettet, har regionene måttet holde stillinger ledig i perioder, og redusert kapasitet grunnet sykefravær og permisjoner er ikke alltid dekket opp. Resultatet er at familievernet har kapasitetsproblemer som gir utslag i manglende måloppnåelse både for kravet om ventetid og tid brukt til meklinger.

Familievernet fikk økte rammer i 2009 og utgiftsveksten var noe høyere enn lønns- og prisstigningen. Utgiftene fratrukket refusjoner for familievernet har i perioden 2005 til 2009 kun økt marginalt mer enn lønns- og prisstigningen.

1.1.1 Aktivitetsutviklingen i familievernet

For å illustrere aktiviteten og utviklingen i familievernet, benytter vi både tid brukt og konsultasjoner i behandlingssaker og meklinger. Vi ser også på utviklingen i nye og avsluttede saker.

Aktivitetstall er hentet fra Familievernets dokumentasjonssystem (Fado) som ble innført 1. januar 2008. Aktivitetstall fra før 2008 er hentet fra SAMLIV. Det knytter seg noe mer usikkerhet til de eldre aktivitetstallene, men vi har likevel vurdert kvaliteten som tilstrekkelig til at en sammenligning gir mening.

Aktivitetsvekst i familievern

Tabell 1-1 viser utviklingen i antall nye behandlingssaker og meklinger fra 2006 til 2009.

Tabell 1-1 Nye behandlingssaker og meklinger. 2006-2009

	2006	2007	2008	2009	Endring i prosent		
					06-07	07-08	08-09
Behandlingssaker	24 989	23 239	24 191	24 490	-7,0	4,1	1,2
Meklinger	9 529	12 962	13 613	14 010	36,0	5,0	2,9
Totalt antall nye saker	34 518	36 201	37 804	38 500	4,9	4,4	1,8
Meklinger i prosent av alle nye saker	27,6	35,8	36,0	36,4	8,2	0,2	0,4

Økningen i nye behandlingssaker og meklinger fortsetter, men er noe lavere fra 2008 til 2009 enn den var fra 2007-2008. Meklinger utgjør 36,4 prosent av alle nye saker i 2009, noe som er en økning på 0,4 prosentpoeng fra året før. Etterspørselen etter familievernets tjenester øker.

Tabell 1-2 viser utviklingen for antall avsluttede behandlingssaker og meklinger fra 2006 til 2009.

Tabell 1-2 Avsluttede behandlingssaker og meklinger. 2006-2009

	2006	2007	2008	2009	Endring i prosent		
					06-07	07-08	08-09
Behandlingssaker	22 581	22 710	22 543	24 194	0,6	-0,7	7,3
Meklinger	8 797	11 365	12 495	13 543	29,2	9,9	8,4
Totalt antall avsluttede saker	31 378	34 075	35 038	37 737	8,6	2,8	7,7
Meklinger i prosent av alle avsluttede saker	28,0	33,4	35,7	35,9	5,3	2,3	0,2

Det er en sterk økning i antall avsluttede saker totalt sett. Økningen gjelder både for behandlingssaker og meklingssaker. Antallet nye saker er høyere enn antall avsluttede saker de siste to årene. Det betyr at effektiviseringen av familievernet ikke er tilstrekkelig til å ta unna den økende mengden nye saker.

Tabell 1-3 viser utviklingen i antall konsultasjoner i behandlingssaker og meklinger fra 2007 til 2009.

Tabell 1-3 Konsultasjoner i behandlingssaker og meklinger. 2007-2009

	2007	2008	2009	Endring i prosent	
				07-08	08-09
Behandlingssaker	83 710	86 961	89 930	3,9	3,4
Meklinger	17 419	19 161	20 134	10,0	5,1
Totalt antall konsultasjoner	101 129	106 122	110 064	4,9	3,7
Meklinger i prosent av alle konsultasjoner	17,2	18,1	18,3	0,8	0,2

Antall konsultasjoner i behandlingssaker og meklinger fortsetter å øke på landsbasis. Økningen er på henholdsvis 3,4 og 5,1 prosent for behandlingssaker og meklinger. Økningen i meklinger må ses i sammenheng med overordnede føringer om at kontorene skal prioritere meklinger.

Tabell 1-4 og Tabell 1-5 viser utviklingen i antall konsultasjoner i behandlingssaker og meklinger fra 2007 til 2009 fordelt etter region.

Tabell 1-4 Konsultasjoner i behandlingssaker etter region. 2007-2009

Region	2007	2008	2009	Endring i prosent	
				07-08	08-09
Region øst	33 725	34 350	35 026	1,9	2,0
Region sør	15 107	15 849	15 966	4,9	0,7
Region vest	15 322	16 337	17 468	6,6	6,9
Region Midt-Norge	11 353	11 825	12 378	4,2	4,7
Region nord	8 203	8 600	9 092	4,8	5,7
Totalt	83 710	86 961	89 930	3,9	3,4

Tabell 1-5 Konsultasjoner i meklinger etter region. 2007-2009

Region	2007	2008	2009	Endring i prosent	
				07-08	08-09
Region øst	7 057	7 582	7 586	7,4	0,1
Region sør	2 984	3 439	3 242	15,2	-5,7
Region vest	2 944	3 441	3 936	16,9	14,4
Region Midt-Norge	2 560	2 711	2 955	5,9	9,0
Region nord	1 874	1 988	2 415	6,1	21,5
Totalt	17 419	19 161	20 134	10,0	5,1

Antall konsultasjoner i behandlingssaker øker i alle regioner. Økningen er lavere i Region øst og Region sør enn i de andre regionene.

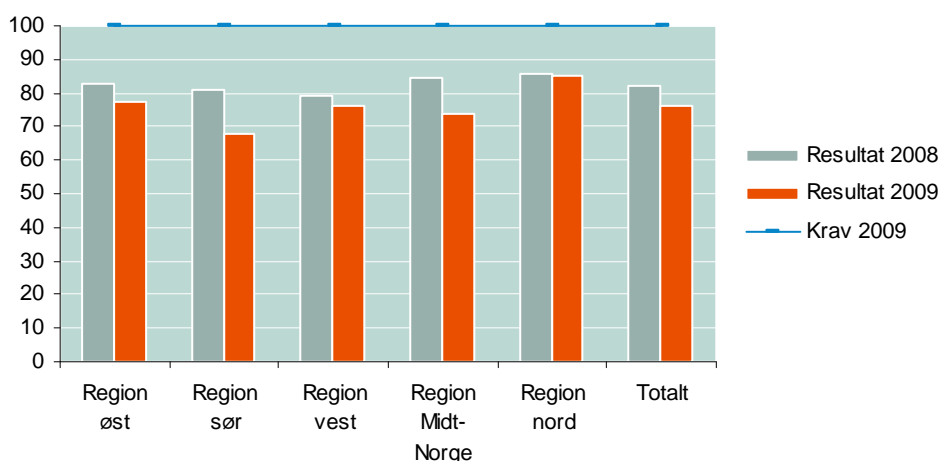
For konsultasjoner i meklinger er det til dels store variasjoner mellom regionene. Region øst ligger på samme nivå som året før. Regionen hadde lav meklerkapasitet i første halvår fordi flere nyansatte først ble godkjent som meklere i juni. Region øst har også hatt høyt sykefravær ved enkelte kontorer og har ikke satt inn vikarer med meklerkompetanse. Region sør opplever en nedgang i meklinger i eget tiltaksapparat. Nedgangen i Region sør må ses i sammenheng med en økning i antall meklingsaker hos eksterne meklere på 23,7 prosent fra 2008 til 2009. Samlet sett er det en økning i meklingsaktiviteten i Region sør på 3,4 prosent. De øvrige regionene opplever en til dels kraftig økning i antall konsultasjoner i meklingsaker. I Region vest skyldes økningen i antallet meklingsaker i det statlige familievernnet at eksterne meklere tar en lavere andel av meklingssakene. Region nord opplever en stor pågang av nye saker og har en høyere prioritering av meklingsaker i 2009. Det medfører at ventetiden på behandlingssaker går opp.

Ventetid

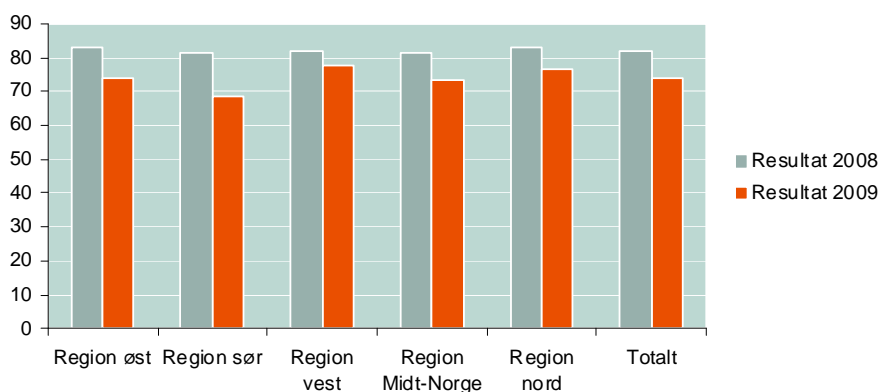
Ventetiden for meklingsaker ved familievernkontorene skal ikke overstige tre uker fra begjæring til tilbud om første time. Det er også et mål å gi tilbud om første time i behandlingssaker innen fire uker. Figur 1-1 og Figur 1-2 viser prosentvis andel hvor ventetid ikke overstiger tre uker for meklinger og fire uker for behandlingssaker.

Figur 1-1 Andel hvor krav til ventetid for meklings overholdes etter region. 2008-2009

Figur 1-2 Andel som får tilbud om første behandlingstid innen fire uker. 2008-2009.

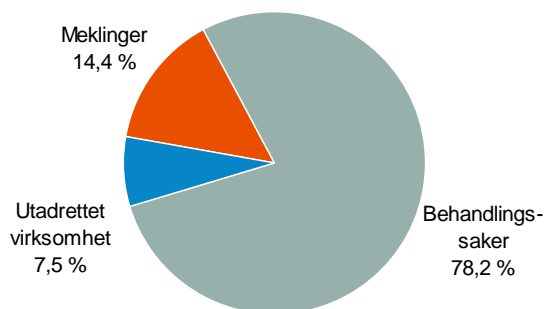
Kravet til ventetid ved meklings blir nådd i 76 prosent av sakene. Det er en nedgang fra 82 prosent av sakene i 2008. Andelen som får tilbud om første behandlingstid innen fire uker går ned fra 82 til 74 prosent.

Økning i antall saker er en av flere årsaker til at kontorene ikke innfrir kravet til ventetid. Samtidig har flere kontorer redusert kapasitet grunnet sykemeldinger, permisjoner og ledige stillinger. Regionene har holdt stillinger ledige for å holde budsjettet har. I flere områder er imidlertid kapasiteten både i familievern og hos de eksterne meklerne for liten til å dekke etterspørselen. Det medfører at ventetiden øker. Noen foretrekker også å vente på time ved et familievernkontor framfor å benytte seg av tilbudet til eksterne meklere. Dette medfører at treukersfristen for første meklingsstid overskrides.

Mer tid benyttet til meklings

Familievern skal benytte minst 20 prosent av sin kapasitet på foreldremekling der behovet er tilstede. Figur 1-3 viser andelen tid brukt på henholdsvis meklings, behandlingssaker og utadrettet virksomhet i 2009.

Figur 1-3 Andel tid brukt på meklinger, behandlingssaker og utadrettet virksomhet. 2009

Meklingssaker utgjør 14,4 prosent av den registrerte tidsbruken i familievernnet. Dette er en økning på 0,7 prosentpoeng fra 2008 og tilsvarer nedgangen i utadrettet virksomhet. Behandlingssaker utgjør 78,2 prosent av den registrerte tidsbruken i FADO, akkurat som i 2008.

Resultatet gir ikke et samlet bilde av tidsbruken til meklinger fordi FADO ikke inneholder informasjon om tid brukt til for- og etterarbeid. Det er mer for- og etterarbeid i forbindelse med meklingsaker enn i vanlige behandlingssaker, særlig i meklinger med høyt konfliktnivå. Meklinger krever mer forberedelser pr. telefon og brev enn andre saker. I tillegg runder FADO av tidsbruken nedad etter vanlige avrundingsregler. All tidsbruk mellom en time til 1,29 timer reduseres til en time i den endelige statistikken, til tross for at den enkelte terapeut registrerer nøyaktig tidsbruk. Mange meklinger går litt utover den lovbestemte timen som skal til for å få meklingsattest. FADO underestimerer derfor andelen av familievernets ressurser som brukes til meklinger.

Etterspørselen etter meklinger varierer mellom familievernkontorene. Flere kontorer bruker mer enn 20 prosent av sine ressurser på meklinger, mens andre kontorer har lavere etterspørsel. Meklinger utgjør 36,4 prosent av alle nye saker ved kontorene, jf. Tabell 1-1. Tid brukt til meklingsmå likevel øke kraftig for å innfri kravet om 20 prosent ressursbruk.

Tabell 1-6 viser utviklingen i timer brukt til behandlingssaker, meklinger og utadrettet virksomhet i familievernnet fra 2008 til 2009.

Tabell 1-6 Tid brukt til behandlingssaker, meklinger og utadrettet virksomhet. 2008-2009

Timer brukt til	2008	2009	Endring i prosent
Behandlingssaker	116 852	119 023	1,9
Meklinger	20 478	21 887	6,9
Utadrettet virksomhet	12 202	11 387	-6,7
Antall timer brukt til meklinger i prosent av registrert klientkontakt	13,7	14,4	0,7

I tillegg til å vise samme tendens som Figur 1-3, viser Tabell 1-6 at det samlede volumet øker. Det er fortsatt økning både i timer brukt til behandlingssaker og timer brukt til meklinger, mens det er en nedgang i utadrettet virksomhet. Det knytter seg noe usikkerhet til datakvaliteten når det gjelder timer brukt på utadrettet virksomhet. Imidlertid rapporterer flere regioner om at økt pågang innenfor behandlingssaker og meklinger gjør det vanskelig å prioritere utadrettet virksomhet.

Eksterne meklere

Fra 1. januar 2008 ble ansvaret for eksterne meklere overført fra Fylkesmennene til Bufetat. Aktiviteten til de eksterne meklere er finansiert over kapittel 841. For å få et totalbilde av familievern tjenesten og sakstilfanget, er det likevel viktig å se familievernet i sammenheng med meklinger som er utført av eksterne meklere.

Tabell 1-7 viser antall nye meklinger hos eksterne meklere, for familievernet og eksterne meklere sin andel av alle nye meklinger i pr. region i 2009 og totalt i 2008.

Tabell 1-7 Nye meklinger for eksterne meklere og familievernet etter region. 2008 og 2009.

Region	Eksterne meklere	Familievernet	Totalt	Eksterne meklers andel av alle nye meklinger
Region øst	1 492	5 240	6 732	22,2
Region sør	1 669	2 210	3 879	43,0
Region vest	1 529	2 703	4 232	36,1
Region Midt-Norge	721	2 068	2 789	25,9
Region nord	635	1 789	2 424	26,2
Totalt 2009	6 046	14 010	20 056	30,1
Totalt 2008	5 167	13 613	18 780	27,5

I alt er det registrert 6 046 saker hos de eksterne meklere i 2009. Det er en økning på 879 saker fra 2008. Andelen meklinger som utføres av eksterne meklere øker med 2,6 prosentpoeng til 30,1 prosent. Det betyr at de eksterne meklere opplever en større aktivitetsvekst enn det statlige familievernet. Aktivitetsveksten er på 17 prosent. En årsak til dette er at økt ventetid i statlige familievernkontorer gjør at flere velger eksterne meklere. Noen foretrekker også eksterne meklere av andre årsaker. Andelen eksterne meklinger er høyest i de regionene hvor det er flest kirkelige familievernkontorer.

1.1.2 Utgiftsutviklingen i familievernet

I dette avsnittet fokuserer vi på utviklingen i regionenes utgifter på kapittel 842 fra regnskapsåret 2008 til 2009. Vi har også inkludert regnskapsårene 2005-2007 for å kunne se en lengre utvikling i utgiftene. Inntektene er inkludert for å få et helhetlig bilde. Avvik fra budsjett kommenteres i avsnitt 1.4. Avvik mellom tallene som presenteres her og avsnitt 1.4, skyldes at vi i dette avsnittet ser på regionenes utgifter og inntekter isolert sett. I forklaringene til avvik mot tildelt budsjett i avsnitt 1.4, inkluderes direktoratets utgifter på kapitlet.

Tabell 1-8 viser utviklingen i regionenes utgifter og inntekter på kapittel 842/3842 fra 2005 til 2009.

Tabell 1-8 Utgifter og inntekter - kap. 842/3842 Familievern. 2005-2009. Beløp i 1 000 kroner

Post	2005	2006	2007	2008	2009
01 Driftsutgifter	143 401	151 934	170 841	177 799	190 596
21 Spesielle driftsutgifter	19	2 276	2 403	3 009	2 863
70 Tilskudd til kirkens familievern	112 294	117 313	106 278	111 458	122 264
Sum utgifter	255 715	271 523	279 523	292 266	315 723
15-18 Refusjoner	-3 223	-4 822	-3 638	-4 109	-6 655
Utgifter fratrukket refusjoner	252 492	266 701	275 885	288 157	309 068
Andre inntekter					
01 Diverse inntekter	-2 443	-1 902	-2 615	-1 137	-763

Tabell 1-9 Endringer i utgifter og inntekter - kap. 842/3842 Familievern. 2005-2009. Beløp i 1 000 kroner

Post	Endring				Endring i prosent			
	05-06	06-07	07-08	08-09	05-06	06-07	07-08	08-09
01 Driftsutgifter	8 533	18 907	6 958	12 797	6,0	12,4	4,1	7,2
21 Spesielle driftsutgifter	2 257	127	606	-146	-	5,6	25,2	-4,9
70 Tilskudd til kirkens familievern	5 019	-11 034	5 180	10 806	4,5	-9,4	4,9	9,7
Sum utgifter	15 808	8 000	12 743	23 457	6,2	2,9	4,6	8,0
15-18 Refusjoner	-1 599	1 185	-472	-2 545	49,6	-24,6	13,0	61,9
Utgifter fratrukket refusjoner	14 209	9 184	12 272	20 911	5,6	3,4	4,4	7,3
Andre inntekter								
01 Diverse inntekter	541	-713	1 477	375	-22,2	37,5	-56,5	-33,0

Det er en nominell vekst i utgifter fratrukket refusjoner til familievernet på 20,9 mill. kroner fra 2008 til 2009. Det tilsvarer en vekst på 7,3 prosent. Reelt øker utgiftene med 2,5 prosent¹. Den reelle økningen i utgiftene skyldes at familievernet ble styrket med totalt tolv mill. kroner i 2009. Inntektene reduseres med kr 375 000 fra 2008 til 2009.

I perioden fra 2005 til 2009 øker utgifter fratrukket refusjoner marginalt mer enn lønns- og prisstigningen. Den årlige økningen er på mindre enn én prosent utover lønns- og prisstigningen.

Det er en økning i antall konsultasjoner, jf. Tabell 1-3. Samtidig øker antall nye saker mer enn antall avsluttede saker, jf. Tabell 1-1 og Tabell 1-2, og det indikerer at familievernet har kapasitetsproblemer. Dette gir utslag i manglende måloppnåelse både for kravet om ventetid og tid brukt til meklinger.

¹ Prisjustert med en deflator på 4,7 som er prisstigningen fra 2008 til 2009. Definisjon av deflatoren er gitt i faktaboks

Deflator for familievernet, 2008 til 2009

Deflator benyttes til beregning av reell prisutvikling (omregning til faste priser).

Deflator: 4,7

Deflatoren for omregning til faste priser tar utgangspunkt i lønnskompensasjonen for lønnsoppgjøret (omregnet til prosent) og prisomregningsfaktorene til Finansdepartementet (FIN). Disse er vektet med andel av den enkelte post i 2008.

FINs prisomregningsfaktorer:

Post 01.2 3,1

Post 21 4,4

Post 70 4,4

Kompensert lønnsvekst (post 01.1): 5,3

Forklaringer på utgiftsveksten

Veksten i utgifter fratrukket refusjoner fra 2008 til 2009 er på 21 mill. kroner, og kan forklares ved følgende faktorer:

Lønns- og prisvekst	13,4 mill. kroner
Pensjonspremie	2,8 mill. kroner
Økte utgifter til familievern	4,7 mill. kroner
Totalt	20,9 mill. kroner

Lønns- og prisvekst

Tabell 1-10 viser beregnet effekt på utgiftene av lønns- og prisveksten for kapittel 842 fra 2008 til 2009.

Tabell 1-10 Beregnet effekt av lønns- og prisvekst for kap. 842. 2008-2009. Beløp i mill. kroner

Post	2008	Effekt av lønns- og prisvekst
Lønnsutgifter	136	7,2
Varer og tjenester	38	1,2
Spesielle driftsutgifter	3	0,1
Tilskudd til kirkens familievern	111	4,9
Beregnet lønns- og prisvekst	288	13,4

Den totale lønns- og prisveksten fra 2008 til 2009 er på 13,4 mill. kroner.

Finansdepartementets (FIN) prisomregningsfaktorer blir benyttet som mål på prisstigningen.

Økt pensjonspremie

Pensjonspremien er økt med 2,08 prosentpoeng fra 2008 til 2009. På årsbasis medfører dette økte utgifter på 2,8 mill. kroner.

En foreløpig kartlegging av pensjonsutgiftene i de kirkelige kontorene viser at det har vært en betydelig økning i tilskuddet til de kirkelige familievernkontorene (KF-kontorene), tilsvarende 3,5 mill. kroner. Det er ikke gitt budsjettkompensasjon for de økte pensjonsutgiftene til KF-kontorene. Det er satt ned en arbeidsgruppe som kartlegger situasjonen når det gjelder pensjonsutgiftene i KF-kontorene.

Andre utgifter i familievernet

Utgiftene til familievernet øker med 4,7 mill. kroner når vi tar hensyn til lønns- og prisveksten og pensjonspremien, der 1,5 mill. kroner er knyttet til økte husleieutgifter utover deflator fra 2008 til 2009.

Økte budsjettmidler

Familievernet har fått totalt tolv mill. kroner i økt bevilgning i 2009. Ti mill. kroner av disse midlene er øremerket styrking av kapasiteten på familievernkontorene gjennom en økning i antall fagstillinger der behovet er størst.

I Revidert nasjonalbudsjett fikk familievernet ytterligere to mill. kroner pga. økt utgiftsbehov knyttet til husleieutgifter og andre uforutsette merutgifter.

Samlet sett har vi økt kapasiteten på de statlige familievernkontorene med fire årsverk. Vi har hovedfokus på å oppnå budsjettbalanse i familievernet og har prioritert dette framfor å oppbemanne familievernet. Rammeøkningen utover dette benyttet til å kompensere for økte lønns-, husleie- og pensjonsutgifter.

Økte budsjettmidler er blitt benyttet til lønnsøkninger og pensjonsutgifter utover deflator. Dette har vært nødvendig for å beholde eksisterende kompetanse i familievernet, jf. kapasitetsproblemene.

Økte budsjettmidler er også blitt benyttet til å dekke inn husleieøkninger som overstiger FINs prisomregningsfaktor. Enkelte av de statlige familievernkontorene har hatt perioder med dobbel husleie i forbindelse med flytting og oppgradering til mer moderne lokaler som oppfyller kravene til universell utforming. Noen statlige familievernkontor har også hatt økte utgifter ved at gamle og økonomisk gunstige husleieavtaler har utløpt og er blitt erstattet med nye leieavtaler til markedsregulerte priser.

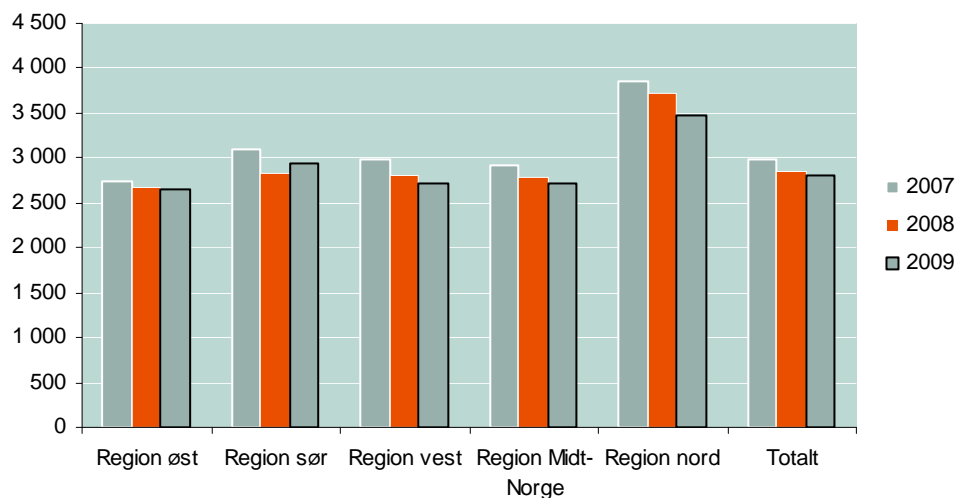
1.1.3 Produktivitet og overordnede trekk i familievernet

I dette avsnittet ser vi på produktiviteten i familievernet ved å se på utgifter fratrukket refusjoner pr. konsultasjon i familievernet.

Utgifter fratrukket refusjoner pr. konsultasjon

Figur 1-4 viser utviklingen i utgifter fratrukket refusjoner pr. konsultasjon i familievernet fra 2007 til 2009.

Figur 1-4 Utgifter fratrukket refusjoner pr. konsultasjon i familievern etter region. 2007-2009. Faste 2009-kroner

Figuren indikerer at det foregår en effektivisering i familievern på landsbasis. Det er en nedgang i utgifter fratrukket refusjoner pr. konsultasjon i familievern målt i faste priser. Nedgangen er på kr 34 målt i faste 2009-kroner, noe som tilsvarer 1,2 prosent. Alle regioner bortsett fra Region sør har en nedgang i utgifter fratrukket refusjoner pr. konsultasjon.

Regionale forskjeller

Tabell 1-11 viser den regionale utviklingen i utgifter fratrukket refusjoner fra 2005 til 2009.

Tabell 1-11 Utgifter fratrukket refusjoner - kap. 842 etter region. 2005-2009. Beløp i 1 000 kroner

Region	2005	2006	2007	2008	2009	05-06	06-07	07-08	08-09
Region øst	97 334	98 087	102 042	106 669	112 710	0,8	4,0	4,5	5,7
Region sør	45 002	48 769	51 108	52 230	56 379	8,4	4,8	2,2	7,9
Region vest	44 723	48 714	49 975	52 883	58 150	8,9	2,6	5,8	10,0
Region Midt-Norge	31 604	35 885	37 167	38 827	41 761	13,5	3,6	4,5	7,6
Region nord	33 829	35 246	35 594	37 549	40 069	4,2	1,0	5,5	6,7
Totalt	252 492	266 701	275 885	288 157	309 068	5,6	3,4	4,4	7,3

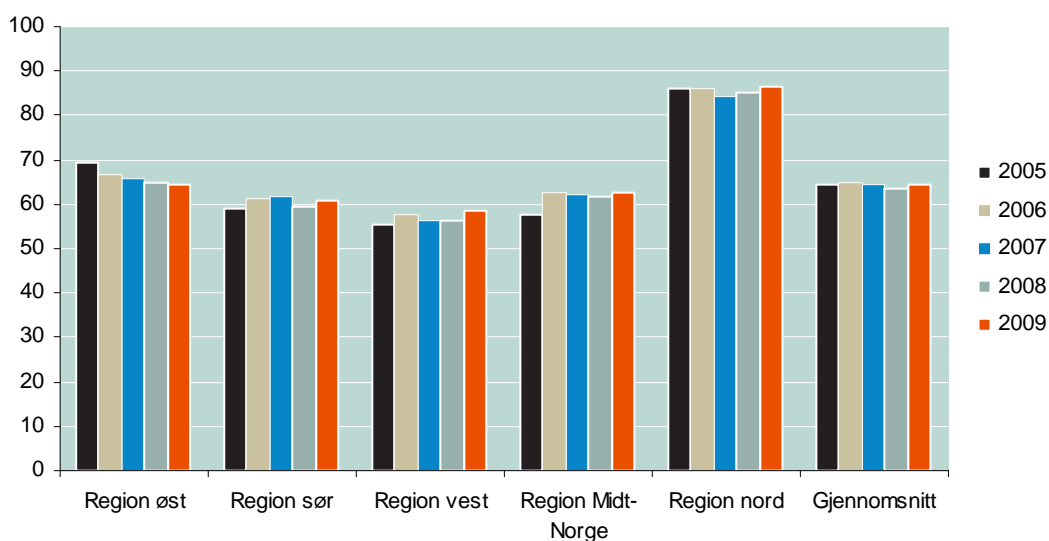
Utgifter fratrukket refusjoner øker samlet med 7,3 prosent. Region øst har den laveste veksten med 5,7 prosent. Region vest, som fikk den største andelen av de økte budsjetttrammene i 2009, har også høyest vekst i aktivitet målt i antall konsultasjoner, jf. Tabell 1-4 og Tabell 1-5.

Likeverdig familievern

Et sentralt mål for familievern er god tilgjengelighet for publikum og likeverdig tilbud over hele landet. Det er viktig å få til en lik dimensjonering av tjenesten ut i fra befolkningstall, geografi og spesielle behov.

Figur 1-5 viser utviklingen i utgifter fratrukket refusjoner til familievern pr. innbygger fra 2005 til 2009.

Figur 1-5 Utgifter fratrukket refusjoner pr. innbygger¹. 2005-2009. Faste 2009-priser

1. Kilde: Statistisk sentralbyrås (SSB) befolkningsstatistikk

Gjennomsnittlige utgifter fratrukket refusjoner pr. innbygger til familievern er kr 64. Utgiftene er lavest i Region vest med kr 58 pr. innbygger og høyest i Region nord med kr 86 pr. innbygger. Region nord skiller seg mest fra de andre regionene pga. store geografiske avstander og at omfattende bruk av utekontorer er en del av tilbudet. Dersom vi holder Region nord utenfor, ser vi at det foregår en utjevning over tid mellom regionene når det gjelder gjennomsnittlige utgifter pr. innbygger.

1.2 Det statlige barnevernet

Bufetat skal gi et likeverdig tilbud over hele landet, ha et godt tiltaksapparat med behovstilpasset struktur og kapasitet og ha et kunnskapsbasert barnevern i eget tiltaksapparat. Utviklingen av tjenestetilbudet må ta hensyn regionenes størrelse, bosetningsmønster, antall barn og unge i regionen og sosiodemografiske faktorer som påvirker behovet for barneverntjenester. Vi har fått utviklet en kriteriebasert budsjettfordelingsmodell som tar hensyn til regionenes ulikheter. 2009 var det tredje året i implementeringen av denne fordelingsmodellen.

Kunnskapsbasering innebærer implementering av felles fagsyn og behandlingsforståelse. Økt kunnskapsbasering vil derfor bidra til realisering av et likeverdig barnevern.

Det er en målsetting at etaten skal vri fra bruk av institusjon til økt bruk av forskningsbaserte hjelpetiltak i hjemmet og fosterhjem. Målsettingen er basert på bred tiltaksforskning som gir grunnlag for en kritisk holdning til institusjoner, robust støtte til metodiske tiltak rettet mot hjem og nettverk. Vi oppnår vridning i bruk av tiltakstypene fra 2008 til 2009.

I 2009 blir bruken av statlige og private institusjoner redusert. Det er en økning i antall oppholdsdøgn i de evidensbaserte tiltakene Multisystemisk terapi (MST), Parent Management Training Oregon (PMTO) og Multifunksjonell behandling i institusjon og nærmiljø (MultifunC). Det er særlig bruken av PMTO som øker.

Tallene viser fortsatt aktivitetsvekst for det statlige barnevernet. Utfordringene er derfor økende med hensyn til økonomisk balanse og fortsatt vridning i retning av hjelpetiltak i hjemmet og fosterhjem. Særlig er rekruttering av et høyt nok antall fosterhjem en utfordrende oppgave.

Det statlige barnevernet hadde en utgiftsvekst på 449 mill. kroner i 2009. Analyser viser at denne økningen langt på vei forklares av utgifter til overtakelse av Trondheim, lønns- og prisvekst, pensjonspremie og aktivitetsvekst. Bare 30 mill. kroner av utgiftsveksten skyldes andre økte utgifter til tjenesteproduksjon.

For å sikre at de vridningene vi arbeider for og delvis oppnår skal resultere i bedre tjenester for brukerne, er det nødvendig å følge opp vridningene med tiltak for å styrke kompetanse og samordning av tjenester. Vi trenger også tilgang til data på brukerfornøydhet og faktiske resultater.

1.2.1 Aktivitetsutviklingen i barnevernet

For å illustrere aktivitetsutviklingen i barnevernet benytter vi:

- Antall barn og unge i tiltak pr. 31. desember
- Antall barn med tiltak i løpet av året
- Oppholdsdager i løpet av perioden

Antall barn med tiltak siste dag i perioden gir kun informasjon om situasjonen på et gitt tidspunkt, men over tid gir parameteren likevel en indikasjon på utviklingen. Antall barn med tiltak i løpet av året gir informasjon om hvor mange barn som har hatt tiltak i løpet av året og er mindre sårbart for tilfeldige svingninger. Antall oppholdsdager i ulike tiltak i løpet av perioden gir et bedre bilde av faktisk aktivitet. Vi velger derfor å vektlegge oppholdsdager. Mot slutten av avsnittet viser vi noen analyser med andre indikatorer som synliggjør forbedringspotensialet som vi har vedtatt å fokusere på i 2010.

Vi overtok ansvaret for andrelinjetjenesten i Trondheim fra Trondheim kommune 1. juli 2008. En konsekvens av virksomhetsovertagelsen er brudd i etatens tidsserier for tjenestedata. For å synliggjøre effekten av virksomhetsovertagelsen er de fleste tabellene spesifisert både med og uten Trondheim.

Fortsatt aktivitetsvekst i barnevernet

Tabell 1-12 og Tabell 1-13 viser utviklingen i antall barn med tiltak pr. 31. desember etter tiltakstype fra 2005 til 2009, inkludert barn i kommunale fosterhjem med forsterkninger fra Bufetat. Tabell 1-17 og Tabell 1-18 viser utviklingen i oppholdsdager fra 2005 til 2009.

Fosterhjem i tabellene inkluderer:

<i>Familiehjem</i>	-	<i>statlige fosterhjem</i>
<i>Beredskapshjem</i>	-	<i>statlige fosterhjem for akutt plasseringer</i>
<i>Private fosterhjem</i>	-	<i>fosterhjem tilknyttet private institusjoner</i>
<i>Kommunale fosterhjem med statlig forsterkning</i>		

Ordinære kommunale fosterhjem uten forsterkning rapporteres ikke av Bufetat.

Helt siden oppstarten av Bufetat har kommunale fosterhjem med statlig forsterkning vært inkludert i utgiftsforklaringene og inngått i rapporteringen av antall barn i forsterkede

fosterhjem. Siden 2008 har vi også foretatt manuelle beregninger av oppholdsdager og rapportert disse som en del av det totale aktivitetsbildet. Kommunale fosterhjem med statlig forsterkning er viktige i det langsiktige arbeidet med å vri tiltaksbruken bort fra institusjonsplasseringer og utgjør en økende del av våre tjenester. Det er kommunene som rapporterer forsterkede fosterhjem. Det skjer gjerne i ettertid i forbindelse med refusjonskrav og medfører at historiske data endrer seg noe. Imidlertid er endringen systematisk over tid. Vi velger derfor å inkludere forsterkede fosterhjem i rapporten med mindre annet er spesifisert.

Tabell 1-12 Antall barn med tiltak pr. 31.12. 2007-2009 (inkl. Trondheim)

	2007	2008 ¹	2009	Endring i prosent	
				07-08	08-09
Institusjon	1 166	1 206	1 173	3,4	-2,7
Fosterhjem	1 786	2 075	2 375	16,2	14,5
Hjelpetiltak i hjemmet	1 068	1 086	1 004	1,7	-7,6
Totalt	4 020	4 367	4 552	8,6	4,2

1. Tidsseriebrudd. Trondheim er inkludert fom. 2008

Tabell 1-13 Antall barn med tiltak pr. 31. 12. ekskl. Trondheim. 2007-2009

	2007	2008	2009	Endring i prosent	
				07-08	08-09
Institusjon	1 166	1 133	1 097	-2,8	-3,2
Fosterhjem	1 786	1 971	2 263	10,4	14,8
Hjelpetiltak i hjemmet	1 068	1 049	909	-1,8	-13,3
Totalt	4 020	4 153	4 269	3,3	2,8

Pr. 31. desember 2009 er det 185 flere barn som mottar tiltak fra Bufetat enn på samme tidspunkt i 2008. Det utgjør en økning på 4,2 prosent. Av disse er 69 barn fra Trondheim kommune. Om Trondheim kommune holdes utenfor er økningen på 2,8 prosent. I det følgende kommenteres utviklingen eksklusiv Trondheim med mindre annet er spesifisert.

Antall barn som er plassert på institusjon er 3,2 prosent lavere pr. 31. desember 2009 sammenlignet med samme tidspunkt i 2008. Antall barn plassert i fosterhjem øker med 14,8 prosent, mens det samlede antall barn som mottar hjelpetiltak i hjemmet reduseres med 13,3 prosent. Selv om det samlede antall barn som mottar hjelpetiltak i hjemmet går ned, mottar flere barn kunnskapsbaserte hjelpetiltak, jf. Tabell 1-19.

Tabell 1-14 og Tabell 1-15 viser antall barn med tiltak i løpet av året med og uten Fagteam Trondheim.

Tabell 1-14 Antall barn med tiltak i løpet av året inkl. Trondheim. 2007-2009.

	2007	2008 ^{1,2}	2009	Endring i prosent	
				07-08	08-09
Institusjon	2 537	2 623	2 597	3,4	-1,0
Fosterhjem	2 741	3 199	3 573	16,7	11,7
Hjelpetiltak i hjemmet	2 237	2 355	2 209	5,3	-6,2
Totalt	6 643	7 157	7 467	7,7	4,3

1. Tidsseriebrudd. Trondheim er inkludert fom. 2008

2. Ny uttrekksprosedyre gjør at antall barn blir noe lavere for 2007 og 2008 enn rapportert ved årsrapporten i 2008. Kolonnesummen er ikke lik totalen fordi hvert barn kan ha mottatt flere tiltakstyper i løpet av året.

Tabell 1-15 Antall barn med tiltak i løpet av året ekskl. Trondheim. 2008-2009.

	2008	2009	08-09
Institusjon	2 498	2 437	-2,4
Fosterhjem	3 080	3 437	11,6
Hjelpetiltak i hjemmet	2 260	2 072	-8,3
Totalt	6 845	7 091	3,6

Utviklingen i antall barn med tiltak i løpet av året viser samme tendens som utviklingen i antall barn med tiltak pr. 31. desember, men tendensen er noe svakere. 2,4 prosent færre barn hadde institusjonsbasert tiltak i løpet av 2009 enn i 2008. Til sammenligning er det 3,2 prosent færre barn i institusjon pr. 31. desember i 2009 enn det var på samme tid i 2008. I løpet av 2009 har etaten fokusert mye på å styre inntaksstrømmen bort fra institusjonsbaserte tiltak. Derfor kan nedgangen skyldes lavere inntak til institusjonsbaserte tiltak. Utviklingen i antall nye institusjonsbaserte tiltak pr. region er vist i Tabell 1-16 nedenfor.

Økningen i antall barn med fosterhjemstiltak i løpet av året er noe høyere enn økningen i antall barn med fosterhjemstiltak siste dag i perioden. Dette skyldes bl.a. at stadig flere akutt plasseringer skjer i beredskapshjem og andre fosterhjem. Antall barn med hjelpetiltak i løpet av året går mindre ned enn antall barn som mottar hjelpetiltak pr. 31. desember.

Hovedtendensen er at utviklingen i bruk av tiltakstypene institusjon, fosterhjem og hjelpetiltak i hjemmet fra 2008 til 2009 er i tråd med sentrale føringer. Føringene er basert på bred tiltaksforskning som gir grunnlag for en kritisk holdning til institusjoner og en robust støtte til metodiske tiltak rettet mot hjem og nettverk. Vi lykkes med vridning fra institusjon til fosterhjem og bruken av forskningsbaserte hjelpetiltak i hjemmet øker. Samtidig blir bruken av andre hjelpetiltak i hjemmet redusert vesentlig. Forskningsbaserte hjelpetiltak i hjemmet har empirisk støtte for å være virksomme. Statlig drift av ikke-forskningsbaserte hjelpetiltak i hjemmet er heller ikke i tråd med rundskriv Q6/2007 om oppgave- og ansvarsfordelingen mellom statlig og kommunalt barnevern. At barn og unge som akutt plasseres i økende grad plasseres direkte i fosterhjem eller i beredskapshjem er en ønsket utvikling. Det er bred faglig støtte for dette samtidig som det vil være nødvendig å opprettholde en begrenset institusjonskapasitet også for denne gruppen.

Vi har pr. i dag ikke data som forteller oss om vi lykkes i den forstand at det vi endrer og oppnår gir bedre resultater for brukerne. Bare MST innhenter resultatdata systematisk.

Tabell 1-16 viser antall nye plasseringer i institusjon i 2008 og 2009.

Tabell 1-16 - Antall nye plasseringer i institusjon¹. 2008 og 2009.

	2008	2009	Endring %
Region øst	433	477	10,2
Region sør	397	370	-6,8
Region vest	674	413	-38,7
Region Midt-Norge	126	141	11,9
Trondheim	132	93	-29,5
Region nord	163	144	-11,7
Totalt	1 925	1 638	-14,9
Totalt ekskl. Trondheim	1 793	1 545	-13,8

1. Ser kun på nye tiltakskjeder, dvs. at flyttinger mellom institusjoner ikke regnes som nye plasseringer

Det er en nedgang i antall nye plasseringer i institusjon i etaten som helhet. Region øst og Region Midt-Norge plasserte flere nye barn i institusjon i 2009 enn de gjorde i 2008. Størst

nedgang er det i Region vest, som hadde 38,7 prosent færre nye plasseringer av barn i institusjon i 2009 sammenlignet med året før.

Tabell 1-17 og Tabell 1-18 viser utviklingen i antall oppholdsdager i perioden 2005-2009.

Tabell 1-17 Oppholdsdager inkl. Trondheim. 2005-2009.

	2005	2006 ¹	2007 ¹	2008 ²	2009	Endring i prosent			
						05-06	06-07	07-08	08-09
Institusjon	458 084	445 978	429 748	435 332	438 083	-2,6	-3,6	1,3	0,6
Fosterhjem	280 218	319 994	358 819	392 355	424 668	14,2	12,1	9,3	8,2
Hjelpetiltak i hjemmet	342 937	370 478	380 073	374 238	375 489	8,0	2,6	-1,5	0,3
Totalt	1 081 239	1 136 450	1 168 640	1 201 925	1 238 240	5,1	2,8	2,8	3,0
Forsterkede fosterhjem		256 681	282 885	334 104	426 126		10,2	18,1	27,5
Totalt inkl. forsterkede fosterhjem	1 081 239	1 393 131	1 451 525	1 536 029	1 664 366	28,8	4,2	5,8	8,4

1. Aktivitetstall for 2006 og 2007 er korrigert. For oversikt over oppdaterte aktivitetstall viser vi til Vedlegg 2
2. Tidsseriebrudd. Trondheim er inkl. i 2008 med seks måneder og hele 2009

Tabell 1-18 Oppholdsdager ekskl. Trondheim. 2007-2009

	2007 ¹	2008	2009	Endring i prosent	
				07-08	08-09
Institusjon	429 748	421 060	409 615	-2,0	-2,7
Fosterhjem	358 819	384 322	410 093	7,1	6,7
Hjelpetiltak i hjemmet	380 073	367 117	341 999	-3,4	-6,8
Totalt	1 168 640	1 172 499	1 161 707	0,3	-0,9
Forsterkede fosterhjem	282 885	323 147	400 943	14,2	24,1
Totalt inkl. forsterkede fosterhjem	1 451 525	1 495 646	1 562 650	3,0	4,5

1. Aktivitetstall for 2008 er oppdatert etter Årsrapporten for 2008

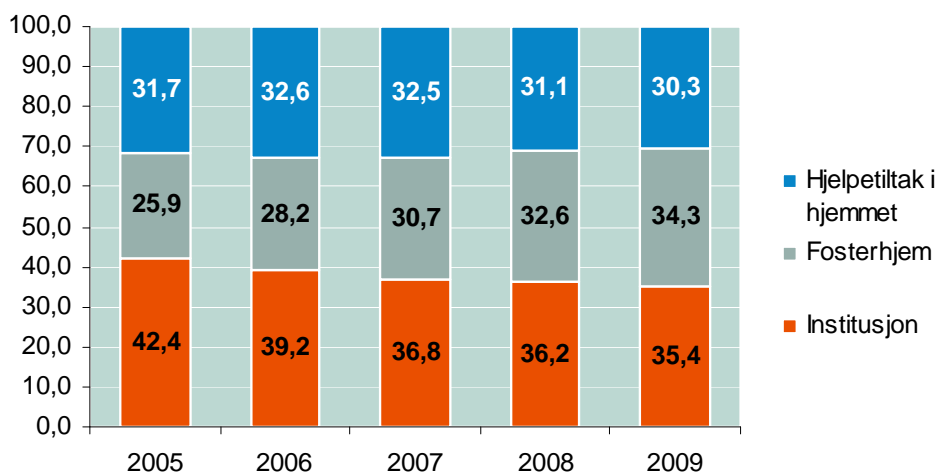
Aktiviteten målt i oppholdsdager stiger med tre prosent fra 2008 til 2009 inkludert Trondheim. Det tilsvarer en økning på om lag 36 300 oppholdsdager. Hvis fosterhjem med statlig forsterkning inkluderes, er økningen på 128 300 oppholdsdager - tilsvarende 8,4 prosent. Ser vi bort fra Trondheim, er det en nedgang på om lag 13 200 uten forsterkede fosterhjem – tilsvarende 1,1 prosent. Inkluderer vi fosterhjem med statlig forsterkning, er det en økning på 4,3 prosent. I det følgende kommenteres oppholdsdager eksklusiv Trondheim.

I løpet av 2009 er det en vridning fra bruk av institusjon til fosterhjem. Antall oppholdsdager i institusjon synker med 2,9 prosent, mens antall oppholdsdager i statlige fosterhjem øker med 6,7 prosent. Sammenlignet med tidligere år har veksten i oppholdsdager i statlige fosterhjem avtatt noe. Imidlertid er det en vekst i antall oppholdsdager i kommunale fosterhjem med statlig forsterkning på hele 24,1 prosent. Sammenlignet med 2007 er det 41,7 prosent flere oppholdsdager i fosterhjem med statlig forsterkning i 2009. Når fosterhjem overtar mer kompliserte endrings- og utviklingsoppgaver fra institusjonene, vil også bruken av statlige tilleggsressurser øke da dette ofte er en forutsetning for at hjemmet skal klare oppgaven. Det er derfor sannsynlig at andelen fosterhjem med statlig forsterkning vil fortsette å øke.

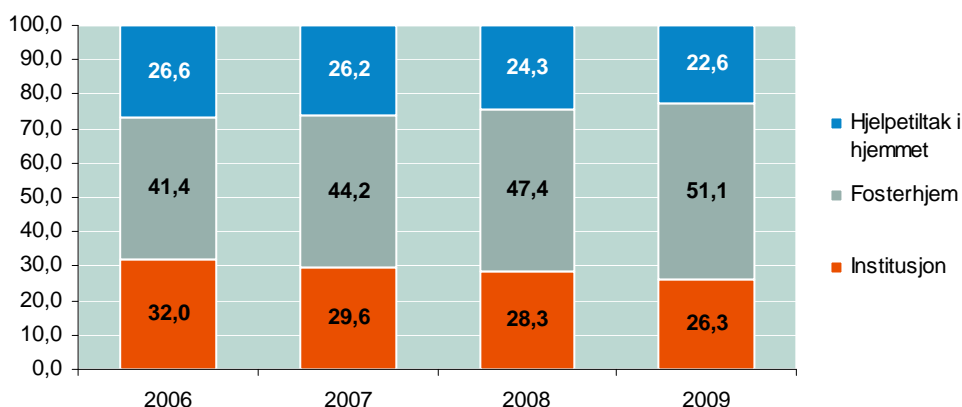
Det er en nedgang i antall oppholdsdager i hjelpetiltak i hjemmet totalt sett. Av Tabell 1-19 går det fram at denne nedgangen stort sett skyldes færre oppholdsdager i andre statlige hjelpetiltak, mens det er en økning i oppholdsdager i forskningsbaserte hjelpetiltak.

Figur 1-6 viser utviklingen i andelen oppholdsdager i institusjon, statlige og private fosterhjem og hjelpetiltak i hjemmet.

Figur 1-6 Andel oppholdsdager. Kommunale fosterhjem med statlig forsterkning er ikke inkludert. 2005-2009.

Figur 1-7 Andel oppholdsdager. Kommunale fosterhjem med statlig forsterkning er inkludert. 2006-2009

Figur 1-6 og Figur 1-7 understreker bildet av at fosterhjemsbruken øker i omfang, mens institusjonsbruken og andelen oppholdsdager i hjelpetiltak i hjemmet har gått ned fra 2005 til 2009. Den totale vridningen bort fra institusjonsbaserte tiltak er tydeligere når kommunale fosterhjem med statlig forsterkning inkluderes i helhetsbildet. I samme periode har det vært en økning av volumet. Det er til dels store variasjoner mellom regioner og fagteam i hvor godt de greier å påvirke tiltaksstrømmen. Der samarbeidet med kommunene er godt, tilsier erfaringene at fagteamene kommer tidligere inn og har større mulighet til å forhindre plasseringer og påvirke tiltaksvalg. Regionene har jobbet godt med kommunesamarbeid og det er en viktig årsak til at etaten har endret tiltaksstruktur.

Utviklingen i hjelpetiltak i hjemmet og MultifunC

Tabell 1-19 viser utviklingen i oppholdsdager for de ulike hjelpetiltakene i hjemmet og MultifunC fra 2006 til 2009 inklusiv Trondheim.

Tabell 1-19 Oppholdsdager i hjelpetiltak i hjemmet og MultifunC. Inkl. Trondheim. 2006-2009

Hjelpetiltak i hjemmet	Endring i prosent						
	2006	2007	2008	2009	06-07	07-08	08-09
MST	60 818	60 410	58 643	59 323	-0,7	-2,9	1,2
PMTO	53 800	65 389	78 405	94 598	21,5	19,9	20,7
Andre hjelpetiltak i hjemmet	255 860	254 274	235 660	221 568	-0,6	-7,3	-6,0
Totalt	370 478	380 073	372 708	375 489	2,6	-1,9	0,7
MultifunC institusjon	-	7 453	7 341	7 833	-	-1,5	6,7
MultifunC oppfølging	-	2 562	4 492	3 617	-	75,3	-19,5
Total MultifunC	-	10 015	11 833	11 450	-	18,2	-3,2

Hovedbildet er at den sterke veksten i PMTO fortsetter mens det er en nedgang i andre hjelpetiltak i hjemmet. Nedgangen i andre hjelpetiltak i hjemmet avtar særlig i Region vest. MST har 680 flere oppholdsdager enn året før, noe som utgjør en vekst på 1,2 prosent.

Det er en økning i aktiviteten i MultifunC, både i institusjonsdelen og oppfølgingsdelen. MultifunC er etablert med en enhet i hver region og en i Oslo. MultifunC-modellen er en norsk behandlingsmodell utviklet på bakgrunn av omfattende internasjonal forskning om virksom institusjonsbehandling av atferdsproblemer, rus og kriminalitet. MultifunC kombinerer inntak basert på målgruppe/risikovurdering, systematisk individuelt planarbeid basert på analyser, miljøarbeid med tydelig og individuelt tilrettelagt forsterkning av positiv atferd, fasetenking, sinnemestringstrening, skolearbeid og arbeid med familie/nettverk før og etter institusjonsopphold. Ungdommen og familien involveres aktivt i behandlingen. I arbeidet med familier/nettverk støtter MultifunC seg på andre forskningsbaserte metoder (MST og PMTO). Fullt implementert har en enhet kapasitet til åtte ungdommer i institusjon og åtte ungdommer i oppfølging i familie/nettverk. Enhetene er kvalitetssikret av et eget nasjonalt team i Bufdir.

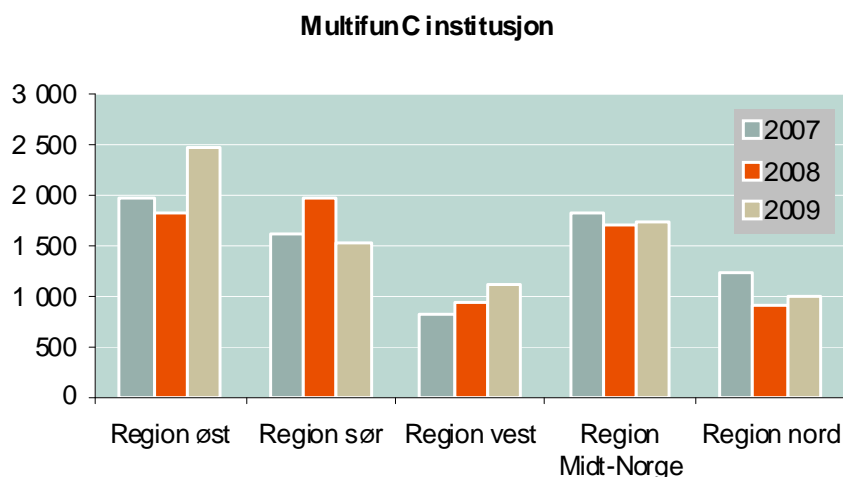
Når beleggsprosenten i MultifunCs institusjonsdel øker i 2009 er det positivt, selv om måltallet på 92 prosent er et stykke unna. Behandlingsmodellen er svært kompleks og krever innlæring av nye ferdigheter også hos erfarne miljøarbeidere. I tillegg kommer veiledning og oppfølging på alle nivåer. Enhetene i Region vest og Region nord ble etablert med halv kapasitet. Disse enhetene har hatt spesielt store utfordringer og det er sannsynlig at drift i full skala er en sentral forutsetning for å lykkes med modellen.

I tillegg arbeider MultifunC bare med ungdom med alvorlige atferdsproblemer. Voldsom utagering har satt noen enheter tilbake i utvikling med ujevne mellomrom. Samlet sett fører disse faktorene til at etableringstiden er blitt nokså lang.

Region øst, Region sør og Region Midt-Norge anses nå som relativt robuste og innkjørte. Samtidig avspeiler variasjonene i antall oppholdsdager over år for den enkelte enhet institusjonenes ulike utfordringer.

Forskjellene mellom regionene i antall oppholdsdager i MultifunC institusjonsdel er vist i Figur 1-8. Antall plasser i institusjonene framgår i Tabell 1-20.

Figur 1-8 Utviklingen i antall oppholdsdager i MultifunC institusjon. 2007-2009.

Region øst og Region vest har flere oppholdsdager i MultifunC i 2009 enn de hadde i 2007. Region sør hadde flest oppholdsdager i MultifunC i 2008, men interne utfordringer førte til at institusjonen hadde svært lav produksjon deler av høsten 2008. Alle regionene jobber med å øke etterspørselen fra kommunene slik at de får flere søkere som møter inntakskriteriene på tidspunkter med ledig kapasitet.

Tabell 1-20 viser beleggsprosent i MultifunC-institusjonsdel for 2008 og 2009 og krav for 2009.

Tabell 1-20 Beleggsprosent i MultifunC institusjonsdel etter region. 2008-2009

Region	Resultat 2008	Krav 2009	Antall plasser	Resultat 2009
Region øst	62	92	8	84
Region sør	68	92	8	52
Region vest	64	92	4	77
Region Midt-Norge	58	92	8	59
Region nord	62	92	4	74
Totalt	63	92	32	68

Selv om beleggsprosenten i MultifunC institusjonsdel øker med 5 prosentpoeng til 68 prosent, innfrir ikke etaten kravet for 2009. Det tar gjerne 3-5 år fra en institusjon startes opp til den produserer for fullt. Regionene har til tider hatt kapasitetsbegrensninger på grunn av mangel på riktig kompetanse. Enkelte regioner har også opplevd store driftsproblemer. Det har også vært vanskelig å fylle kapasitet som blir ledig etter utskriving. Variasjonene i beleggsprosenten viser at en del av MultifunC-institusjonene fortsatt er i innkjøringsfasen og til tider opplever driftsproblemer.

På den positive siden hadde både Region øst og Region vest 100 prosent belegg deler av 2009.

Søknader, inntak og tiltaksvalg

Det er et mål for Bufetat å ha kontroll på innstrømmen gjennom tett og godt samarbeid med kommunene og andre instanser. Et godt samarbeid med førstelinjetjenesten muliggjør tidlig intervensjon som er en forutsetning for forebyggende arbeid. Godt forebyggende arbeid ivaretar barnas beste og begrenser samtidig antallet plasseringer i statlige tiltak til et nødvendig minimum. Det er mye i denne prosessen som er vanskelig å måle. Som en indikator på hvor godt regionene styrer klientstrømmen, velger vi å vise antallet nye søknader, antallet nye tiltak og prosentforholdet mellom søknader og tiltak. Dette er vist i Tabell 1-21.

En begrensning i datagrunnlaget er at søknader ikke er direkte koblet til tiltakene, noe som innebærer at noen av tiltakene kom som følge av søknader foregående år, mens noen av søknadene kan ha resultert i nye tiltak etterfølgende år. Dessuten kan forebyggende arbeid gjøre at Bufetat mottar søknader kun i de tilfellene hvor plassering ikke er til å unngå. Det gjør at tallene som framkommer i Tabell 1-21 må tolkes med forsiktighet.

Tabell 1-21 - Nye søknader og nye tiltak pr. region. 2008 og 2009.

Region	2008		% tiltak av søknader ¹	2009		% tiltak av søknader
	Søknader	Nye tiltak		Søknader	Nye tiltak	
Region øst	1 456	1 128	77,5	1 567	1 224	78,1
Region sør	1 392	1 003	72,1	1 572	1 159	73,7
Region vest	1 475	1 347	91,3	1 407	1 137	80,8
Region Midt-Norge	668	526	78,7	727	565	77,7
Trondheim	607	550	90,6	224	184	82,1
Region nord	768	596	77,6	782	574	73,4
Totalt ekskl. Trondheim	5 759	4 600	79,9	6 055	4 659	76,9

1. Kolonnen viser det prosentvise forholdet mellom antall barn det er mottatt søknad for og antall barn som har fått nye tiltak i løpet av året. Alle barn ble registrert med ny søknad og nytt tiltak ved overtakelsen av andrelinjetjenesten i Trondheim kommune i juli 2008. Derfor vises kun totaltallene ekskl. Trondheim.

For etaten som helhet, eksklusiv Trondheim, øker antallet søknader mer enn antallet nye tiltak fra 2008 til 2009. Det er en reduksjon på to prosentpoeng i antall søknader som endrer tiltak. Nedgangen er på hele 10,5 prosentpoeng i Region vest og på 4,2 prosentpoeng i Region nord. For de øvrige regionene er det forholdsvis små endringer. Den utviklingen kan tyde på at etaten i større grad greier å styre klientstrømmen i 2009.

Vridning fra private til statlige institusjoner

Det er et mål for Bufetat å utnytte eget tiltaksapparat gjennom i størst mulig grad å benytte statlige institusjoner, og dermed redusere bruken av private institusjoner.

Tabell 1-22 og Tabell 1-23 viser utviklingen i oppholdsdager i henholdsvis statlige og private institusjoner fra 2006 til 2009.

Tabell 1-22 Oppholdsdager i statlige institusjoner etter region¹. 2006-2009

Region					Endring i prosent		
	2006	2007	2008	2009	06-07	07-08	08-09 ²
Region øst	50 473	49 987	49 675	47 196	-1,0	-0,6	-5,0
Region sør	54 087	52 046	42 293	43 943	-3,8	-18,7	3,9
Region vest	57 639	59 862	64 035	58 299	3,9	7,0	-9,0
Region Midt-Norge (ekskl. Tr.heim)	21 210	19 547	20 695	20 453	-7,8	5,9	-1,2
Trondheim			2 913	7 063			
Region nord	33 668	32 427	30 889	31 724	-3,7	-4,7	2,7
Totalt	217 077	213 869	210 500	208 678	-1,5		
Totalt ekskl. Tr.heim	217 077	213 869	207 587	201 615	-1,5	-2,9	-2,9

1. Enslige mindreårige asylsøkere som er plassert i institusjon i stedet for omsorgssenter er ikke inkludert

2. Prosentvis endring fra 2008-2009 for Trondheim må ses i lys av at 2009 er det første hele året hvor Trondheim inngår som en del av Region Midt-Norge

Tabell 1-23 Oppholdsdager i private institusjoner etter region¹. 2006-2009

Region					Endring i prosent		
	2006	2007	2008	2009	06-07	07-08	08-09 ²
Region øst	73 214	75 984	82 066	80 274	3,8	8,0	-2,2
Region sør	39 299	38 648	34 171	33 456	-1,7	-11,6	-2,1
Region vest	77 273	65 863	65 543	66 286	-14,8	-0,5	1,1
Region Midt-Norge (ekskl. Tr.heim)	16 620	20 798	19 472	18 395	25,1	-6,4	-5,5
Trondheim			10 515	21 405			
Region nord	22 495	14 586	13 065	9 589	-35,2	-10,4	-26,6
Totalt	228 901	215 879	224 832	229 405	-5,7		
Totalt ekskl. Tr.heim	228 901	215 879	214 317	208 000	-5,7	-0,7	-2,9

1. Enslige mindreårige asylsøkere som er plassert i institusjon i stedet for omsorgssenter er ikke inkludert

2. Prosentvis endring fra 2008-2009 for Trondheim må ses i lys av at 2009 er det første hele året hvor Trondheim inngår som en del av Region Midt-Norge

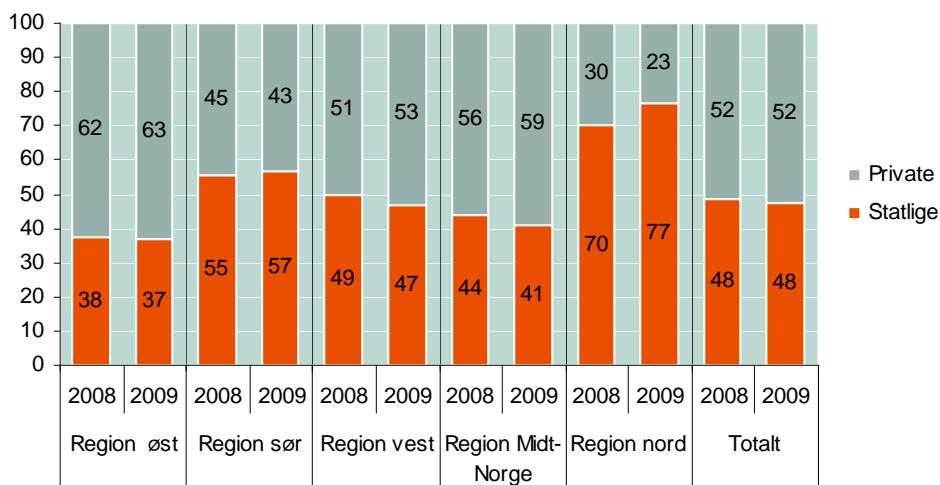
Antall oppholdsdager i statlige og private institusjoner er redusert med 2,9 prosent fra 2008 til 2009. I absolutte tall er nedgangen større i private institusjoner. Nedgangen er på 6 317 i private institusjoner sammenlignet med 5 972 i statlige institusjoner. Region nord får til størst grad av vridning. I 2009 reduserer regionen antall oppholdsdager i private institusjoner med 26,6 prosent, mens antall oppholdsdager i offentlige institusjoner øker med 2,7 prosent. Siden 2006 har Region nord redusert antall oppholdsdager i private institusjoner med 57,4 prosent.

Også Region sør og Region Midt-Norge, eksklusiv Trondheim, har en større nedgang i private enn i statlige institusjoner. Region øst har en nedgang i oppholdsdager i private institusjoner, men den prosentvise nedgangen i statlige institusjoner er større og regionen har høy andel av oppholdsdagene i private institusjoner, jf. Figur 1-9. Regionen innfrir ikke forventningen om vridning. Det gjør heller ikke Region vest, som øker antall oppholdsdager i private institusjoner.

Det er en utfordring at reduksjon i institusjonsbruk også kommer i statens egne institusjoner. Denne utviklingen er ikke i tråd med føring om først å utnytte statlig kapasitet. Siden reduksjon i antall oppholdsdager og beleggsprosent i statlige institusjoner vanskelig kan tas ut i form av redusert kapasitet medfører denne trenden at vi betaler ”dobbel” for en del plasseringer i private tiltak. En questbackundersøkelse til statlige og private institusjoner høsten 2009 indikerer at det er liten forskjell på ungdom i statlige og private tiltak. Ungdommene synes i stor grad å ha lik problembelastning og sammenlignbare utfordringer og ressurser. Det er heller ikke dokumentert systematiske forskjeller i behandlingsresultat for statlige og private tiltak. En systemisk faktor kan være at kommuner og fylkesnemnder til en viss grad har, med eller uten grunn, større tillit til private institusjoner. Det er derfor viktig å fokusere på de mulighetene det statlige barnevernet har til å øke kompetanse hos de ansatte. I tillegg er det viktig å kvalitetssikre og samordne tjenestetilbud med sikte på å kunne dokumentere gode resultater for brukerne. Kartleggingsrutiner, utvikling av miljøarbeidet, veiledning av personalgrupper og fokus på oppfølging/ettervern er sannsynlige suksessfaktorer. Det pågående utredningsarbeidet *Kvalitet i barneverninstitusjon*, som avlegger rapport i 2010, vil kunne angi veier for dette utviklingsarbeidet.

Figur 1-9 illustrer forholdet mellom oppholdsdager i statlige og private institusjoner i 2008 og 2009.

Figur 1-9 Andel oppholdsdager i statlige og private institusjoner. 2008-2009¹

1. Trondheim er inkl. i halve 2008 og hele 2009

Totalt sett tar private er det like stor andel oppholdsdager i private i 2009 som det var i 2008. Region nord har fått til en sterk nedgang i andelen oppholdsdager i private institusjoner, mens det er tilsynelatende små endringer i de andre regionene. Det er en litt større økning i bruken av private institusjoner i Region Midt-Norge. Det skyldes at Bufetat overtok en del private institusjonsplasseringer ved overtakelsen av andrelinjetjenesten i Trondheim kommune.

Kapasitetsutnyttelse

For å sikre en effektiv utnyttelse av tiltaksapparatet, har direktoratet satt krav til beleggsprosent i statlige og private institusjoner og MST.

Tabell 1-24 viser beleggsprosent for statlig institusjoner i 2008 og 2009, og kravet for 2009.

Tabell 1-24 Beleggsprosent i statlige institusjoner. 2008-2009

Region	Resultat 2008	Krav 2009	Resultat 2009
Region øst	92	92	88
Region sør	81	92	84
Region vest	97	92	90
Region Midt-Norge	87	90	84
Region nord	82	85	76
Totalt	89	-	85

Beleggsprosent beregnes som antall belagte dager delt på antall mulige oppholdsdager i kvalitetssikrede plasser.

Samtidig som antall oppholdsdager i statlige institusjoner går ned, synker også beleggsprosenten i statlige institusjoner med fire prosentpoeng til 85 prosent. Ingen regioner oppnår resultatkravet. Arbeidet med å vri innstrømmen mot fosterhjem og hjelpetiltak, også for akutt plasseringer, jf. Tabell 1-27, fører til lavere inntak og påvirker beleggsprosenten for alle regionene. I tillegg har regionene betydelige kompetanseutfordringer som følge av at de statlige institusjonene skal tilpasses tynge atferdsplasseringer, og i mindre grad enn før ha omsorgsplasseringer.

Region nord lykkes i stor med å plassere barn fosterhjem framfor institusjon. Dette er ønskelig, men går ut over belegget i statlige institusjoner. I tillegg har brann, hærverk, langtidssykemeldinger og inntaksstopp fastsatt av fylkesmannen begrenset muligheten til å benytte en del av de kvalitetssikrede plassene. På grunn av flere alvorlig utagerende barn og ungdom, har det vært nødvendig med skjermingstiltak og redusert belegg ved fem av de statlige institusjonene i deler av rapporteringsperioden.

Tabell 1-25 viser beleggsprosent for private institusjoner med driftsavtale og med avtale etter konkurranse for 2008 og 2009.

Tabell 1-25 Beleggsprosent private institusjoner med driftsavtale og med avtale etter konkurranse. 2008-2009

Region	Private institusjoner med driftsavtale			Private institusjoner med avtale etter konkurranse		
	Resultat 2008	Krav 2009	Resultat 2009	Resultat 2008	Krav 2009	Resultat 2009
Region øst	95	95	93	98	95	89
Region sør	-	-	-	77	95	100
Region vest	95	95	86	97	95	97
Region Midt-Norge	84	-	-	92	95	91
Region nord	-	-	-	90	95	78
Totalt	94	95	87	92	95	93

Beleggsprosent for private institusjoner beregnes som antall belagte dager delt på antall mulige dager. Mulige dager beregnes med utgangspunkt i antall plasser det er inngått avtale om.

Belegget er generelt sett høyere i private enn i statlige institusjoner.

Region sør og Region vest oppnår kravet til beleggsprosent i private institusjoner med avtale etter konkurranse med henholdsvis 100 og 97 prosent belegg. De øvrige regionene oppnår ikke resultatkravet.

I Region nord, som har den laveste beleggsprosenten med 78 prosent belegg, var det nedleggelse av private institusjoner i midten av juli. I avviklingsperioder før nedlegging vil det i en periode være lavere belegg. Manglende måloppnåelse i Region nord må også ses i sammenheng med den kraftige nedgangen i oppholdsdager i private institusjoner. Dette er et bevisst valg fra Region nord.

Tabell 1-26 viser beleggsprosent i MST for 2008 og 2009 og resultatkravet for 2009.

Tabell 1-26 Beleggsprosent i MST etter region. 2008-2009

Region	Resultat 2008	Krav 2009	Resultat 2009
Region øst	69	100	61
Region sør	82	100	88
Region vest	81	100	95
Region Midt-Norge	82	100	89
Region nord	62	100	69
Totalt	75	100	80

Beleggsprosent i MST beregnes som antall belagte dager delt på antall mulige dager.

Antall mulige dager beregnes ut fra at en terapeut (i 100 prosent stilling) behandler i snitt tre saker pr. dag. Kapasiteten blir da $3 \times 365 \times$ antall terapeuter.

Beleggsprosenten i MST øker med fem prosentpoeng til 80 prosent. Dette er en gledelig utvikling. Regionene peker på sykefravær, permisjoner og vakanser som mulige årsaker til at målet om full kapasitetsutnyttelse ikke nås. Andre mulige årsaker er enkelte fagteams og kommuners skepsis til evidensbaserte metoder og misforståelser når det gjelder målgruppe for MST. For å sikre effektiv utnyttelse av kapasiteten, må MST leder/veileder, eller MultifunC utredningsteam være med på fagteamenes inntaksmøter når det gjelder ungdom i alderen 12 til 18 år eller vurdere slike henvendelser selvstendig før vurdering i fagteam.

Oppholdstid på institusjon

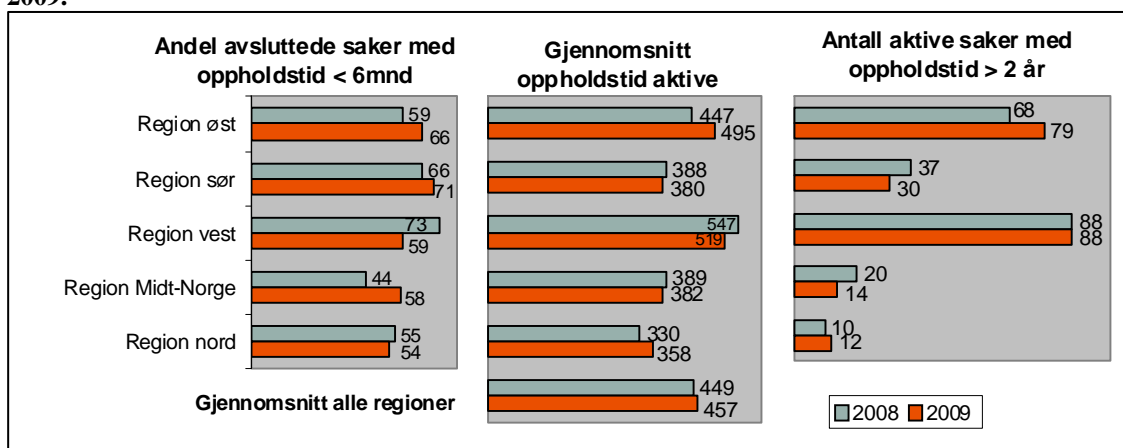
Figur 1-10 viser utviklingen av tre indikatorer som måler oppholdstid på institusjon i 2008 og 2009. Som et ledd i fokuset på oppholdstid, har Bufdir i løpet av 2009 gjennomgått definisjonen på og beregning av oppholdstid på nytt. Både 2008 og 2009-tallene er beregnet etter den nye definisjonen, og er basert på uttrekk gjort i januar 2009.

Da andrelinjetjenesten i Trondheim kommune ble overtatt av Bufetat ble alle aktive saker registrert med startdato 1. juli 2008. Oppholdstid før dette lar seg ikke hente ut av Omsorgsdata (ODA). I figuren og omtalen nedenfor er derfor fagteam Trondheim utelatt.

Oppholdstid defineres som den sammenhengende perioden fra et barn/ungdom blir plassert på institusjon til barnet/ungdommen ikke lenger er på institusjon. Hvis en institusjonsplassering etterfølges av en annen institusjonsplassering, regnes det som ett opphold hvis det etterfølgende oppholdet påbegynnes samme dag eller innen syv dager etter at det forrige oppholdet ble avsluttet. Oppholdstiden regnes da fra første innskrivningsdato til siste utskrivningsdato. Overlappende tiltak, flyttinger mellom institusjoner og endrede plasseringshjemler påvirker ikke den totale oppholdstiden.

Oppholdstid over to år defineres som barn/ungdom som har oppholdstid over 730 dager i aktivt tiltak.

Figur 1-10 Oppholdstid. Antall avsluttede saker med oppholdstid under 6 måneder, gjennomsnittlig oppholdstid i aktive saker og antall aktive saker med oppholdstid over to år. Ekskl. Trondheim. 2008 - 2009.

Figuren til venstre viser andelen *avsluttede* saker med en oppholdstid på under seks måneder. Indikatoren viser om det avsluttes flest lange eller korte saker og sier noe om gjennomstrømmingen på institusjon. Høy andel saker som avsluttes etter mindre enn seks måneder viser høy gjennomstrømming. Skillet er satt ved seks måneder fordi:

- Forskning om institusjonsbehandling av atferdsvansker gir indikasjon på at virkningen av behandling avtar sterkt ved institusjonsopphold utover seks til ni måneder og at lengre opphold er uheldig
- Institusjonsforskning påpeker at faren for institusjonalisering, - tilvenning til institusjonslivet og dermed redusert mulighet for å mestre et liv utenfor institusjonen – øker med tilbrakt tid i institusjon

Andelen avsluttede saker med en oppholdstid på under seks måneder varierer fra 44 prosent i Region Midt-Norge i 2008 til 73 prosent i Region vest i 2008. Region øst, Region sør og Region Midt-Norge har en økning fra 2008 til 2009. I de andre regionene har den gått ned. Nedgangen er på 14 prosentpoeng i Region vest mens den er på kun et prosentpoeng i Region nord.

Totalt i etaten økte den gjennomsnittlige oppholdstiden ved institusjon fra 449 til 457 dager fra 2008 til 2009.

Gjennomsnittlige oppholdstid i aktive saker øker med 10,7 prosent til 495 dager i Region øst, og med 8,5 prosent til 358 dager i Region Nord. De øvrige regionene reduserer den gjennomsnittlige oppholdstiden. Region sør reduserer den med 2,1 prosent til 380 dager, Region vest med 5,1 prosent til 519 dager og Region Midt-Norge uten Trondheim med 1,7 prosent til 382 dager. Nedgangen i Region vest kan ses i sammenheng med at flere lange institusjonsopphold ble avsluttet 2009 enn i 2008.

Med de alternativer som er tilgjengelige i dag må vi i noen tilfeller akseptere lengre oppholdstid ved behandling av ungdom med rusproblemer. Det kan også være en indikasjon for langtidsplassering i institusjon av ungdom som ikke kan plasseres i fosterhjem.

Utviklingen i den gjennomsnittlige oppholdstiden påvirkes av andre endringer i tiltaksapparatet. Vridningen i retning av fosterhjem ved inntak, både ved akutt-plasseringer og andre plasseringer, gjør at det er færre aktive saker med kort oppholdstid i institusjonene ved årsskiftet. Dette er en ønsket utvikling, men må tas med i betraktningen når en tolker endringer i oppholdstiden. Det samme gjelder utviklingen i den gjennomsnittlige oppholdstiden i avsluttede saker som har en nedgang i alle regioner unntatt Region vest. Det tyder på økt gjennomstrømming og er en ønsket utvikling, men betyr også at det er færre barn med kort oppholdstid i aktive tiltak ved årsskiftet.

Figuren til høyre viser antall aktive saker med oppholdstid over to år. Til sammen er det 223 barn og unge med en oppholdstid på over to år i Bufetat. De fleste av disse er i Region øst og Region vest med henholdsvis 79 og 88 barn og unge. En gjennomgang på fagteamnivå viser at noen få fagteam står for svært mange av de aktive sakene med oppholdstid på over to år. Alle aktive saker med oppholdstid over to år vil bli fulgt opp i 2010 med tanke på å finne alternative plasseringer eller å inngå samarbeid med andre instanser. Dette er et av de viktigste satsningsområdene til Program 2010.

Akutt plasseringer

Tabell 1-27 viser utviklingen i antall nye akutt plasseringer fra 2008 til 2009.

Akutt plasseringer defineres med utgangspunkt i lovparagrafen brukt ved plassering. Akutt paragrafene i barnevernloven er § 4-6, 1. ledd, § 4-6, 2. ledd og § 4-25 jf. § 4-24.

Tabell 1-27 Nye akutt plasseringer pr. region i institusjon og fosterhjem. 2008-2009

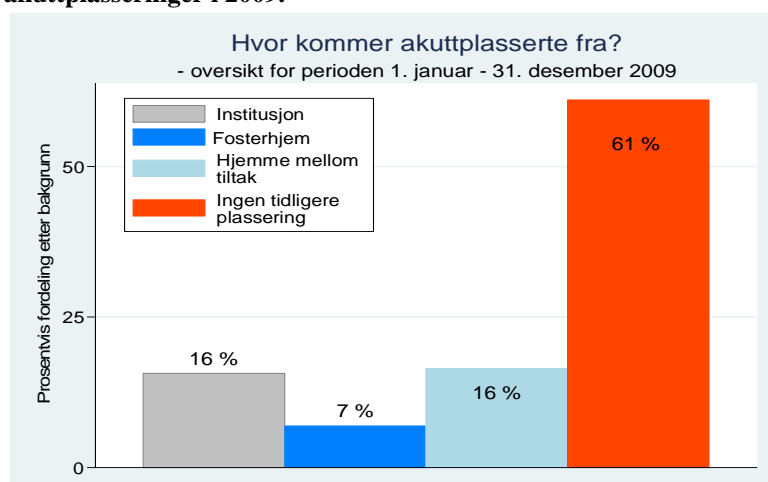
Region	Institusjon		Endring i prosent	Fosterhjem		Endring i prosent
	2008	2009		2008	2009	
Region øst	332	371	11,7	207	245	18,4
Region sør	273	240	-12,1	197	248	25,9
Region vest	340	268	-21,2	154	197	27,9
Region Midt-Norge ekskl. Tr.heim	69	27	-60,9	67	67	0,0
Trondheim	28	47	67,9	20	26	30,0
Region nord	105	91	-13,3	62	89	43,5
Totalt	1 147	1 044	-9,0	707	872	23,3
Totalt ekskl. Trondheim	1 119	997	-10,9	687	846	23,1

Det er en tydelig dreining mot bruk av fosterhjem når barn og unge trenger akutt plassering. Totalt er det ni prosent færre akutt plasseringer i institusjon, mens akutt plasseringer i fosterhjem øker med 23,3 prosent. Til sammen er det 1 916 akutt plasseringer i 2009. Det er en økning på 62 plasser totalt sett fra 2008, tilsvarende 3,3 prosent. Hele volumøkningen skjer i fosterhjem.

Region øst opplever en økning i antall akutt plasseringer både i institusjon og i fosterhjem. Imidlertid går oppholdstiden i akutt plasseringer i institusjon ned i Region øst.

Figur 1-11 viser hvor de som ble akutt plassert i 2009 var før de ble akutt plassert.

Figur 1-11 Hvor var akutt plasserte før de ble akutt plassert? Prosentvis oversikt over nye akutt plasseringer i 2009.

De aller fleste som blir akutt plassert i 2009, er ikke tidligere plassert utenfor hjemmet av det statlige barnevernet. Dette gjelder 61 prosent av de som ble akutt plassert i 2009. 16 prosent kommer direkte fra et institusjonsopphold til en akutt plassering. Like mange har tidligere hatt et tiltak i regi av barnevernet, men var hjemme mellom tiltak før de ble akutt plassert. Det varierer hvor lange oppholdene hjemme har vært. I noen tilfeller dreier det seg om flere år og antakeligvis en ny problemsituasjon. I andre tilfeller er barnet/ungdommen kun hjemme en

kort periode før en ny akutt plassering er nødvendig. Her har etaten et læringspotensialet. Syv prosent av de som blir plassert etter en akutt paragraf kommer fra et fosterhjem. I mange tilfeller fortsetter de i fosterhjemmet etter å ha blitt utskrevet fra akutt plasseringer. Akutt plassering i institusjon fungerer dermed som et nødvendig forsterkningstiltak for noen fosterhjem.

Ca. 39 prosent av barn og unge som akutt plasseres har eller har hatt statlige tiltak tidligere. Det er spesielt bekymringsfullt at hele 16 prosent kommer fra institusjoner. Syv prosent kommer fra fosterhjem. Det må være rimelig å tolke akutt plasseringer fra tiltak som uttrykk for manglende mestring fra tiltakets side. At institusjoner kommer såpass uheldig ut kan skyldes at de arbeider med større utfordringer enn fosterhjem, men også at institusjonsmiljøer kan ha en tendens til å framkalle utageringer. Dette vil bli undersøkt nærmere og analysert med sikte på å øke tiltaks, og særlig institusjoners, evne til å forebygge utageringer og akutt plasseringer fra tiltak.

1.2.2 Utgiftsutviklingen i barnevernet

I dette avsnittet fokuserer vi på utviklingen i regionenes utgifter på kapittel 855 fra regnskapsåret 2008 til 2009. Vi har også inkludert regnskapsårene 2005-2007 for å kunne se en lengre utvikling i utgiftene. Inntektene er inkludert for å få et helhetlig bilde. Avvik fra budsjett kommenteres i avsnitt 1.4. Avvik mellom tallene som presenteres her og avsnitt 1.4, skyldes at vi i dette avsnittet ser på regionenes utgifter og inntekter isolert sett. I forklaringene til avvik mot tildelt budsjett i avsnitt 1.4, inkluderes direktoratets utgifter på kapitlet.

Tabell 1-28 og Tabell 1-29 viser utviklingen i regionenes utgifter og inntekter på kapittel 855/3855 fra 2005 til 2009.

Tabell 1-28 Utgifter og inntekter - kap. 855/3855 Statlig forvaltning av barnevernet¹. 2005-2009. Beløp i 1 000 kroner

Post	2005	2006 ²	2007	2008 ³	2009
01 Driftsutgifter	2 128 926	2 418 894	2 605 322	2 926 526	3 200 139
22 Kjøp av barneverntjenester ⁴	1 279 706	1 298 027	1 293 568	1 413 048	1 573 888
45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold	42 094	24 106	35 000	32 199	31 329
60 Tilskudd til kommunene ⁴	93 682	109 233	122 628	128 063	160 114
Sum utgifter	3 544 407	3 850 260	4 056 518	4 499 836	4 965 470
15 - 18 refusjoner	-78 226	-98 919	-92 079	-99 887	-116 059
Utgifter fratrukket refusjoner	3 466 181	3 751 341	3 964 439	4 399 949	4 849 412
01 Diverse inntekter	-46 201	-38 550	-32 662	-27 280	-23 355
02 Barnetrygd	-3 874	-4 031	-3 785	-3 467	-3 419
03 Enslige mindreårige asylsøkere	-37 773	-55 708	-56 697	-81 383	-110 406
60 Kommunale egenandeler	-604 995	-653 273	-706 727	-762 598	-865 629
Sum andre inntekter	-692 844	-751 562	-799 871	-874 727	-1 002 810

1. Ekskl. post 21

2. Utgifter over post 21 tilknyttet MultifunC er inkl. i post 01 for 2006

3. Tidsseriebrudd. Trondheim er inkludert i seks måneder i 2008

4. Utgifter til kommunale tiltak og forsterkning av fosterhjem som tom. 2007 var inkl. i post 22 presenteres som post 60 for 2006 og 2007

Tabell 1-29 Endring i utgifter og inntekter - kap. 855/3855 Statlig forvaltning av barnevernet¹. 2005-2009. Beløp i 1 000 kroner

Post	Endring				Endring i prosent			
	05-06 ²	06-07 ²	07-08 ³	08-09 ³	05-06	06-07	07-08	08-09
01 Driftsutgifter	289 968	186 428	321 204	273 613	13,6	7,7	12,3	9,3
22 Kjøp av barneverntjenester ⁴	18 321	-4 459	119 481	160 839	1,4	-0,3	9,2	11,4
45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold	-17 987	10 894	-2 802	-869	-42,7	45,2	-8,0	-2,7
60 Tilskudd til kommunene ⁴	15 551	13 395	5 435	32 051	16,6	12,3	4,4	25,0
Sum utgifter	305 853	206 258	443 318	465 634	8,6	5,4	10,9	10,3
15 - 18 refusjoner	-20 693	6 839	-7 808	-16 172	26,5	-6,9	8,5	16,2
Utgifter fratrukket refusjoner	285 160	213 098	435 510	449 463	8,2	5,7	11,0	10,2
01 Diverse inntekter	7 652	5 888	5 382	3 925	-16,6	-15,3	-16,5	-14,4
02 Barnetrygd	-157	247	318	48	4,1	-6,1	-8,4	-1,4
03 Enslige mindreårige asylsøkere	-17 935	-989	-24 685	-29 023	47,5	1,8	43,5	35,7
60 Kommunale egenandeler	-48 278	-53 454	-55 870	-103 032	8,0	8,2	7,9	13,5
Sum andre inntekter	-58 718	-48 309	-74 856	-128 082	8,5	6,4	9,4	14,6

1. Ekskl. post 21

2. Utgifter over post 21 tilknyttet MultifunC er inkl. i post 01 for 2006

3. Tidsseriebrudd. Trondheim er inkludert i seks måneder i 2008

4. Utgifter til kommunale tiltak og forsterkning av fosterhjem som tom. 2007 var inkl. i post 22 presenteres som post 60 for 2006 og 2007

Utgifter fratrukket refusjoner øker med 449 mill. kroner fra 2008 til 2009, og gir en nominell vekst på 10,2 prosent. Den reelle veksten i utgifter fratrukket refusjoner er på 5,4 prosent², noe som er mindre enn aktivitetsveksten i barnevernet som er 8,4 prosent, jf. Tabell 1-17. Økningen i utgiftene skyldes bl.a. en helårsvirkning knyttet til overtagelsen av ansvaret for andrelinjetjenesten fra Trondheim kommune. Utgiftsveksten knyttet til overtagelsen av andrelinjetjenesten i Trondheim er beregnet til 130 mill. kroner i 2009.

Den reelle veksten i utgifter fratrukket refusjoner eksklusiv Trondheim er på 2,8 prosent fra 2008 til 2009. Veksten fra 2007 til 2008 var til sammenligning på 4,2 prosent.

I samme periode øker inntektene med 128 mill. kroner eller 14,6 prosent. Veksten fra 2007 til 2008 var til sammenligning på 9,4 prosent. Veksten skyldes en kraftig økning i både refusjoner for enslige mindreårige asylsøkere, 31 mill. kroner, og kommunale egenandeler, 103 mill. kroner. Satsene for kommunale egenandeler ble økt fra inntil kr 28 319 til inntil kr 32 324 pr. barn pr. måned for tiltak i institusjon, jf. St.prp. nr 1 (2008-2009).

Inntektene øker raskere enn utgiftene i barnevernet fra 2008 til 2009.

Utgifter fratrukket refusjoner øker i hele perioden fra 2005 til 2009, både i nominelle og faste priser.

Tabell 1-30 og Tabell 1-31 viser utviklingen i regionenes utgifter fratrukket refusjoner etter formål i perioden 2005 til 2009.

² Prisjustert med en deflator på 4,5. Dette er prisstigningen fra 2008 til 2009, se egen faktaboks for definisjon av deflatoren

Tabell 1-30 Utgifter fratrukket refusjoner - kap. 855 etter formål. 2005-2009. Beløp i 1 000 kroner

Formål	2005	2006 ¹	2007	2008 ²	2009
691 Fosterhjem	558 649	755 879	893 387	1 091 380	1 257 700
692 Barneverninstitusjon	2 421 032	2 460 258	2 494 198	2 673 083	2 916 740
693 Hjelpetiltak i hjemmet	189 748	211 959	234 178	251 720	257 206
694 Barneverntjeneste	296 752	323 245	342 676	373 464	407 550
699 Adopsjon	-	-	-	10 303	10 215
Sum utgifter fratrukket refusjoner	3 466 181	3 751 341	3 964 439	4 399 949	4 849 412

1. Utgifter over post 21 tilknyttet MultifunC er inkl. i formål 692 for 2006

2. Tidsseriebrudd. Trondheim er inkludert i seks måneder i 2008

Tabell 1-31 Endring i utgifter fratrukket refusjoner - kap. 855 etter formål¹. 2005-2009. Beløp i 1 000 kroner

Formål	Endring				Endring i prosent			
	05-06	06-07	07-08	08-09	05-06	06-07	07-08	08-09
691 Fosterhjem	197 230	137 508	197 993	166 320	35,3	18,2	22,2	15,2
692 Barneverninstitusjon	39 226	33 941	178 885	243 657	1,6	1,4	7,2	9,1
693 Hjelpetiltak i hjemmet	22 211	22 218	17 542	5 487	11,7	10,5	7,5	2,2
694 Barneverntjeneste	26 493	19 431	30 788	34 086	8,9	6,0	9,0	9,1
699 Adopsjon	-	-	10 303	-87	-	-	-	-0,8
Sum utgifter fratrukket refusjoner	285 160	213 098	435 510	449 463	8,2	5,7	11,0	10,2

1. Tidsseriebrudd. Trondheim er inkludert i seks måneder i 2008

Veksten i utgifter fratrukket refusjoner til fosterhjem er på 166 mill. kroner og tilsvarer en økning på 15,2 prosent fra 2008 til 2009. Fosterhjemsutgiftene utgjør 37 prosent av den totale utgiftsveksten. Den reelle veksten, dvs. justert for pris- og lønnsvekst – i utgifter fratrukket refusjoner til fosterhjem er på 116 mill. kroner, målt i 2009-kroner, og tilsvarer en økning på 10,2 prosent. Av de totale utgiftene til fosterhjem utgjør fosterhjemtjenesten om lag 20 prosent. Fosterhjem har hatt den største veksten i hele perioden fra 2005 til 2009, og dette samsvarer med aktiviteten som viser samme utvikling, jf. Tabell 1-17. Utgiftene øker mindre enn økningen i oppholdsdager. Antall oppholdsdager, samlet sett for fosterhjem og forsterkede fosterhjem, øker med 17 prosent. Utgiftsøkningen innenfor dette formålet er en naturlig følge av etatens satsing på bruk av fosterhjem framfor institusjon.

Utgifter fratrukket refusjoner til barneverninstitusjoner øker med 244 mill. kroner eller 9,1 prosent fra 2008 til 2009. Den reelle utviklingen, justert for pris- og lønnsvekst, viser en økning i institusjonsutgiftene på 122 mill. kroner eller 4,4 prosent. Antall oppholdsdager i institusjon har en marginal økning på landsbasis, jf. Tabell 1-17. Antall oppholdsdager på institusjon har en nedgang på nesten tre prosent på landsbasis om vi ekskluderer Trondheim.

For hjelpetiltak i hjemmet, har utgifter fratrukket refusjoner økt med fem mill. kroner fra 2008 til 2009, hvilket tilsvarer 2,2 prosent. Dette er en reell nedgang i utgiftene på 2,3 prosent eller seks mill. kroner. Aktivitetsutviklingen er omtrent uendret, jf. Tabell 1-17.

Utgifter fratrukket refusjoner til barnevernstjenesten, som omfatter regionale fellesfunksjoner og fagteam, øker med 34 mill. kroner eller 9,1 prosent fra 2008 til 2009. Andelen av utgiftene til regionale fellesfunksjoner er i overkant av 50 prosent. Den reelle økningen på formålet er 17 mill. kroner eller 4,4 prosent. Dette er lavere enn den generelle aktivitetsøkningen innenfor barnevernsområdet som er på 8,4 prosent fra 2008 til 2009.

Deflator for det statlige barnevernet - 2008 til 2009

Deflator benyttes til beregning av reell prisutvikling (omregning til faste priser).

Deflator: 4,5

Deflatoren for omregning til faste priser tar utgangspunkt i lønnskompensasjonen for lønnsoppjøret (omregnet til prosent) og prisomregningsfaktorene til Finansdepartementet (FIN). Disse er vektet med andel av den enkelte post i 2008.

FINs prisomregningsfaktorer:

Post 01.2 3,1

Post 22 4,4

Post 45 4,1

Post 60 4,4

Kompensert lønnsvekst (post 01.1): 5,1

Regionale forskjeller

Tabell 1-32 viser den regionale utviklingen i utgiftene fratrukket refusjoner etter formål.

Tabell 1-32 Utgifter fratrukket refusjoner - kap. 855 etter formål og region. 2008-2009. Beløp i mill. kroner

Formål	Region øst		Region sør		Region vest		Region Midt-Norge		Region nord	
	2008	2009	2008	2009	2008	2009	2008	2009	2008	2009
691 Fosterhjem	313	350	290	331	299	325	78	124	111	128
692 Barneverninstitusjon	732	775	482	491	841	905	316	429	301	316
693 Hjelpetiltak i hjemmet	44	47	39	53	97	77	39	42	33	38
694 Barneverntjeneste	94	96	82	98	87	94	60	69	50	51
699 Adopsjon	3	4	2	2	2	2	1	2	1	1
Utgifter fratrukket refusjoner	1 187	1 272	896	974	1 326	1 403	496	666	495	534

Tabell 1-33 viser den prosentvise endringen i de samme utgiftene fra 2008 til 2009.

Tabell 1-33 Prosentvis endring i utgifter fratrukket refusjoner - kap. 855 etter formål og region. 2008-2009

Formål	Region øst	Region sør	Region vest	Region Midt-Norge ¹	Region nord
691 Fosterhjem	11,8	13,8	8,7	58,7	15,9
692 Barneverninstitusjon	5,9	1,9	7,5	35,7	5,0
693 Hjelpetiltak i hjemmet	6,9	35,2	-20,4	7,1	17,5
694 Barneverntjeneste	1,6	18,9	8,6	14,6	1,6
699 Adopsjon	13,2	-14,3	-1,7	7,9	-29,0
Sum utgifter fratrukket refusjoner	7,1	8,8	5,8	34,4	7,8

1. Tidsseriebrudd. Trondheim er inkludert i seks måneder i 2008

Region Midt-Norge har en kraftig vekst i utgifter fratrukket refusjoner til alle formål. Dette har sammenheng med overtagelsen av andrelinjetjenesten i Trondheim. I 2009 får vi en helårsvirkning på utgiftssiden på grunn av overtagelsen. Region Midt-Norge, korrigert for utgifter knyttet til Trondheim, viser en stor økning i utgiftene til fosterhjem, mens utgiftene til hjelpetiltak går ned og det er en moderat vekst på de andre formålene.

Alle regioner har høy vekst i utgiftene fratrukket refusjoner til fosterhjem. Dette er en naturlig følge av etatens satsing på økt aktivitet innen dette formålet. Regionene har en betydelig aktivitetsvekst målt i oppholdsdager, jf. Tabell 1-17.

Utviklingen i utgifter fratrukket refusjoner til barneverninstitusjoner varierer mellom regionene. Region sør har en lavere vekst på formålet enn prisstigningen og bare en liten oppgang i antall oppholdsdager i institusjon, jf. Tabell 1-23. De andre regionene, bortsett fra Region Midt-Norge, har en vekst i utgiftene og samtidig en nedgang i aktiviteten målt i oppholdsdager på institusjon.

Utgifter fratrukket refusjoner til hjelpetiltak i hjemmet øker for alle regionene unntatt Region vest som har en nedgang på 20,4 prosent. Regionen har en tilhørende aktivitetsnedgang på omkring 30 prosent. Region sør og Region nord har stor økning i både utgifter fratrukket refusjoner og i aktiviteten på dette formålet, men ikke nok aktivitetsvekst til å forklare hele utgiftsveksten. Endringene i utgiftene hos Region øst og Region Midt-Norge kan forklares med utviklingen i aktiviteten på formålet.

Forklaringer på utgiftsveksten

Veksten i utgifter fratrukket refusjoner fra 2008 til 2009 er på 449 mill. kroner. Den prosentvise økningen er 10,2.

Vi forklarer utgiftsveksten ut fra følgende hovedfaktorer:

- Utgifter i forbindelse med overtagelsen av andrelinjetjenesten av barnevernet i Trondheim
- Lønns- og prisveksten i henhold til FINs prisomregningsfaktor
- Utgiftsvekst som skyldes økte pensjonsutgifter og utgiftsvekst som skyldes økt aktivitet

Vi benytter ytterligere forklaringsfaktorer der disse bidrar til å forklare utgiftsveksten.

Oppsummering av hovedfaktorer

Her gir vi en kort oppsummering av faktorer som er gjennomgående for alle formål, dvs. utgiftene til Trondheim, lønns- og prisveksten i henhold til FINs prisomregningsfaktorer og faktoren for lønnsoppgjøret, økt pensjonspremie og budsjettmodellen. Resterende utgiftsforklaringer er kun gitt under forklaringene pr. formål.

Trondheim	130 mill. kroner
Generell lønns- og prisvekst	201 mill. kroner
Pensjonspremie	44 mill. kroner
Aktivitetsvekst	44 mill. kroner
Andre økte utgifter til tjenesteproduksjon	30 mill. kroner
Totalt	449 mill. kroner

Overtagelsen av andrelinjetjenesten av barnevernet i Trondheim

Utgifter fratrukket refusjoner til Trondheim øker med 130 mill. kroner i 2009 sammenlignet med 2008. Disse utgiftene omfatter kun koststed Trondheim, og økte utgifter til regionale fellesfunksjoner som følge av overtagelsen spesifiseres ikke. Den totale utgiftsveksten som følge av overtagelsen framgår derfor ikke.

Generell lønns- og prisvekst

Tabell 1-34 viser beregnet effekt på utgiftene til kapittel 855 i 2009 basert på lønns- og prisstigningen på utgiftene i 2008.

Tabell 1-34 Beregnet lønns- og prisvekst i 2009 basert på utgiftene i 2008. Beløp i mill. kroner

Post	Regnskap 2008	Effekt av lønns- og prisvekst
Lønnsutgifter	2 197	112
Varer og tjenester	630	20
Kjøp av barneverntjenester	1 413	62
Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold	32	1
Tilskudd til kommunene	128	6
Beregnet lønns- og prisvekst		201

Lønns- og prisstigningen fra 2008 til 2009 utgjør 201 mill. kroner. Som mål på prisstigningen, benyttes FINs prisomregningsfaktorer inkludert faktoren for lønnoppgjøret.

Økt pensjonspremie

Pensjonspremien økte med 2,08 prosentpoeng fra 2008 til 2009. Økt pensjonspremie medfører økte lønnsutgifter på 44 mill. kroner i 2009.

Budsjettmodellen

Tabell 1-35 viser utgiftsendringene fra 2008 til 2009 som følge av aktivitetsendringene i samme periode. Aktivitetsendringene er målt i antall oppholdsdager.

Tabell 1-35 Utgiftsendring som følge av endring i antall oppholdsdager fra 2008 til 2009

Tiltakstype	Prosentvis endring i antall oppholdsdager 08-09	Utgifter pr. oppholdsdag i 2009	Endrede utgifter pga. aktivitetsendring	Prisvekst på aktivitetsveksten	Korr. av utgifter ved aktivitetsendring - mulige plasser	Totalt endrede utgifter pga. aktivitetsendring
691 Fosterhjem - forsterkede	24,1	297	23,1	1,1	-	24,2
691 Fosterhjem - ekskl. forsterkede	6,7	2 697	69,5	3,2	0	72,7
692 Barneverninstitusjon - statlig	-2,8	7 738	-44,1	-	-24,1	-20
692 Barneverninstitusjon - privat	-2,7	5 759	-33,1	-	-	-33,1
693 Hjelpetiltak i hjemmet	-6,8	729	-18,3	-	-	-18,3
694 Barneverntjeneste	0,0	255	17,1	0,8	-	17,8
Sum	4,5	17 474	14,2	5	-24,1	43,3

Utgiftene øker samlet sett med 43,3 mill. kroner på bakgrunn av endring i aktiviteten. Aktivitetsveksten, og dermed utgiftsveksten, er størst for fosterhjem og forsterkede fosterhjem med til sammen 97 mill. kroner. Det er en stor aktivitetsnedgang i statlige institusjoner, hvilket alene skulle tilsi en utgiftsreduksjon knyttet til aktivitetsendringen i statlige institusjoner på 44,1 mill. kroner. Denne utgiftsreduksjonen er ikke reell, jf. omtalen av statlige institusjoner senere i kapitlet.

I Tabell 1-35 har vi lagt inn en korrigering hvor vi erstatter oppholdsdager i statlige institusjoner med mulige oppholdsdager. Det er en liten nedgang i mulige oppholdsdager i institusjon. Vi har beregnet denne nedgangen til 1,2 prosent eller 20 mill. kroner. Når utgiftsreduksjonen i statlige institusjoner blir på 20 mill. kroner og ikke 44,1 mill. kroner, pga. aktivitetsendring, vil de totale utgiftene knyttet til endret aktivitet i barnevernet bli på 43,3 mill. kroner.

Forklaringer på utgiftsveksten etter formål

Utgiftsveksten på 449 mill. kroner fordeles slik mellom de ulike formålene innenfor barnevernet:

Forsterkede fosterhjem	41
Fosterhjem (ekskl. forsterkede fosterhjem)	125
Statlige institusjoner	114
Private institusjoner	129
Hjelpetiltak i hjemmet	5
Barneverntjeneste	34
Adopsjon	0
Totalt	449

Forsterkede fosterhjem

Utgiftene til forsterkede fosterhjem øker med 41 mill. kroner.

Av disse er seks mill. kroner knyttet til overtagelsen av andrelinjetjenesten av barnevernet i Trondheim og fire mill. kroner er prisvekst i henhold til FINs prisomregningsfaktorer. Aktivitetsveksten medfører en økning i utgiftene på 24 mill. kroner. Utover dette har utgiftene til forsterkede fosterhjem økt med syv mill. kroner.

Vridning fra institusjon og beredskapshjem over i kommunale fosterhjem med statlig forsterking, vil medføre at flere ungdommer som trenger tettere oppfølging plasseres i denne typen fosterhjem. Vi må da forvente at tyngden, og derav utgiften pr. oppholdsdag, på forsterkingstiltaket vil øke som følge av dette.

Fosterhjem - eksklusiv forsterkede fosterhjem

Formålet for fosterhjem eksklusiv forsterkede fosterhjem inkluderer fosterhjemstjenesten.

Utgiftene til fosterhjem øker med 125 mill. kroner. Utviklingen samsvarer med pris- og lønnsveksten og aktivitetsveksten.

Overtagelsen av andrelinjetjenesten av barnevernet i Trondheim medfører økte utgifter på 17 mill. kroner. Pris- og lønnsvekst i henhold til lønnskompensasjon og FINs prisomregningsfaktorer utgjør 46 mill. kroner og økt pensjonspremie i underkant av fire mill. kroner.

Aktivitetsveksten medfører i utgangspunktet en økning i utgiftene på 73 mill. kroner, men siden fosterhjemstjenestens utgifter er inkludert i dette formålet i 2009 og fosterhjemstjenestens arbeid ikke reflekteres i aktivitetsveksten, må vi korrigere denne summen med fosterhjemstjenestens andel av utgiftene. Vi har beregnet fosterhjemstjenestens andel her til å være 15 mill. kroner. Aktivitetsveksten medfører dermed en økning i utgiftene på 58 mill. kroner.

Til sammen forklarer dette en økning i utgiftene på 124 mill. kroner. De faktiske utgiftene økte med 125 mill. kroner.

Utgiftene øker med én mill. kroner utover våre forklaringsfaktorer når vi tar hensyn til at fosterhjemstjenesten fra 2009 er inkludert i dette formålet.

Statlige institusjoner

Utgiftene til statlige institusjoner øker med 114 mill. kroner.

Overtagelsen av andrelinjetjenesten av barnevernet i Trondheim står for 25 mill. kroner av de økte utgiftene. Lønns- og prisveksten i henhold til lønnskompensasjon og FINs prisomregningsfaktorer medfører at utgiftene øker med i underkant av 70 mill. kroner, mens økt pensjonspremie øker utgiftene med nesten 30 mill. kroner.

Aktivitetsnedgangen i statlige institusjoner på omkring 6 000 oppholdsdager medfører i utgangspunktet en nedgang i utgiftene på 44,1 mill. kroner.

Aktivitetsnedgangen i statlige institusjoner henger sammen med manglende kapasitetsutnyttelse, og ikke en faktisk nedgang i tjenestetilbudet. Utgifter til ansatte og faste utgifter til f.eks. husleie løper tross for manglende kapasitetsutnyttelse. For å få et mer korrekt bilde av utgiftsendringene, kan vi se på endringer i mulig kapasitet i statlige institusjoner. Kapasitet er definert som mulige antall oppholdsdager. Det er en liten nedgang i mulige oppholdsdager i institusjon. Vi har beregnet denne nedgangen til 1,2 prosent og dette innebærer at aktivitetsnedgangen forklarer en utgiftsnedgang på kun 20 mill. kroner og ikke 46 mill. kroner som budsjettmodellen ellers ville ha forklart.

Til sammen forklarer alt dette en økning i utgiftene på i overkant av 104 mill. kroner. De faktiske utgiftene økte med 114 mill. kroner.

Utgiftene til husleie øker med 16 mill. kroner utover prisveksten i henhold til prisomregningsfaktoren fra FIN. Økningen har sammenheng med nye lokaler og oppgradering av lokaler. Dette forklarer forskjellen mellom de faktiske utgiftene i statlige institusjoner og våre utgiftsforklaringer.

Private institusjoner

Utgiftene til private institusjoner øker med 129 mill. kroner. Utfasing av driftsavtaler medfører overgang til etterskuddsbetaling for flere plasseringer, og dette medfører at den reelle veksten i utgiftene er noe høyere.

Overtagelsen av andrelinjetjenesten av barnevernet i Trondheim står for 73 mill. kroner av de økte utgiftene. Prisveksten i henhold FINs prisomregningsfaktorer medfører at utgiftene øker med ytterligere 52 mill. kroner.

Det er en nedgang i antall oppholdsdager i private institusjoner. Som følge av denne aktivitetsnedgangen, burde utgiftene bli redusert med 33 mill. kroner.

Til sammen forklarer alt dette en økning i utgiftene på 92 mill. kroner. De faktiske utgiftene økte med 129 mill. kroner. Vi vil nedenfor forklare hva de siste 37 mill. kronene av utgiftsveksten kan skyldes.

Utgiftsøkningen i private institusjoner har bl.a. sammenheng med følgende faktorer:

- Oppgjør driftsavtaler i Region vest
- Endret avtaleportefølje

- Enkeltkjøp og tilleggsbetalinger
- Økning i antall enslige mindreårige flyktninger med barneverntiltak

Oppgjør driftsavtaler

Ved oppgjør for driftsavtaler har Region vest i 2009 måtte dekke inn underskudd i driftsavtaler for 2008. Dette utgjør 6,1 mill. kroner i 2009.

Økte utgifter til private institusjoner som følge av endret avtaleportefølje

Direktoratet har beregnet prisveksten utover prisomregningsfaktoren fra FIN som følge av innføringen av allerede inngåtte nye avtaler med private institusjoner. Beregningene er gjort ved å forutsette et likt antall oppholdsdager i 2008 og 2009, og beregne endringene i utgiftene basert på hvilke avtaletyper og tilhørende priser som er tilgjengelig de ulike årene. En nærmere omtale av beregningsgrunnlaget er gitt i brev av 27. mai 2009, Rammefordeling 2010 - tilleggsinnspill.

Tabell 1-36 viser beregnet prisvekst utover prisomregningsfaktoren fra FIN som følge av endret avtaleportefølje fra 2008 til 2009.

Tabell 1-36 Prisstigning utover prisomregningsfaktoren som følge av endret avtaleportefølje¹. 2008-2009. Faste 2009-kroner. Beløp i 1 000 kroner

	2008	2009	Endring i prosent
Utgifter	1 049 821	1 058 634	0,8

1. Ekskl. Trondheim

Utgiftene til kjøp av private institusjonsplasser øker med 0,8 prosent utover prisomregningsfaktoren fra FIN. Økningen skyldes endret avtaleportefølje, hvor nyere avtaler for de fleste regionene er dyrere enn eldre avtaler som fases ut i løpet av året.

Utgifter pr. oppholdsdag i private institusjoner i 2008 i 2009-kroner er på kr 5 489. En prisøkning på 0,8 prosent tilsvarer kr 44 pr. oppholdsdag. Endrede avtaler utgjør en økning i utgifter til private institusjoner på ca. ti mill. kroner i 2009.

Utgifter til enkeltkjøp og tilleggsbetalinger ved avtalekjøp

Direktoratet har foretatt manuelle beregninger av utgifter til enkeltkjøp og tilleggsbetalinger ved avtalekjøp i private institusjoner basert på rapportering pr. plassering i 2009. Vi har ikke tilsvarende informasjon for 2008.

Tabell 1-37 viser beregnede utgifter til enkeltkjøp og avtalekjøp med tilleggsbetalinger i prosent av alle utgiftene til kjøp fra private institusjoner i 2009.

Tabell 1-37 Enkeltkjøp og avtalekjøp med tilleggsbetaling i private institusjoner. 2009. Beløp i 1 000 kroner

Totale utgifter formål 692 post 22	1 312 266
Enkeltkjøp og avtalekjøp med tilleggsbetaling	392 537
Prosentvis andel av totale utgifter	29,9

Utgifter til enkeltkjøp og avtalekjøp med tilleggsbetalinger er beregnet til 393 mill. kroner i 2009, og utgjør 29,9 prosent av de totale utgiftene til kjøp av private institusjonsplasser. Den høye andelen enkeltkjøp og avtalekjøp med tilleggsbetalinger er med og forklarer prisveksten knyttet til private plasseringer. Siden utgiftene øker utover prisomregningsfaktoren og

utgiftsveksten som følge av endret avtaleportefølje, er det grunn til å anta at vi har en høyere andel enkeltkjøp og avtalekjøp med tilleggsbetalinger i 2009 enn i fjor.

Økning i antall enslige mindreårige flyktninger med barneverntiltak

Det har vært en økning i antall enslige mindreårige flyktninger med barnevernstiltak de siste årene. I 2008 var det 85 enslige mindreårige flyktninger med statlige barnevernstiltak, mens tallet for 2009 er 99. De fleste enslige mindreårige flyktninger med statlige barnevernstiltak er plassert i institusjon. Plasseringer skjer både i statlige og private institusjoner. Det er flere enslige mindreårige flyktninger i private institusjoner enn i statlige institusjoner.

Hjelpetiltak i hjemmet

Utgiftene til hjelpetiltak i hjemmet øker med i overkant av fem mill. kroner. Utviklingen samsvarer med pris- og lønnsveksten og aktivitetsendringene.

Overtagelsen av andrelinjetjenesten av barnevernet i Trondheim medfører økte utgifter på drøyt fem mill. kroner. Pris- og lønnsvekst i henhold til lønnskompensasjon og FINs prisomregningsfaktorer og økt pensjonspremie forklarer til sammen 15 mill. kroner. Aktivitetsnedgangen medfører en reduksjon i utgiftene på i underkant av 19 mill. kroner.

Til sammen forklarer faktorene over en økning i utgiftene på nesten to mill. kroner. De faktiske utgiftene økte med fem mill. kroner.

Utgiftene øker med tre mill. kroner utover våre forklaringsfaktorer på dette formålet.

Barneverntjeneste

Utgiftene til barneverntjeneste, dvs. regionale fellesfunksjoner og fagteam, har en økning på 34 mill. kroner. Fagteamene utgjør i underkant av halvparten av utgiftene for dette formålet.

Overtagelsen av andrelinjetjenesten av barnevernet i Trondheim medfører økte utgifter på fire mill. kroner. Pris- og lønnsvekst i henhold til lønnskompensasjon og FINs prisomregningsfaktorer utgjør 17 mill. kroner, og økt pensjonspremie seks mill. kroner. Aktivitetsveksten i barnevernet medfører en økning i utgiftene på 18 mill. kroner.

Barneverntjenesten er imidlertid et formål uten egne aktivitetstall. Vi benytter derfor den totale aktiviteten i barnevernet som grunnlag for aktivitetsnivået. Det vil alltid være en usikkerhet knyttet til hvorvidt tallene for total aktivitetsvekst fullstendig beskriver den faktiske aktivitetsveksten innenfor dette formålet.

Til sammen har vi faktorer som kan forklare en utgiftsvekst på 44 mill. kroner. De faktiske utgiftene økte med kun 34 mill. kroner.

Adopsjon

Utgiftene til adopsjon er uendret.

1.2.3 Produktivitet og samlede utviklingstrekk i barnevernet

I dette avsnittet ser vi på produktiviteten i barnevernet ved å se på utgifter fratrukket refusjoner pr. oppholdsdag i fosterhjem, barneverninstitusjoner og hjelpetiltak i hjemmet.

Videre ser vi på utviklingen i dagpriser i barneverninstitusjonene. Dagpris benyttes for å kunne se hva en oppholdsdag koster i statlige institusjoner sammenlignet med private

institusjoner. Dagprisene skiller seg fra utgifter fratrukket refusjoner pr. oppholdsdag ved at de også inkluderer eventuelle inntekter.

Vi ser deretter nærmere på de forskningsbaserte tiltakene MultifunC og MST. Avslutningsvis drøfter vi om barnevernet er likeverdig og oppsummerer de regionale forskjellene.

Utviklingen i produktivitet

Utgifter fratrukket refusjoner pr. oppholdsdag viser sammenhengen mellom utgifter og aktivitet, og er et uttrykk for produktivitet. Tabell 1-38 viser utviklingen i utgifter fratrukket refusjoner pr. oppholdsdag etter de ulike tiltakstypene fra 2006 til 2009, mens Tabell 1-39 viser de samme indikatorene i faste 2009-kroner.

Tabell 1-38 Utgifter fratrukket refusjoner¹ pr. oppholdsdag etter tiltakstype. 2006-2009. Beløp i 1000 kroner

Tiltakstype	2006 ²	2007	2008	2009	Endring			Endring i prosent		
					06-07	07-08	08-09	06-07	07-08	08-09
691 Fosterhjem forsterkede	212	245	257	297	34	11	41	15,8	4,6	15,8
691 Fosterhjem ekskl. forsterking	2 192	2 296	2 563	2 663	104	267	100	4,7	11,6	3,9
692 Barneverninstitusjon - statlige	6 221	6 630	7 087	7 689	410	457	601	6,6	6,9	8,5
692 Barneverninstitusjon - private	4 776	4 985	5 276	5 720	209	291	445	4,4	5,8	8,4
693 Hjelpetiltak i hjemmet	572	616	675	685	44	58	10	7,7	9,5	1,5

1. Ekskl. post 21

2. Utgifter over post 21 tilknyttet MultifunC (formål 692) er inkl. i post 01 for 2006

Det er en vekst i utgifter fratrukket refusjoner pr. oppholdsdag for alle tiltakstyper. Den prosentvise veksten er størst for forsterkede fosterhjem med en vekst på 15,8 prosent. Statlige barneverninstitusjoner som er den dyreste tiltakstypen, har også den beløpsmessige største veksten med kr 601 pr. oppholdsdag. Formålene for fosterhjem og formålet for hjelpetiltak i hjemmet har hatt aktivitetsøkninger fra 2008 til 2009, mens vi totalt sett har en liten aktivitetsnedgang for statlige institusjoner og en økning i aktiviteten for private institusjoner.

Tabell 1-39 Utgifter fratrukket refusjoner¹ pr. oppholdsdag etter tiltakstype. 2006-2009. Faste 2009-kroner

Tiltakstype	2006 ²	2007	2008	2009	Endring			Endring i prosent		
					06-07	07-08	08-09	06-07	07-08	08-09
691 Fosterhjem forsterkede	241	269	268	297	28	0	29	11,6	-0,1	10,7
691 Fosterhjem ekskl. forsterking	2 490	2 513	2 680	2 663	23	166	-17	0,9	6,6	-0,6
692 Barneverninstitusjon - statlige	7 066	7 258	7 410	7 689	191	152	279	2,7	2,1	3,8
692 Barneverninstitusjon - private	5 426	5 457	5 515	5 720	31	59	205	0,6	1,1	3,7
693 Hjelpetiltak i hjemmet	650	674	705	685	25	31	-20	3,8	4,6	-2,9

1. Ekskl. post 21

2. Utgifter over post 21 tilknyttet MultifunC (formål 692) er inkl. i post 01 for 2006

Dersom vi justerer for prisveksten og omregner til faste 2009-kroner, får vi en reell vekst i utgifter fratrukket refusjoner pr. oppholdsdag på 10,7 prosent, 3,8 prosent og 3,7 prosent for henholdsvis forsterkede fosterhjem, statlige institusjoner og private institusjoner. Fosterhjem uten forsterkning og hjelpetiltak i hjemmet har begge en reell nedgang på henholdsvis 0,6 og 2,9 prosent. Statlige barneverninstitusjoner har en reell vekst pr. oppholdsdag på kr 279.

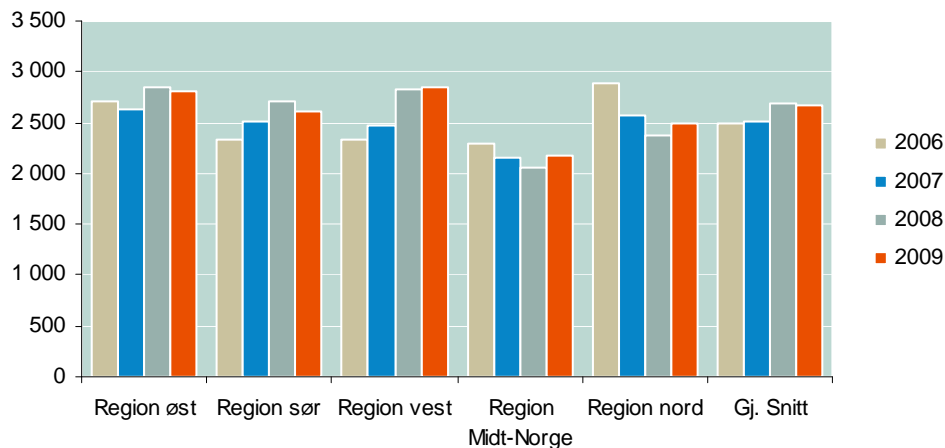
Utgifter fratrukket refusjoner i fosterhjem eksklusiv forsterkede fosterhjem, inneholder utgifter til statlige fosterhjem, fosterhjem tilknyttet private tiltak og fosterhjemstjenesten.

Fosterhjemstjenestens arbeid vises ikke i aktivitetstallene. Fra og med 2009 er fosterhjemstjenesten skilt ut på eget formål. I 2009 utgjorde fosterhjemstjenesten 280 mill. kroner. Korrigert for fosterhjemstjenesten er utgifter fratrukket refusjoner eksklusiv forsterkninger pr. oppholdsdag i fosterhjem på kr 2004 i 2009.

Fosterhjem

Figur 1-12 viser utviklingen i utgifter fratrukket refusjoner eksklusiv forsterkninger pr. oppholdsdag i fosterhjem fra 2006 til 2009 i faste 2009-kroner.

Figur 1-12 Utgifter fratrukket refusjoner ekskl. forsterkninger pr. oppholdsdag i fosterhjem. 2006-2009. Faste 2009-kroner

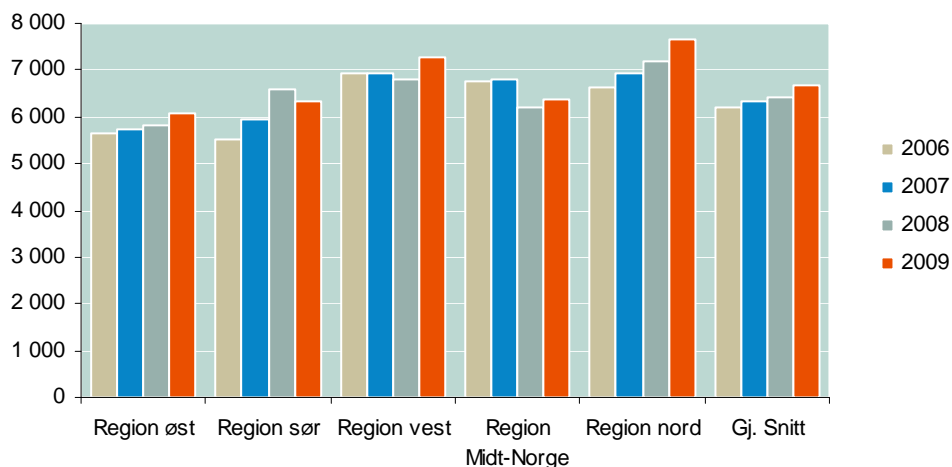

Utgifter fratrukket refusjoner pr. oppholdsdag i fosterhjem eksklusiv forsterkninger har samlet sett en reell nedgang på 0,6 prosent. Region Midt-Norge har som forventet en økning på 5,6 prosent som i stor grad skyldes en oppbygging i forbindelse med overtakelsen av andrelinjetjenesten av barnevernet i Trondheim.

Institusjon

Figur 1-13 viser utviklingen i utgifter fratrukket refusjoner pr. oppholdsdag i statlig og privat barneverninstitusjon samlet fra 2006 til 2009 i faste 2009-kroner.

Figur 1-13 Utgifter fratrukket refusjoner pr. oppholdsdag i statlig og privat institusjon. 2006-2009. Faste 2009-kroner

Utgifter fratrukket refusjoner pr. oppholdsdag i statlig og privat institusjon samlet varierer mellom regionene.

Region nord har de høyeste enhetsutgiftene på kr 7 656 pr. oppholdsdag. Regionen arbeider med å redusere oppholdstid pr. barn og med å få opp belegget i egne institusjoner for å få ned enhetsutgiftene. Regionen har i 2009 hatt en liten gruppe ressurskrevende klienter i private institusjoner som har økt enhetsutgiftene pr. oppholdsdag betydelig.

Region vest har den største prosentvise økningen i utgifter fratrukket refusjoner pr. oppholdsdag. Utgiftene økte her med syv prosent fra kr 6 788 til kr 7 262. Økningene skyldes bl.a. dårligere kapasitetsutnyttelse i statlige institusjoner.

Region sør har en reduksjon i utgifter pr. oppholdsdag på kr 243. Dette skyldes bl.a. utgiftsreduksjon knyttet til omstilling av enkelte barnevernsheter. Regionen har hatt fokus på vridning fra private til statlige institusjoner og har dermed bedret belegget på egne institusjoner og redusert utgiftene til kjøp av private plasser.

Region øst har en økning på 4,2 prosent fra 2008 til 2009. Dette skyldes bl.a. personalrelaterte utgifter knyttet til perioder med ekstra høy aktivitet og at det har vært flere ressurskrevende klienter.

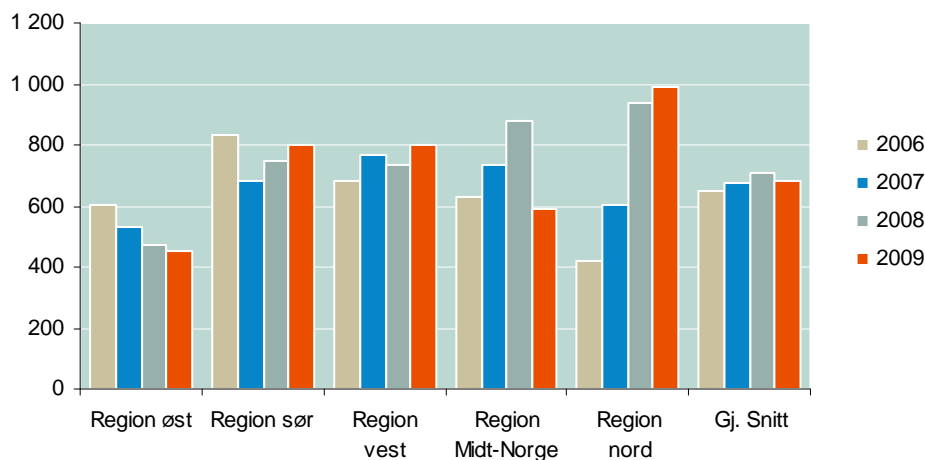
Region Midt-Norge har en økning på 2,9 prosent fra 2008 til 2009. Hovedårsakene er en lavere kapasitetsutnyttelse i 2009, innføring av endret turnusordning på flere institusjoner og utgifter knyttet til overtagelsen av andrelinjetjenesten av barnevernet i Trondheim.

I gjennomsnitt øker utgiftene fratrukket refusjoner pr. oppholdsdag i institusjon med 3,5 prosent på landsbasis..

Hjelpetiltak i hjemmet

Figur 1-14 viser utviklingen i utgifter fratrukket refusjoner pr. oppholdsdag i hjelpetiltak i hjemmet fra 2006 til 2009 i faste 2009-kroner.

Figur 1-14 Utgifter fratrukket refusjoner pr. oppholdsdag i hjelpetiltak i hjemmet. 2006-2009. Faste 2009-kroner

Utgifter fratrukket refusjoner pr. oppholdsdag i hjelpetiltak i hjemmet varierer betydelig mellom regionene, mens gjennomsnittet går noe ned. Region sør, Region vest og Region nord har alle økninger i utgifter pr. oppholdsdag. Region nord satser og bygger opp hjelpetiltak i hjemmet. I en oppbyggingsfase vil utgifter pr. oppholdsdag ligge høyere enn normalt.

Region Midt-Norge har en kraftig nedgang på hele 32,7 prosent. Årsaken til dette er at Region Midt-Norge i 2008 hadde svært høye utgifter til kommunale tiltak med statlig støtte i Møre og Romsdal, og nedgangen skyldes en planlagt avslutning av denne støtten. Region øst har lavest utgifter pr. oppholdsdag og disse er nok en gang redusert sammenlignet med i fjor. Reduksjonen har bl.a. sammenheng med en kraftig reduksjon i støtte til kommunale tiltak. Dette er i tråd med ansvars- og oppgavefordelingen mellom stat og kommune.

Dagpris i institusjon

Dagpris i institusjon forteller hvor mye en oppholdsdag i institusjon koster, dvs. Bufetats netto utgift pr. oppholdsdag.

Dagpris i statlige institusjoner beregnes som driftsutgifter og større utgiftsanskaffelser og vedlikehold korrigert for refusjoner og diverse inntekter (kapittel 855, formål 692, post 01 og 45 + kapittel 3855, formål 692, post 01-02, 15-18) delt på antall oppholdsdager i statlige institusjoner.

Dagpris i private institusjoner beregnes som kjøp av barneverntjenester (kapittel 855, formål 692, post 22) delt på antall oppholdsdager i private institusjoner.

Tabell 1-40 og Tabell 1-41 viser utviklingen i dagpris for henholdsvis statlige og private institusjoner fra 2006 til 2009.

Tabell 1-40 Dagpris i statlige institusjoner etter region. 2006-2009. Faste 2009-kroner

Region	2006	2007	2008	2009	Endring i prosent		
					06-07	07-08	08-09
Region øst	6 453	6 768	6 731	6 818	4,9	-0,6	1,3
Region sør	6 110	6 561	7 279	7 034	7,4	11,0	-3,4
Region vest	7 006	6 857	6 729	7 217	-2,1	-1,9	7,3
Region Midt-Norge	7 862	7 233	6 576	6 985	-8,0	-9,1	6,2
Region nord	7 259	7 272	7 598	7 705	0,2	4,5	1,4
Totalt	6 777	6 861	6 950	7 132	1,2	1,3	2,6

Tabell 1-41 Dagpris i private institusjoner etter region. 2006-2009. Faste 2009-kroner

Region	2006	2007	2008	2009	Endring i prosent		
					06-07	07-08	08-09
Region øst	4 792	4 793	4 997	5 184	0,0	4,3	3,7
Region sør	4 648	4 973	5 646	5 292	7,0	13,5	-6,3
Region vest	6 468	6 342	6 161	6 583	-1,9	-2,9	6,8
Region Midt-Norge	5 267	5 918	5 420	5 570	12,4	-8,4	2,8
Region nord	5 385	5 541	5 395	6 365	2,9	-2,6	18,0
Totalt	5 426	5 457	5 515	5 720	0,6	1,1	3,7

Gjennomsnittlig dagpris øker noe for både statlige og private institusjoner. Økningen er på henholdsvis 2,6 og 3,7 prosent fra 2008 til 2009 og utgjør ca. kr 180 og kr 205 pr. dag. To prosent av den totale utgiftsveksten i de statlige institusjonene skyldes som nevnt økt pensjonspremie. Korrigerer vi for dette, er dagprisen i statlige institusjoner på kr 6 988, noe som tilsvarer en økning på 0,5 prosent.

Utviklingen i dagpris i statlige institusjoner henger nøye sammen med kapasitetsutnyttelsen som er målt med beleggsprosent, jf. Tabell 1-24. Region sør er eneste region med nedgang i dagpris og økt beleggsprosent i statlige institusjoner.

Dagprisen i de statlige institusjonene har i gjennomsnitt økt med 2,6 prosent samtidig som beleggsprosenten har falt med fire prosentpoeng fra 89 til 85 prosent.

Når det gjelder forklaringer på endringene i dagprisen for hver enkelt region, viser vi også til kommentarene om utviklingen i produktivitet pr. oppholdsdag i institusjon.

Region øst har en økning i dagprisen i statlige institusjoner og en nedgang i kapasitetsutnyttelsen fra 2008 til 2009. Region sør har som nevnt en nedgang i dagprisen og en bedring i beleggsprosenten. Region vest har den største økningen i dagprisen og har samtidig en nedgang i beleggsprosenten. Region Midt-Norge har også en økning i dagprisen og en nedgang i beleggsprosenten i statlige institusjoner. Region nord har en økning i dagprisen og en nedgang i kapasitetsutnyttelsen målt i beleggsprosent.

Dagpris i private institusjoner varierer mellom regionene. Region øst, som har de laveste dagprisene i private institusjoner, har en økning i prisen. Region vest har de høyeste dagprisene i private institusjoner og har en reell økning på 6,8 prosent i 2009. Region nord har den største prosentvise økningen fra 2008 til 2009 med hele 18 prosent. Dette skyldes som nevnt en liten gruppe ressurskrevende klienter i private institusjoner som har økt

enhetsutgiftene pr. oppholdsdag betydelig og at regionene faser ut private institusjonsplasser. Økningen er på om lag fem prosent hvis vi korrigerer for dette.

Region Midt-Norge har i år en økning i sine priser, etter fjorårets store nedgang som var knyttet til overtagelsen av andrelinjetjenesten av barnevernet i Trondheim. Trondheim hadde en del gunstige avtaler med private institusjoner som påvirket fjorårets dagpris på en gunstig måte. Region sør er eneste region med nedgang i dagprisen. Nedgangen er på 6,3 prosent fra 2008 til 2009. Dette skyldes bl.a. færre enkeltkjøp i private institusjoner som en følge av fokus på logistikk og høyere belegg i eget tiltaksapparat.

Vi forventer en større grad av utjevning i dagprisen i private institusjoner i tiden framover med bakgrunn i de nasjonale rammeavtalene som er framforhandlet. Disse avtalene har jevnt over høyere priser enn de faste avtalene, bl.a. fordi det i disse avtalene ikke betales for ubenyttede plasser.

Dagpris i statlige institusjoner ligger gjennomsnittlig kr 1 412 over dagpris i private institusjoner. Dersom vi korrigerer for MultifunC-institusjonene, som trekker opp dagpris i statlige institusjoner, reduseres dagpris med kr 262.

Det er flere grunner til at gjennomsnittlig dagpris i statlige institusjoner ligger høyere enn private. Bufetat skal sikre et likeverdig, differensiert og tilstrekkelig tiltaksapparat med egne institusjoner som møter alle krav til målgrupper, beliggenhet og spesielle behov. Private institusjoner skal være et supplement til dette. Dagpris i statlige institusjoner inkluderer alle utgiftene etaten har til drift av institusjoner, uavhengig om institusjonene har plassert barn der eller er under omstilling og opp-, om- eller nedbygging. Dagpris i private institusjoner omfatter utgifter som er knyttet til plasseringer av barn og ungdommer, og tilleggsbetalinger for disse. Gjennom konkurransen får vi et visst innblikk i sammensetningen av utgiftsbildet i de private institusjonene, men dette gir ikke tilstrekkelig grunnlag for å foreta en direkte sammenligning mellom private og statlige institusjoner.

Vi vet at det er store variasjoner i dagpriser mellom ulike statlige institusjoner, jf. arbeidet med utgiftsutviklingen i det statlige barnevernet. Mange statlige institusjoner ligger på samme nivå som de private, mens det er enkelte statlige institusjoner som trekker opp gjennomsnittlig dagpris betydelig. Vi antar at variasjonene skyldes bl.a. ulik størrelse på institusjoner/avdelinger grunnet bygningsmasse og geografi, ulike målgrupper, ulikt utgiftsnivå mellom geografiske steder og kompetanseutfordringer. Det siste omfatter også en utfordring ved rekruttering av personell med rett kompetanse, og utfordringer ved opplæring- og kompetanseheving av eksisterende medarbeidere for å kunne håndtere mer krevende målgrupper. Dette kan medføre at faste utgifter til institusjonen løper, mens det ikke er mulig å plassere barn ved institusjonen.

Andre forhold som spiller inn i utgiftsbildet er akuttberedskapen i statlige institusjoner. Akuttplasseringer gjøres primært i eget tiltaksapparat og er mer utgiftskrevende enn vanlige opphold på institusjon. Dette på virker også belegget som er lavere i statlige institusjoner. En annen viktig faktor er at oppholdstiden i private institusjoner generelt er lengre enn i statlige institusjoner. Dette er en del av utgiftsforholdet mellom statlige og private institusjoner som ikke kommer fram hvis vi utelukkende ser på utviklingen i dagpris.

Tabell 1-42 viser utviklingen i utgifter fratrukket refusjoner pr. mulige plass i statlige institusjoner etter region. Antall mulige plasser er utledet av antall mulige oppholdsdager og

tallene inkluderer ikke hybler godkjent som del av statlig institusjon. Diverse inntekter er ikke inkludert i tallene nedenfor.

Tabell 1-42 Utgifter fratrukket refusjoner pr. plass i statlige institusjoner etter region. Pr. 31.12 2009

Region	Utgifter fratrukket refusjoner	Antall mulige dager	Antall mulige plasser	Utgifter pr. mulig plass
Region øst	358 821 000	53 626	147	2 442 279
Region sør	314 291 000	50 807	139	2 257 882
Region vest	468 458 000	63 700	175	2 684 257
Region Midt-Norge	207 628 000	32 301	88	2 346 188
Region nord	255 278 000	38 543	106	2 417 468
Totalt	1 604 476 000	238 977	655	2 450 586

Gjennomsnittlig utgift pr. mulig plass i statlige institusjoner er 2,45 mill. kroner. Trondheim er inkludert i tallene for Region Midt-Norge. Det er variasjon mellom regionene. Utgiftene pr. mulig plass i statlige institusjoner varierer fra 2,26 mill. kroner i Region sør til 2,68 mill. kroner i Region vest.

Forskningsbaserte tiltak

Økt bruk av forskningsbaserte tiltak er et av etatens viktigste virkemidler for å sikre bedre tilbud til barna. Her vil vi se nærmere på MultifunC og MST.

MultifunC

Tabell 1-43 viser utviklingen i utgifter fratrukket refusjoner til MultifunC samlet fra 2007 til 2009. Figur 1-15 viser utviklingen i produktiviteten knyttet til MultifunC i samme periode.

Aktiviteten målt i oppholdsdager på institusjon og i oppfølgingsdel framkommer i Figur 1-8.

Tabell 1-43 Utgifter fratrukket refusjoner til MultifunC etter region. 2007-2009. Beløp i 1 000 kroner

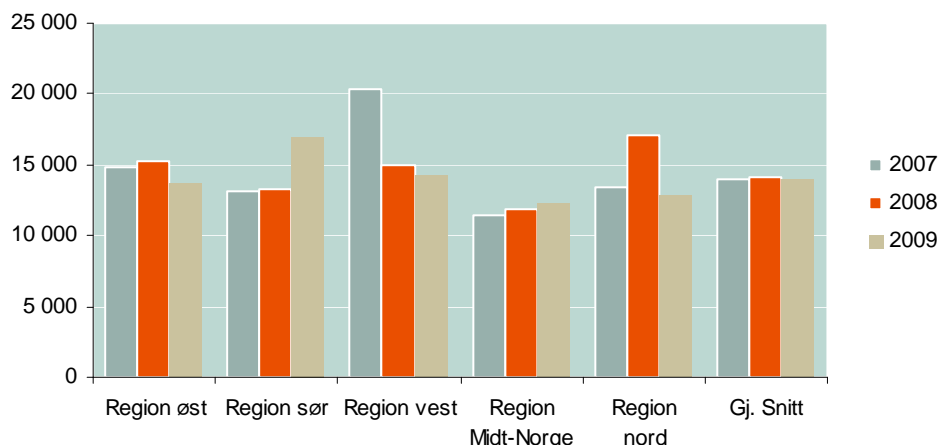
	2007	2008	2009	Endring i prosent
Region øst	26 896	26 640	33 708	26,5
Region sør	21 015	27 088	27 986	3,3
Region vest	15 950	15 183	17 815	17,3
Region Midt-Norge	21 011	20 769	23 166	11,5
Region nord	16 351	16 409	14 476	-11,8
Totalt	101 223	106 089	117 151	10,4

Vi har en økning i utgifter fratrukket refusjoner til MultifunC samlet sett på elleve mill. kroner, noe som tilsvarer 10,4 prosent. Aktivitetsutviklingen målt i antall oppholdsdager viser en økning på 6,7 prosent fra 2008 til 2009. Aktivitetsutviklingen samsvarer med utviklingen i utgifter fratrukket refusjoner målt i faste 2009-kroner.

Region øst har den største økningen i utgifter med 26,5 prosent fra 2008 til 2009, men har samtidig en økning på 36 prosent i antall oppholdsdager i MultifunC.

Utgifter til husleie er en viktig forklaringsfaktor for de totale utgiftene i MultifunC. Region øst, som har de høyeste utgiftene fratrukket refusjoner til MultifunC, har også de klart høyeste utgiftene til husleie. Regionen har mer enn dobbelt så høye husleieutgifter som de andre regionene.

Figur 1-15 Utgifter fratrukket refusjoner pr. oppholdsdag i MultifunC-institusjonsdel. 2007-2009. Faste 2009-kroner

Vi har en liten nedgang i utgifter fratrukket refusjoner pr. oppholdsdag i MultifunC-institusjonsdel. Utgiften pr. oppholdsdag er på kr 13 963 i 2009, noe som er en nedgang på 1,2 prosent fra året før. De største endringene er i Region sør og i Region nord. I Region sør har utgiftene holdt seg stabilt, mens aktiviteten og beleggsprosenten har gått kraftig ned. Lav kapasitetsutnyttelse av MultifunC-plassene skyldes i hovedsak lav etterspørsel og lav innsøking. Region nord har både en nedgang i de totale utgiftene, jf. Tabell 1-43, og en økning i antall oppholdsdager. Region nord har en økt beleggsprosent i MultifunC som er med på å forklare den gode utviklingen i utgifter fratrukket refusjoner pr. oppholdsdag.

MST

Tabell 1-44 og Tabell 1-45 viser utviklingen i henholdsvis oppholdsdager og utgifter fratrukket refusjoner til MST etter region fra 2008 til 2009.

Tabell 1-44 Oppholdsdager i MST etter region. 2008-2009

Region	2007	2008	2009	Endring i prosent	
				07-08	08-09
Region øst	15 101	14 507	12 491	-3,9	-13,9
Region sør	16 742	12 177	13 075	-27,3	7,4
Region vest	12 131	14 328	16 203	18,1	13,1
Region Midt-Norge	8 547	10 288	11 457	20,4	11,4
Region nord	7 889	7 419	6 097	-6,0	-17,8
Totalt	60 410	58 719	59 323	-2,8	1,0

Tabell 1-45 Utgifter fratrukket refusjoner for MST. 2008-2009. Beløp i 1 000 kroner

Region	2008	2009	Endring i prosent
Region øst	18 513	18 844	1,8
Region sør	12 157	18 195	49,7
Region vest	17 892	16 339	-8,7
Region Midt-Norge	13 092	14 603	11,5
Region nord	10 518	10 007	-4,9
Totalt	70 619	79 542	12,6

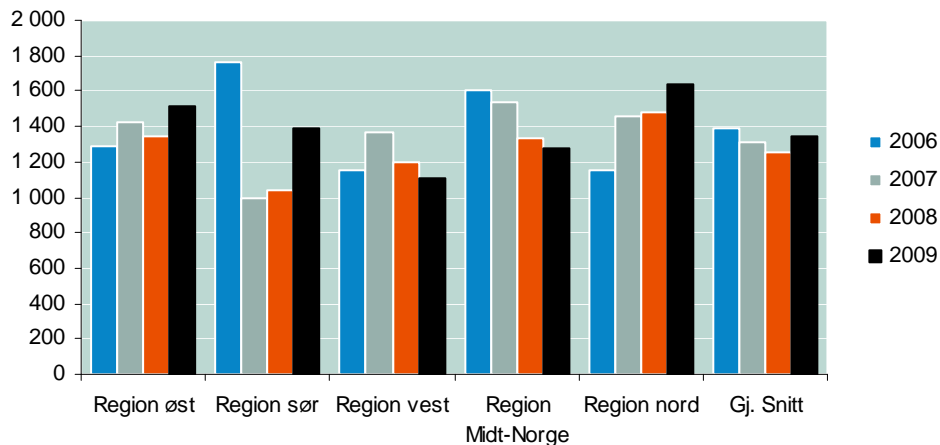
Det er økning i både oppholdsdager og utgifter fratrukket refusjoner til MST. Utgiftene øker mer enn aktivitetsveksten på dette området. Region sør har en kraftig økning i utgiftene, men

den tilhørende aktivitetsveksten er kun på 7,4 prosent. Utgiftsveksten skyldes både utgifter relatert til aktivitetsveksten og oppstartsutgifter til etablering av nye MST-team.

Figur 1-16 viser utviklingen i utgifter fratrukket refusjoner pr. oppholdsdag i MST fra 2006 til 2009 fordelt på region.

Figur 1-16 Utgifter fratrukket refusjoner pr. oppholdsdag i MST etter region. 2006-2009. Faste 2009-kroner

Utgifter fratrukket refusjoner pr. oppholdsdag i MST varierer mellom regionene, men har jevnet seg ut i perioden fra 2006 til 2009. MST er et tiltak som det satses på og er under oppbygging. I en slik fase er det naturlig at det vil være svingninger i produktiviteten.

Likeverdig barnevern

I et likeverdig barnevern ligger det at alle skal ha muligheten for et tilbud tilpasset eget behov. Det forutsetter samme variasjon og bredde i tiltaksapparatet i regionene. Videre må det være et felles fokus på kvalitet og forskningsbaserte metoder, og en fleksibilitet i organisasjonen. Det må tas høyde for variasjoner i befolkningstetthet, avstander og til dels vanskelige kommunikasjonsforhold.

Antall barn og unge som får et tilbud fra det statlig barnevernet mot antall barn og unge i alderen 0-19 år som er bosatt i regionene, gir en indikasjon på om det er regionale forskjeller i tilbudet som gis. Ved samtidig å se på utgifter fratrukket refusjoner mot samme befolkningsgrunnlag, vil det komme fram om det er forskjeller i ressursene som stilles til rådighet.

Utgiftene vurderes mot kriteriemodellen for fordeling av budsjettmidler til det statlige barnevernet mellom regionene, da denne tar høyde for sosioøkonomiske forhold som kan medføre variasjon i behovet mellom regionene.

Tabell 1-46 viser andel barn og unge med tiltak i det statlig regionale barnevernet 31. desember pr. innbygger 0-19 år i 2008 og 2009 fordelt etter region og type tiltak.

Tabell 1-46 Andel barn og unge med tiltak 31.12 pr. 1 000 innbygger 0-19 år¹ etter region og tiltakstype. 2008-2009

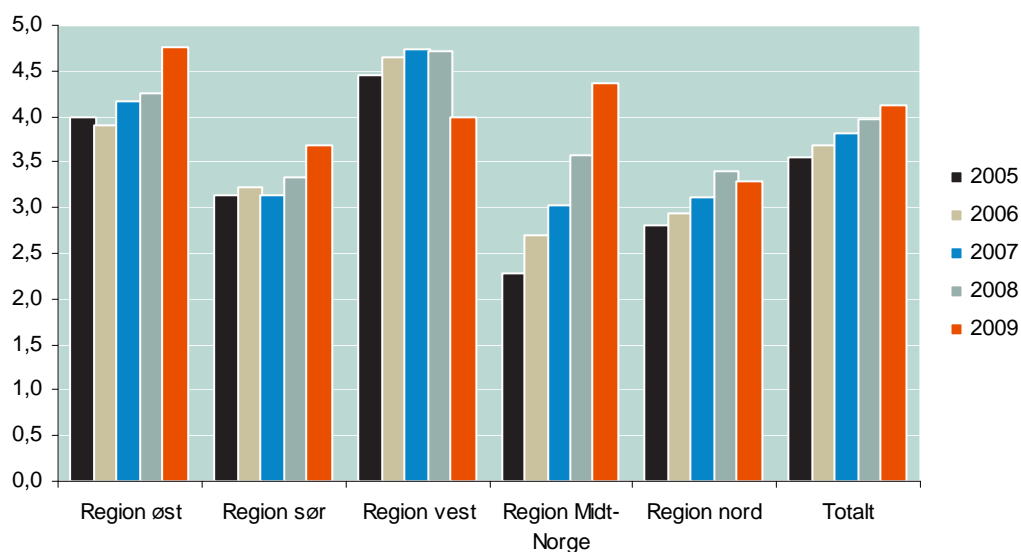
Region	Institusjon		Fosterhjem		Hjelpetiltak i hjemmet		Alle tiltak	
	2008	2009	2008	2009	2008	2009	2008	2009
Region øst	1,2	1,1	2,1	2,5	0,9	1,2	4,2	4,8
Region sør	0,9	0,9	1,8	2,0	0,7	0,8	3,3	3,7
Region vest	1,3	1,3	1,9	2,2	1,5	0,6	4,7	4,0
Region Midt-Norge	1,0	1,1	1,7	2,2	0,8	1,1	3,6	4,4
Region nord	1,0	0,8	1,5	1,5	0,8	1,0	3,4	3,3
Totalt	1,1	1,1	1,9	2,1	1,0	0,9	4,0	4,1

1. Kilde: SSBs befolkningsstatistikk

Region øst har den høyeste andelen som mottar tiltak fra Bufetat med 4,8 promille, mens Region nord har den laveste andelen med 3,3 promille. Region vest har den høyeste andelen av barn i institusjonsopphold, Region øst har den høyeste andelen i både fosterhjem og for hjelpetiltak i hjemmet.

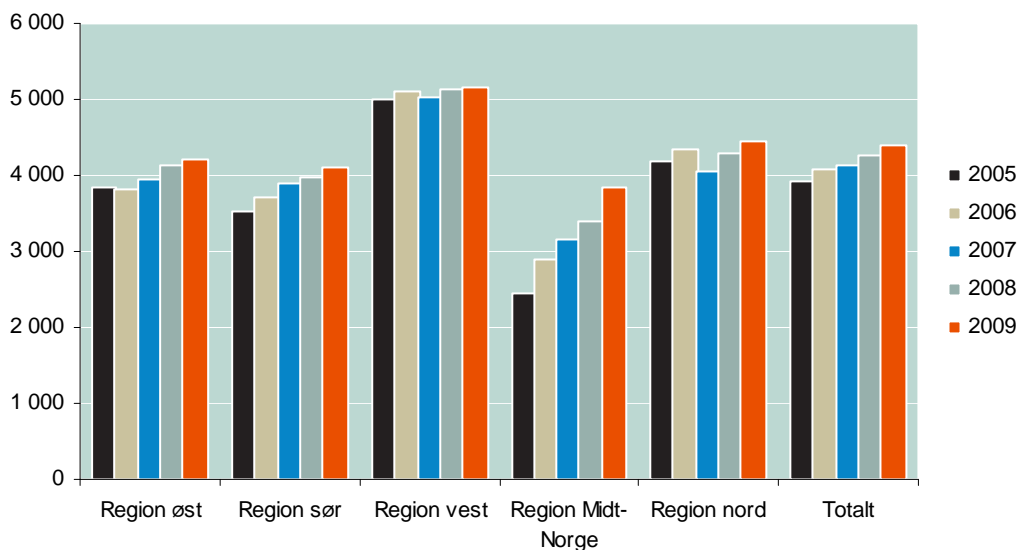
Figur 1-17 viser andel barn og unge som mottar hjelp fra det statlige regionale barnevernet pr. tusen barn og unge fra null til 19 år etter region for årene 2005 til 2009. Figur 1-18 viser tilsvarende utgifter fratrukket refusjoner til det statlige regionale barnevernet pr. barn og unge fra null til 19 år for samme periode.

Figur 1-17 Andel barn og unge med tiltak 31.12 pr. 1 000 innbygger 0-19 år¹ etter region. 2005-2009

1. Kilde: SSBs befolkningsstatistikk

Figur 1-18 Utgifter fratrukket refusjoner til kap. 855 pr. innbygger 0-19 år¹. 2005-2009. Faste 2009-kroner

1. Kilde: SSBs befolkningsstatistikk

Figur 1-17 og Figur 1-18 viser at det er en sammenheng mellom andelen barn og unge som mottar tiltak i en region og ressursene som er brukt sett mot befolkningsgrunnet i regionen. Samtidig er det store variasjoner mellom regionene i andelen barn og unge som mottar tiltak sammenlignet med antall barn og unge i alderen null til 19 år som er bosatt i regionene. De store variasjonene mellom regionene tilbake i 2005 er til dels historisk betinget og grunner i ulike kulturer og tradisjoner i det fylkeskommunale barnevernet.

Spørsmålet blir om det er sosiale og økonomiske faktorer som taler for variasjonene som er til stede. Bufetat har utarbeidet en kriteriemodell for fordeling av budsjettet til det statlige barnevernet. Kriteriemodellen gir, med utgangspunkt i objektive kriterier, den relative fordeling av midlene innen barnevernet. Den gir oss en pekepinn på om variasjonene mellom regionene gjenspeiler et likeverdig barnevern.

Det er fortsatt behov for utjevning mellom regionene. Region vest ligger høyt både når det gjelder utgiftsnivå og andelen barn og unge i tiltak, og skal ned i utgiftsnivå i henhold til kriteriemodellen. Region Midt-Norge, som ligger lavt på utgiftssiden, har økt dekningsgraden i 2009. Vi har høyere dekningsgrader og et jevnere utgiftsbilde i 2009 sammenlignet med 2005. Tidsseriene viser at vi er på vei mot et mer likeverdig barnevern og at omstilling tar flere år.

Regionale utviklingstrekk

I dette avsnittet gir vi en samlet oversikt over de viktigste utviklingstrekkene i regionene.

Region øst

- Utgifter fratrukket refusjoner øker med 7,1 prosent.
- Samlet aktivitetsvekst på 2,5 prosent målt i antall oppholdsdager – 9,6 prosent inkludert forsterkede fosterhjem
- Utgifter fratrukket refusjoner øker mindre enn aktiviteten
- Oppholdsdager i institusjon reduseres med 3,2 prosent

- Oppholdsdager i fosterhjem øker med 5,4 prosent
- Forsterkede fosterhjem øker med 28,1 prosent
- Hjelpetiltak i hjemmet har en økning på 5,1 prosent i antall oppholdsdager

Region sør

- Utgifter fratrukket refusjoner øker med 8,8 prosent.
- Samlet aktivitetsvekst på 9,9 prosent målt i antall oppholdsdager - 14,5 prosent inkludert forsterkede fosterhjem
- Utgifter fratrukket refusjoner øker mindre enn aktiviteten totalt sett.
- Oppholdsdager i institusjon øker med 1,2 prosent
- Oppholdsdager i fosterhjem øker med 10,8
- Forsterkede fosterhjem øker med 31,5 prosent
- Hjelpetiltak i hjemmet har en økning på 20,1 prosent i antall oppholdsdager

Region vest

- Utgifter fratrukket refusjoner øker med 5,8 prosent.
- Samlet aktivitetsnedgang på 12,2 prosent målt i antall oppholdsdager – 7,3 prosent inkludert forsterkede fosterhjem
- Utgifter fratrukket refusjoner øker mer enn aktiviteten totalt sett.
- Oppholdsdager i institusjon reduseres med 3,9 prosent
- Oppholdsdager i fosterhjem øker med 1,8 prosent
- Forsterkede fosterhjem øker med 10,9 prosent
- Hjelpetiltak i hjemmet har en nedgang på 30,3 prosent i antall oppholdsdager

Region Midt-Norge

- Utgifter fratrukket refusjoner øker med 34,4 prosent. Dette skyldes helårseffekten av inkluderingen av Trondheim i Region Midt-Norge.
- Samlet aktivitetsvekst på 37,4 prosent målt i antall oppholdsdager – 40,7 prosent inkludert forsterkede fosterhjem
- Utgifter fratrukket refusjoner inkl. Trondheim øker mindre enn aktiviteten totalt sett.
- Oppholdsdager i institusjon øker med 26,1 prosent
- Oppholdsdager i fosterhjem øker med 34,3 prosent
- Forsterkede fosterhjem øker med 32,5 prosent
- Hjelpetiltak i hjemmet har en økning på 52,3 prosent i antall oppholdsdager

Region nord

- Utgifter fratrukket refusjoner øker med 7,8 prosent.
- Samlet aktivitetsvekst på 1,4 prosent målt i antall oppholdsdager – 1,2 prosent inkludert forsterkede fosterhjem
- Utgifter fratrukket refusjoner øker mer enn aktiviteten totalt sett.
- Oppholdsdager i institusjon reduseres med 6,0 prosent
- Oppholdsdager i fosterhjem øker med 4,6 prosent
- Oppholdsdager i forsterkede fosterhjem
- Hjelpetiltak i hjemmet har en økning på 6,3 prosent i antall oppholdsdager

1.3 Enslige mindreårige asylsøkere

1.3.1 Aktivitetsutvikling

I likhet med omtalen av aktivitetsutviklingen for det statlige barnevernet, benytter vi også her antall barn og antall oppholdsdager som mål på aktivitetsutviklingen.

Aktivitetsvekst i 2009

I løpet av 2009 har 263 nye enslige mindreårige asylsøkere under 15 år mottatt et tilbud i regi av Bufetat. 138 barn er bosatt i ulike kommuner og 53 barn har flyttet ut av omsorgssentrene av andre årsaker.

Tabell 1-47 viser antall enslige mindreårige asylsøkere med tiltak i regi av Bufetat pr. 31. desember 2007-2009.

Tabell 1-47 Antall enslige mindreårige asylsøkere pr. 31.12. 2007-2009

	2007	2008	2009	Endring 07-08	Endring 08-09
Omsorgssentre	39	61	120	22	59
Statlige institusjoner	0	0	0	0	0
Private institusjoner	0	96	98	96	2
Totalt	39	157	218	118	61

1. Data for 2007 er basert på uttrekk fra ODA 12. februar 2009. I 1. og 2. tertialrapport for 2008 er det oppgitt 30 barn i omsorgssentre pr. 31.12.2007

Pr. 31. desember 2009 er 120 barn plassert i omsorgssentrene og 98 barn er plassert i private institusjoner. Sammenlignet med tall fra 2008, tilsvarer det en økning i antall barn på nærmere 40 prosent.

Tabell 1-48 viser utviklingen i antall oppholdsdager for enslige mindreårige asylsøkere fra 2007-2009.

Tabell 1-48 Oppholdsdager for enslige mindreårige asylsøkere. 2007-2009

	2007 ¹	2008	2009	Endring 07-08	Endring 08-09
Omsorgssentre	755	18 094	34 583	17 339	16 489
Statlige institusjoner	0	1 321	321	1 321	-1 000
Private institusjoner	0	12 914	44 932 ²	12 914	32 018
Totalt	755	32 329	79 836	31 574	47 507

1. Data for 2007 er basert på uttrekk fra ODA 12. februar 2009

2. Inkluderer også 4 810 oppholdsdager for plasseringer i fosterhjem tilknyttet private tiltak

I 2009 er det registrert totalt 79 836 oppholdsdager for enslige mindreårige asylsøkere i Bufetat. Fordelingen av oppholdsdager mellom omsorgssentrene og private institusjoner er henholdsvis 43 og 56 prosent. Fordelingen av antall barn i tiltak pr. 31. desember 2009 viser at 55 prosent er i omsorgssentrene og 45 prosent i private institusjoner, jf. Tabell 1-47.

Veksten i antall oppholdsdager fra 2008 til 2009 tilsvarer 147 prosent og veksten er større i private institusjoner enn i omsorgssentrene. Årsaken til dette er at det er kommet mange nye plasser i omsorgssentrene i løpet av året. Ser vi på veksten i antall barn, er den doblet i omsorgssentrene og tilnærmet lik i private institusjoner.

I løpet av 2009 er det bosatt 48 flere barn enn det prognosene til Utlendingsdirektoratet (UDI) la til grunn for 2009. Ved utgangen av 2009 er den gjennomsnittlige oppholdstiden fra ankomst til bosetting 237 dager. Arbeidet med bosetting har stor påvirkning på aktiviteten i omsorgssentrene.

1.3.2 Utgiftsutvikling

I dette avsnittet fokuserer vi på utgiftene i regionene fra regnskapsåret 2008 til 2009 på kapittel 856. Avvik fra budsjett kommenteres i avsnitt 1.4.

Tabell 1-49 viser utviklingen i regionenes utgifter og inntekter på kapittel 856/3856 fra 2008 til 2009.

Tabell 1-49 Utgifter og inntekter - kap. 856/3856 Barnevernets omsorgssentre for enslige mindreårige asylsøkere. 2008-2009. Beløp i 1 000 kroner

Post	2008	2009	Endring
01 Driftsutgifter	182 825	472 052	289 227
Sum utgifter	182 825	472 052	289 227
15-18 Refusjoner	-1 688	-7 288	-5 600
Utgifter fratrukket refusjoner	181 138	464 765	283 627
01 Diverse inntekter	-18	-288	-271

Utgifter fratrukket refusjoner på kapittel 856 post 01 øker med om lag 289 mill. kroner fra 2008 til 2009. Vi har en sterk utgiftsvekst på i overkant av 150 prosent.

Tabell 1-50 viser utviklingen i utgifter fratrukket refusjoner etter region fra 2008 til 2009.

Tabell 1-50 Utgifter fratrukket refusjoner - kap. 856 etter region. 2008-2009. Beløp i 1 000 kroner

Region	2007	2008	2009	Endring	
				07-08	08-09
Region øst	13 266	173 412	386 097	160 146	212 685
Region sør	-	2 705	29 443	2 705	26 737
Region nord	-	5 021	43 558	5 021	38 537
Direktoratet	-	-	5 668	-	5 668
Totalt	13 266	181 138	464 765	167 872	283 627

Utgifter fratrukket refusjoner øker i alle regioner som har omsorgssentre og særlig i Region øst.

Forklaringer på utgiftene

Økningen på 284 mill. kroner fra 2008 til 2009 må sees i sammenheng med den kraftige aktivitetsøkningen i samme periode. Oppgaveporteføljen har også blitt endret i stor grad fra 2008 til 2009.

Veksten i utgiftene kan spesifiseres som følger:

Aktivitetsvekst	247
Etablering	16
Administrasjon	14
Pris- og lønnsvekst	7
Totalt	284

Antall oppholdsdager øker med nærmere 150 prosent og utgiftene til aktivitet har økt med om lag 247 mill. kroner.

Utgiftene til etablering økte med 16 mill. kroner. Tre nye sentre er opprettet, jf. omtale under avsnitt 2.3.

Utgiftene til administrasjon har økt med 14 mill. kroner. Dette henger også sammen med den endrede oppgaveporteføljen og aktivitetsvekst.

Pris- og lønnsvekst utgjør om lag sju mill. kroner av utgiftsveksten.

Dagpris for enslige mindreårige asylsøkere

Tabell 1-51 viser dagpris for enslige mindreårige asylsøkere i 2008 og 2009.

Tabell 1-51 Dagpris for enslige mindreårige asylsøkere etter region. 2008-2009

Region	2008	2009	Endring	Endring i prosent
Region øst	5 183	5 141	-42	-0,8
Region sør	25 481	5 031	-20 450	-80,3
Region nord	-	6 233	-	-
Totalt	5 397	5 205	-192	-3,6

Gjennomsnittlig dagpris i 2009 er kr 5 205 og det tilsvarer en pris pr. plass på om lag 1,9 mill. kroner i året. Samlet sett er dagprisen redusert med kr 192 fra 2008 til 2009.

Region sør åpnet sitt omsorgssenter sent i 2009, og hadde svært få oppholdsdager. Dette ga derfor et stort utslag på dagprisen i 2008. Utgiftene er i all hovedsak knyttet til etablering. Region nord hadde utgifter i forbindelse med etablering av omsorgssenteret i 2008, men dagprisen er ikke beregnet for 2008 siden de ikke hadde barn plassert i omsorgssentret før i 2009.

Dagprisen er spesielt høy i Region nord og årsaken er bl.a. høy bemanning på omsorgssenteret under oppbyggingsfase.

Dagpris for enslige mindreårige asylsøkere beregnes som driftsutgifter korrigert for refusjoner og diverse inntekter eksklusiv utgifter til regionale fellesfunksjoner (kapittel 856, post 01 + kapittel 3856, post 15-18 ÷ regionale fellesfunksjoner basert på koststed) delt på antall oppholdsdager i omsorgssentre, statlige og private institusjoner.

Tabell 1-52 viser gjennomsnittlig dagpris i 2009 fordelt etter tiltak.

Tabell 1-52 Gjennomsnittlig dagpris etter tiltak. 2009

Tiltak	2009
Statlige omsorgssentre	5 928
Private institusjoner	4 864
Fosterhjem tilknyttet private tiltak	3 210

Dagprisen i statlige omsorgssentre er kr 5 928 og tilsvarer en pris pr. plass på om lag 2,2 mill. kroner i året. Dagprisen i private institusjoner er kr 4 864 og tilsvarer en pris pr. plass på om lag 1,7 mill. kroner i året. I 2009 er 4 810 oppholdsdager knyttet til fosterhjem tilknyttet private tiltak og gjennomsnittlig dagpris er kr 3 210, jf. Tabell 1-52.

Forskjellen mellom dagprisen i statlige omsorgssentre og i private institusjoner skyldes bl.a. at ansvaret for oppfølging av barn i private tiltak ligger hos Eidsvoll og Skiptvet omsorgssenter. Eidsvoll omsorgssenter har også ankomstfunksjon. Alle enslige mindreårige asylsøkere under 15 år kommer først dit før de får tildelt en ledig plass.

1.4 Forklaringer til statsregnskapet

Økonomiske resultater for Bufetat

I dette avsnittet oppsummeres de økonomiske resultatene for Bufetats hovedkapitler. Det gjelder områdene kapittel 842/3842 Familievern, kapittel 855/3855 Statlig forvaltning av barnevernet, og kapittel 858/3858 Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet. Det gis også en kort omtale av kapittel 856/3856 Barnevernets omsorgssenter for enslige mindreårige personer, kapittel 859/3859 EUs ungdomsprogram og prosjekt- og tilskuddsmidler fra andre kapitler under BLDs budsjett som etaten har disponert.

En totaloversikt over budsjett sammenlignet med regnskap for alle kapitler og poster som Bufetat har disponert i 2009, er gitt i Vedlegg 1.

Kapittel 842/3842 Familievern

Tabell 1-53 viser regnskap opp mot tildelt budsjett for 2009 kapittel 842/3842 Familievern.

Tabell 1-53 Kapittel 842/3842 Familievern. Beløp i 1 000 kroner

Post	Regnskap 2008	Regnskap 2009	Tildelt budsjett 2009	Avvik
01 Driftsutgifter	180 515	195 436	193 654	-1 782
21 Spesielle driftsutgifter	4 822	4 554	4 894	340
70 Tilskudd til kirkens familievern	113 893	122 954	120 259	-2 695
Sum utgifter kap. 842	299 231	322 943	318 807	-4 136
15 – 18 Refusjoner	-4 109	-6 655	0	6 655
Utgifter fratrukket refusjoner	295 122	316 289	318 807	2 518
01 Diverse inntekter	-1 137	-763	-700	63
Sum andre inntekter	-1 137	-763	-700	63

Kapittel 842/3842 Familievern hadde en samlet tildeling i 2009 på 318,8 mill. kroner.

Utgifter fratrukket refusjoner var på 316,3 mill. kroner i 2009. Dette gir en mindreutgift på 2,5 mill. kroner, tilsvarende 0,8 prosent av tildelte midler.

Det var adgang til å overskride mot merinntekter på til sammen kr 63 000. Nettoresultatet for kapittel 842/3842 viser en mindreutgift på 2,6 mill. kroner.

Mindreutgiften skyldes stort fokus på budsjett disiplin og stor grad av forsiktighet. Sykefravær og sykepengerefusjoner har også vært høyere enn forutsatt. Flere av de langtidssykemeldte er psykologer eller psykologspesialister, og det har vært vanskelig å skaffe vikarer for disse yrkesgruppene.

Kapittel 855/3855 Statlig forvaltning av barnevernet

Tabell 1-54 viser regnskap opp mot tildelt budsjett for 2009 på kapittel 855/3855 Statlig forvaltning av barnevernet.

Tabell 1-54 Kapittel 855/3855 Statlig forvaltning av barnevernet. Beløp i 1 000 kroner

Post	Regnskap 2008	Regnskap 2009	Tildelt budsjett 2009	Avvik
01 Driftsutgifter	2 927 325	3 208 895	3 127 786	-81 109
22 Kjøp av private barneverntjenester	1 413 048	1 573 887	1 517 294	-56 593
45 Investeringer	32 203	31 329	31 988	659
60 Tilskudd til kommuner	128 063	160 114	164 678	4 564
Sum utgifter	4 500 639	4 974 226	4 841 746	-132 480
15 – 18 Refusjoner	-99 887	-116 059		116 059
Utgifter fratrukket refusjoner	4 400 753	4 858 167	4 841 746	-16 421
01 Diverse inntekter	-27 280	-23 355	-24 500	-1 145
02 Barnetrygd	-3 467	-3 419	-3 267	152
03 Enslige mindreårige asylsøkere	-81 383	-110 406	-108 695	1 711
60 Kommunale egenandeler	-762 598	-865 629	-844 290	21 339
Sum andre inntekter	-874 727	-1 002 809	-980 752	22 057

I 2009 disponerte kapittel 855/3855 Statlig forvaltning av barnevernet tildelinger på til sammen 4,8 mrd. kroner.

Utgifter fratrukket refusjoner var på 4,9 mrd. kroner i 2009. Dette gir en merutgift på 16,4 mill. kroner sammenlignet med tildelt budsjett, tilsvarende 0,3 prosent av tildelte midler.

Det var adgang til å overskride bevilgningen mot merinntekter på til sammen 23,2 mill. kroner. Nettoresultatet for kapittel 355/3855 er da en mindreutgift på 6,8 mill. kroner, tilsvarende 0,1 prosent av tildelte midler.

Kapittel 856/3856 Barnevernets omsorgssenter for enslige mindreårige asylsøkere

Tabell 1-55 viser regnskap opp mot tildelt budsjett for 2009 for kapittel 856/3856 Barnevernets omsorgssenter for enslige mindreårige personer.

Tabell 1-55 Kapittel 856/3856 Barnevernets omsorgssenter for enslige mindreårige asylsøkere. Beløp i 1 000 kroner

Post	Regnskap 2008	Regnskap 2009	Tildelt budsjett 2009	Avvik
01 Driftsutgifter	182 825	472 052	447 559	-24 493
15-18 Refusjoner	-1 688	-7 288		7 288
Utgifter fratrukket refusjoner	181 137	464 765	447 559	-17 206
01 Div. inntekter	-18	-288		288
Netto resultat 856/3856	181 120	464 476	447 559	-16 917

I 2009 disponerte kapittel 856/3856 Barnevernets omsorgssenter for enslige mindreårige personer tildelinger på til sammen 447,5 mill. kroner.

Utgifter fratrukket refusjoner sammenlignet med tildelt budsjett for 2009 gir en merutgift på kapitlet på 17,2 mill. kroner, tilsvarende 3,8 prosent av tildelte midler.

Det var adgang til å overskride bevilgningen mot merinntekter på til sammen 0,3 mill. kroner. Nettoresultatet for kapittel 856/3856 viser en merutgift på 16,9 mill. kroner.

Merutgiften skyldes flere oppholdsdager og høyere dagpris enn budsjettforutsetningen. Sammenlignet med prognosen ved andre tertial, er merutgiften om lag fire mill. kroner høyere og avviket skyldes etableringsutgifter. Utgiftene til etablering i 2009 var 3,5 mill. kroner

høyere enn budsjettforutsetningen fra BLD og 6,4 mill. kroner høyere enn prognosen ved andre tertial.

Kapittel 858/3858 Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet

Tabell 1-56 viser regnskap opp mot tildelt budsjett for 2009 for kapittel 858/3858 Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet.

Tabell 1-56 Kapittel 858/3858 Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet. Beløp i 1 000 kroner

Post	Regnskap 2008	Regnskap 2009	Tildelt budsjett 2009	Avvik
01 Driftsutgifter	160 903	176 455	171 799	-4 656
21 Spesielle driftsutgifter	1 656	2 120	2 232	112
22 Reguleringspremie ¹	29 755	29 148	28 292	-856
Utgifter kap. 858	192 314	207 723	202 323	-5 400
Post 16 Refusjon av fødselspenger	-1 794	-1 794		1 794
Post 17 Refusjon tilskudd lærlinger	-47	-47		47
Post 18 Refusjon av sykepenger	-1 584	-1 584		1 584
Refusjoner	-3 425	-2 982		-2 982
Sum utgifter fratrukket refusjoner	188 889	204 741	202 323	-2 418
01 Diverse inntekter	-1 778	-1 919	-433	1 486
Sum andre inntekter	-1 778	-1 919	-433	1 486

1. Reguleringspremie til KLP og fylkeskommunale pensjonskasser

Direktoratet disponerte tildelinger på 202,3 mill. kroner i 2009.

Utgifter fratrukket refusjoner var på 204,7 mill. kroner, som sammenlignet med tildelt budsjett viser en merutgift på 2,4 mill. kroner, tilsvarende 1,2 prosent av tildelte midler.

Det var gitt fullmakt til å overskride tildelingen mot merinntekter på til sammen 1,5 mill. kroner. Nettoresultatet for kapittel 858/3858 viser en merutgift på 0,9 mill. kroner.

Nettoresultatet for kapittel 858/3858 gir imidlertid ikke et fullstendig bilde av regnskapet for dette kapitlet. Kapitlets utgiftsposter bør sees hver for seg.

Kapittel 858 post 01 har en merutgift på 4,7 mill. kroner. Det er gitt fullmakt til å overskride bevilgning mot merinntekter på kapittel 3858 post 01 og postene 15 til 18. Merinntektene på disse postene utgjør til sammen 4,5 mill. kroner. Etter dette har post 01 en merutgift på 0,2 mill. kroner. Merutgiften må sees i sammenheng med kapittel 841 post 70, jf. henvisning med stikkordet ”*kan nyttes under*”. Kapittel 841 post 70 viser en mindreutgift på en mill. kroner. Etter dette har post 01 en mindreutgift på 0,8 mill. kroner, tilsvarende 0,5 prosent av tildelingen.

Kapittel 858 post 21 har en mindreutgift på 0,1 mill. kroner. Mindreutgiften skyldes at utgiftene for Fordelingsutvalget ble lavere enn tildelingen.

Kapittel 858 post 22 har en merutgift på 0,9 mill. kroner. Merutgiften skyldes at reguleringspremiene ble høyere enn tildelingen.

Kapittel 859/3859 EUs ungdomsprogram

Tabell 1-57 viser regnskap opp mot tildelt budsjett for 2009 for kapittel 859/3859 EUs ungdomsprogram.

Tabell 1-57 Kapittel 859/3859 EUs ungdomsprogram. Beløp i 1 000 kroner

Post	Regnskap 2008	Regnskap 2009	Tildelt budsjett 2009	Avvik
01 Driftsutgifter	6 533	8 715	10 124	1 409
Sum utgifter, kapittel 859	6 533	8 715	10 124	1 409
15-18 Refusjoner	-360	-362		362
Utgifter fratrukket refusjoner	6 173	8 353	10 124	1 771
01 Diverse inntekter	-3 457	-2 547	-2 300	247
Netto resultat kapittel 859/3859	2 716	5 805	7 824	2 019

I 2009 disponerte kapittel 859/3859 EUs ungdomsprogram tildelinger på til sammen 10,1 mill. kroner.

Utgifter fratrukket refusjoner viser en mindretgift på 1,8 mill. kroner, tilsvarende 17 prosent av tildelte midler.

Det var gitt fullmakt til å overskride tildelingen mot merinntekter på 0,2 mill. kroner. Nettoresultatet for kapittel 859/3859 viser en mindretgift på to mill. kroner.

Mindretgiften skyldes at tidligere beregninger som utgjorde 3,2 mill. kroner pr. 31. desember 2008, er beregnet brukt over en periode på tre år. Det er således en planlagt merutgift av midler i årene 2009, 2010 og 2011 sammenlignet med grunnbudsjettet, og samtidig en planlagt bruk av akkumulerte mindretgifter for de samme årene. Pr. 1. januar 2012 regnes det med å ha et budsjett som i hovedsak vil harmonere med grunnbudsjettet for 2012.

Prosjekt- og tilskuddsmidler

Tabell 1-57 Prosjekt- og tilskuddsmidler. Beløp i 1 000 kroner

Post	Betegnelse	Regnskap 2008	Regnskap 2009	Tildelt budsjett 2009	Avvik
830/21	Spesielle driftsutgifter knyttet til foreldreveiledning	3 498	0	0	0
840/21	Oppfølging av tiltak og andre voldsforebyggende tiltak	11 700	16 055	16 710	655
840/60	Tilskudd til krisesentre	158 666	176 721	176 000	-721
840/61	Tilskudd til incestsentre	54 494	56 555	57 272	717
840/70	Tilskudd til voldsforebyggende tiltak	4 092	6 850	7 358	508
841/21	Meklingsgodtgjørelse	9 814	12 523	13 000	477
841/22	Opplæring av meklere, forskning på og utvikling av mekling	1 891	2 637	2 800	163
841/70	Tilskudd til samlivstiltak	5 943	5 352	6 368	1 016
842/21	Spesielle driftsutgifter knyttet til familievern	0	4 554	4 894	340
846/21	Oppfølging av tiltak 16 i handlingsplan for lesbiske, homofile, bifile og transpersoner	0	500	500	0
846/70	Tilskudd til familie- og likestillingspolitiske organisasjoner	3 667	3 699	3 715	16
846/71	Særlige familiepolitiske tiltak	977	1 020	1 020	0
846/72	Tilskudd tiltak og aktiviteter for lesbiske, homofile, bifile og transpersoner	0	1 838	1 800	-38
852/70	Adopsjonsstøtte	12 531	13 192	13 000	-192
854/01	Driftsutgifter for fylkesnemndene for sosiale saker	770	935	949	14
854/21	Spesielle driftsutgifter knyttet til tiltak i barne- og ungdomsvernet	7 093	18 820	22 572	3 752
854/65	Refusjon av kommunale utgifter til barneverntiltak knyttet til enslig mindreårige asylsøkere og flyktninger	225 968	289 032	300 000	10 968
854/71	Utvikling og opplysningsarbeid knyttet til barne- og ungdomsvernet	9 054	195	200	5
855/21	Spesielle driftsutgifter knyttet til statlig forvaltning av barnevernet	26 184	48 277	48 712	435
856/21	Spesielle driftsutgifter knyttet til barnevernets omsorgssenter for enslige mindreårige personer	1 789	3 124	5 220	2 096
857/21	Spesielle driftsutgifter knyttet til barne- og ungdomstiltak	1 191	1 501	1 500	-1
857/70	Barne- og ungdomsorganisasjoner	86 977	92 893	92 589	-304
857/71	Utviklingsarbeid knyttet til barne- og ungdomstiltak	0	579	600	21
857/79	Tilskudd til internasjonalt ungdomssamarbeid	5 207	5 482	5 432	-50
Sum		631 506	762 333	782 212	19 879

Etaten har disponert prosjekt- og tilskuddsmidler fra andre poster under BLDs budsjett på til sammen 782 mill. kroner. Regnskap under de samme postene er 762 mill. kroner. Under kommenteres kun postene med vesentlig avvik.

Kapittel 840 post 21, Oppfølging av tiltak og andre voldsforebyggende tiltak, viser en mindreutgift på 0,6 mill. kroner. Mindreutgiften skyldes følgende punkter:

- Kr 250 000 til tiltak 11 i handlingsplan mot kjønnslemlestelse
- Kr 250 000 til tiltak 40 i handlingsplan mot tvangsekteskap
- Kr 154 732 til oppfølging av handlingsplan mot vold i nære relasjoner

Kapittel 840 post 61, Tilskudd til incestsentre, viser en mindreutgift på 0,7 mill. kroner. Mindreutgiften skyldes at ubenyttet statstilskudd for 2008 kommer til fradrag ved utbetalingen av statstilskuddet for 2009.

Kapittel 840 post 70, Tilskudd til voldsforebyggende tiltak, viser en mindreutgift på 0,5 mill. kroner. Mindreutgiften skyldes at 0,5 mill. kroner av tre mill. kroner som var avsatt til tiltak mot kjønnslemlestelse, ikke ble benyttet på grunn av manglende opplysninger om tiltakene fra søkerne. I tillegg ble kr 45 000 av tildelingen til regionene ikke benyttet.

Kapittel 841 post 70, Tilskudd til samlivstiltak, viser en mindreutgift på en mill. kroner. Mindreutgiften må sees i sammenheng med kapittel 858 post 01, jf. henvisning med stikkordet ”*kan nyttes under*”.

Kapittel 842 post 21, Spesielle driftsutgifter knyttet til familievern, viser en mindreutgift på 0,3 mill. kroner. Mindreutgiften skyldes i all hovedsak at en region har utgiftsført utgifter til kompetansetiltak på kapittel 842 post 01 som skulle vært ført på kapittel 842 post 21.

Kapittel 854 post 21, Spesielle driftsutgifter knyttet til tiltak i barne- og ungdomsvernet, viser en mindreutgift på 3,7 mill. kroner. Mindreutgiften på følgende punkter:

- 1,2 mill. kroner er knyttet til at prosjektet med å utvide tilbudet til voldsutøvere i Finnmark i samarbeid med Alternativ til vold, ikke kom i gang før siste halvdel av 2009
- 1,6 mill. kroner er knyttet til forsinkelse i etableringen av tilrettelagte botilbud for unge under 18 år som står i fare for eller har blitt utsatt for tvangsekteskap
- 0,8 mill. kroner er knyttet til forsinkelse i gjennomføring av tiltakene i kommunikasjonsstrategien
- 0,15 mill. kroner er knyttet til barn av rusmisbrukende/psykisk syke og styrket innsats mot fattigdom blant barn, unge og familier

Kapittel 854 post 65, Refusjon av kommunale utgifter til barneverntiltak knyttet til enslige mindreårige asylsøkere og flyktninger, viser en mindreutgift på elleve mill. kroner. Mindreutgiften skyldes at en kommune leverte prognose, men sendte ikke inn refusjonskrav. Dette utgjør 5,6 mill. kroner av mindreutgiften. Den resterende mindreutgiften skyldes forsinkelse i saksbehandlingen i en region av enkelte krav som ble rettet fra kommunene. Disse ble ikke betalt tidnok til å kunne bli bokført i 2009.

Kapittel 855 post 21, Spesielle driftsutgifter knyttet til statlig forvaltning av barnevernet, viser en mindreutgift på 0,4 mill. kroner. Mindreutgiften skyldes flere felles prosjekter.

Kapittel 856 post 21, Spesielle driftsutgifter knyttet til barnevernets omsorgssenter for enslige mindreårige personer, viser en mindreutgift på 2,1 mill. kroner. Mindreutgiften skyldes at prosjektet med å forbedre tilbudet til enslige mindreårige personer mellom 15 og 18 år ble stoppet i løpet av året og ubesatte stillinger ble ikke besatt.

2. Rapportering

2.1 Bufdir

2.1.1 God faglig og økonomisk styring av direktoratets ansvarsområde

Direktoratet har i 2009 gjennomført flere analyser av den økonomiske situasjonen og dette har dannet grunnlag for felles forståelse for de utfordringene vi står overfor i etaten. Dette har gitt oss et godt utgangspunkt for å jobbe systematisk videre. Arbeidet har kartlagt at vi særlig ønsker å fokusere på:

- Inntak og valg av tiltak
- Institusjonsutgifter
- Oppholdstid

Arbeidet har resultert i at direktoratet i 2010 oppretter et program for økonomisk balanse og god praksis.

Benchmarking

Direktoratet har gjennomført en rekke analyser av økonomi og aktivitet på tvers av regionene. Sammenligninger mellom regionene er gjort for å analysere virksomheten og finne utgiftsdriverne, men fortsatt gjenstår det en del på å gjennomføre arbeidet systematisk. Utvikling av et felles styringssystem for hele etaten pågår, og dette vil legge premisser for arbeidet med benchmarking.

Felles faglige standarder og retningslinjer

Vi arbeider med å utvikle og etablere felles faglige standarder og normer på en rekke områder. Hensikten er å sikre enhetlig styring på alle våre saksområder.

Felles styringssystem

- Det er utviklet et gjennomgående og felles målbilde for etaten med underliggende styringsparametre som utgjør en del av grunnlaget for disponeringsbrevet fra direktoratet til regionene
- Styringsdialogen er kartlagt som grunnlag for å definere gjennomgående elementer i en helhetlig og sammenhengende styringsdialog i etaten, dette gjelder internt i regionene og mellom direktoratet og regionene
- Vi arbeider med å legge til rette for enhetlig håndtering av de organisatoriske enhetene i våre forskjellige fag- og støttesystemer for å i større grad kunne sammenstille og tilrettelegge styringsinformasjon fra disse systemene

BiRK

Prosjektet knyttet til utvikling av det nye fag- og rapporteringssystemet BiRK ble besluttet tidlig i 2009. Det ble utarbeidet prosjektdirektiv og opprettet bl.a. styringsgruppe, prosjektgruppe og koordinatorgruppe. Prosjektet er gjort kjent i Bufetat gjennom informasjon og involvering av brukergrupper i behovskartleggingen for det nye systemet. Det er anskaffet ekstern konsulent fra Bouvet som skal bidra i utarbeidelsen av kravspesifikasjonen og ha ansvar for den tekniske oppfølgingen av ekstern systemleverandør. Milepælsplanen er godkjent for forprosjektfasen og samarbeidet med Barne- og familieetaten i Oslo kommune er godt forankret.

ODA

Når det gjelder drift og vedlikehold av ODA, er det gjort en større rydding i databasen, utført tekniske forbedringer i databasen og en rekke mindre utviklingsoppgaver for bedring av funksjonalitet.

Fado

Fagsystemet for familievernnet, Fado, hadde sitt andre driftsår i 2009. Det har vært behov for mange endringer og tekniske, funksjonelle og innholdsmessige forbedringer. En ny versjon ble rullet ut våren 2009.

Likeverdig, differensiert og tilstrekkelig tiltaksapparat og enhetlig praksis

Barnevernet

Vi viser til avsnitt 2.2.

Familievernet

I familievernet ble det i 2009 lagt inn ti mill. kroner ekstra for å styrke tjenestens kapasitet. Disse midlene ble skjevfordelt til regionene fra Bufdir, med klart mest til de som hadde den dårligste dekningen sammenlignet med folketallet. Dette var første skritt i retning av en mer likeverdig fordeling mellom regionene. Gjennom hele året har det i faste møter med regionene vært arbeidet med erfaringsdeling om rutiner, arbeidsmåter osv. Målet har vært at brukerne skal få mest mulig likeverdige tilbud ved familievernkontorene, uavhengig hvor de bor i landet.

Adopsjon

Vi viser til avsnitt 2.6.

Kostnadseffektiv drift av regionene

Riksrevisjonens merknader

Direktoratet har gjennomført utviklingsarbeid for å bedre internkontroll og økonomistyring:

- Veileder til forskrift for internkontroll i barneverninstitusjoner
- Kurs i økonomistyring for enhetsledere
- Vedtatt ny prosjektorganisering av felles faglig og økonomisk styring fra 2010
- Veileder for Bufetats oppfølging av barn og unges skolegang

Direktoratet arbeider videre med prosjektene for nye IKT-systemer:

- Nytt fag- og rapporteringssystem for statlig barnevern - BiRK
- Nytt felles styringssystem

Utviklingen av felles retningslinjer, maler og håndbøker som er tilgjengelige for hele etaten på intranett og samlinger for å drøfte felles praksis osv.

Direktoratet fikk ingen nye merknader i 2008.

Vi har ikke klart å avslutte merknader om at vi foretar enkeltkjøp av plasser i omsorgssentre for enslige mindreårige asylsøkere. Dette henger sammen med manglende avklaring knyttet til godkjenningsordningen av omsorgssentre og departementets signal om at etaten tidligere ikke kunne kjøpe omsorgssenterplasser.

Også ved utgangen av 2009 bruker vi et høyt antall private plasser i barneverninstitusjoner som er anskaffet ved enkeltkjøp, i strid med regelverket om offentlige anskaffelser. Årsaken er at ny rammeavtale, som skal avhjelpe problemet, ikke blir klar før våren 2010.

Rettsferdsvederlagssaker

Bufdir mottok 719 nye saker og ferdigbehandlet 848 saker om rettsferdsvederlag i 2009.

Oversikt over mottatte og ferdigbehandlede saker siste tre år:

Tabell 2-1 Antall mottatte og ferdigbehandlede søknader. 2007-2009

	2007	2008	2009
Mottatte saker	829	637	719
Ferdigbehandlede saker	1198	573	848

I 2009 var 39 prosent av mottatte saker etter St. meld. nr. 24 (2004-2005)

Erstatningsordninger for barn i barneheimar og spesialskular for barn med åtferdsvanskar. I 2007 og 2008 var 36 prosent av sakene etter St. meld. nr. 24 (2004-2005).

Gjennomsnittlig saksbehandlingstid for alle typer rettsferdsvederlagssaker i 2009 har vært om lag 15 måneder. For saker utelukkende etter St. meld. nr. 24 (2004-2005), har gjennomsnittlig saksbehandlingstid vært ti måneder. Mot slutten av 2009 var saksbehandlingstiden for disse sakene om lag seks måneder.

Totalt restanser ved årsskiftet 2009/2010 var 738 saker. Av restansene var fire saker fra 2007, 195 saker fra 2008 og 539 saker fra 2009.

Restansene fra 2007 skyldes at Bufdir har oppdaget for sent at det har manglet dokumentasjon i sakene, samtidig som at kommunene har brukt lang tid på sine tilbakemeldinger til Bufdir. Vi er derfor spesielt fokusert på å følge opp de eldste sakene.

Saker etter ekteskapslovgivningen og barneloven

Bufdir har behandlet 148 saker etter ekteskapsloven i løpet av 2009 – 14 flere saker enn i 2008. Sakene i 2009 er fordelt på følgende grunnlag:

- 31 klager over fylkesmannens vedtak om separasjon
- 25 klager over fylkesmannens vedtak om skilsmisse
- 5 klager over fylkesmannens vedtak om anerkjennelse av utenlandsk separasjon/skilsmisse
- Færre enn 5 klager over fylkesmannens vedtak om dispensasjon fra ekteskapsloven § 1 a om 18 års aldersgrense for å inngå ekteskap
- 7 saker vedrørende etterfølgende godkjenning av ugyldige vigslor foretatt i Norge, jf. ekteskapsloven § 16
- 27 saker vedrørende etterfølgende anerkjennelse av ekteskap inngått i utlandet, jf. ekteskapsloven § 18 a. Bestemmelsen er ny fra 1. juni 2007, og hensikten med bestemmelsen er å forhindre tvangsekteskap og barneekteskap. Av de 27 sakene gjaldt tolv søknader ekteskap der den ene av ektefellene var under 18 år på vigselstidspunktet. Til sammenligning mottok Bufdir bare én sak om etterfølgende anerkjennelse av ekteskap inngått i utlandet i 2008
- 14 saker vedrørende godkjenning av vigselritual

- 37 saker om ekteskapsattester, dvs. hvor Bufdir prøver ekteskapsvilkårene for nordmenn som skal inngå ekteskap i utlandet, for utenlandsk myndighet, og hvor den utenlandske myndigheten krever dette. Pr. i dag gjelder dette Tyskland

Ekteskaps sakene er behandlet innen de frister som er angitt i tildelingsbrevet for 2009.

Antall saker der det er oppnevnt tilsynsperson etter barneloven § 43

Vi viser til Vedlegg 2.

Regionalt ressurscenter om vold, traumatisk stress og selvmordsforebygging - Region sør

RVTS Sør er organisert som et treårig samarbeidsprosjekt mellom Helse Sør-Øst regionalt helseforetak og Bufetat Region sør. I brev datert 30. november 2009 fastslår Helsedirektoratet at Regionalt ressurscenter om vold, traumatisk stress og selvmordsforebygging (RVTS) Sør er etablert som en permanent struktur på linje med de øvrige fire RVTSene, noe som innebærer fortsatt drift etter prosjektperioden. I 2010 vil det bli satt i gang en evaluering med hovedfokus på forankring av sentrene. RVTS Sør vil inngå i denne evalueringen på linje med de øvrige sentrene.

Vi viser også til Vedlegg 9.

Innsats for bedre livskvalitet for lesbiske, homofile, bifile og transpersoner

For å bedre livskvalitet for lesbiske, homofile, bifile og transpersoner, fordelt Bufdir 1,8 mill. kroner av en ramme på 1,95 mill. kroner til 33 tiltak og prosjekter. Unge utenfor de store byene, i flerkulturelle miljøer, i den samiske minoriteten, i idretten og i arbeidslivet har blitt prioritert.

Bufdir utlyste høsten 2009 et tjenesteutviklingsprosjekt og Rökkansenteret ble valgt som oppdragstaker. Hensikten er å kartlegge i hvilken grad barne- og familievernets tjenestetilbud ivaretar lesbiske, homofile, bifile og transpersoner sine behov. Resultater fra kartleggingen vil danne grunnlag for videre arbeid med målsetninger i handlingsplanen.

I etableringen av bo- og støttetilbud for personer utsatt for tvangsekteskap, arbeider Bufdir også for at tilbudet kan benyttes av lesbiske, homofile, bifile og transpersoner som er utsatt for tvangsekteskap eller annen æresrelatert vold. Bufdir har gjennom Kompetanseteamet mot tvangsekteskap gitt råd og veiledning til hjelpeapparatet. Familievernet har gitt et terapi- og samtaletilbud til ungdom som er utsatt for æresrelatert vold, Brobyggerprosjektet, herunder lesbiske, homofile, bifile og transpersoner. Bufdir holder også på med en veileder om tvangsekteskap og æresrelatert vold for det kommunale barnevernet som vil omtale denne gruppens behov.

Universell utforming

Vi følger opp krav til universell utforming ved anskaffelser både når det gjelder leie av bygninger, kommunikasjonsmidler, sikkerhetsinstallasjoner, drifts- og administrasjonsheter og opparbeidelse av uteområder. Mange av våre lokaler blir eid av Statsbygg som ivaretar dette hensynet ved utformingen av nye bygg. Eksisterende bygg tilrettelegges for den enkelte ansatte og bruker i den grad det er nødvendig og rimelig i henhold til gjeldende lovverk.

2.2 Barnevern

2.2.1 Vern og omsorg bidrar til at barn og unge mestrer sine liv og videreutvikler evnene sine

2009 har vært et år der vi har fortsatt vårt målrettede arbeid for å gi flest mulig barn evidensbasert hjelp i familie og nettverk, og bruk av fosterhjem som primært tiltaksvalg når plassering er nødvendig. Disse sammenhengene har forsknings- og kunnskapsstøtte for å være virksomt vern og god omsorg, - godt egnede arenaer for utvikling og endring. Vi legger økende vekt på å spre tiltak som endrer samspill i familier og nettverk. Antall PMTO-terapeuter er økt til ca. 300, og tidlig intervensjon for barn i risiko (TIBIR) implementeres med bistand fra oss i stadig flere kommuner. Samtidig videreføres MultifunC-satsingen på institusjonssiden, og det er igangsatt et arbeid for utvikling av statens barneverninstitusjoner.

2.2.1.1 Tiltakene i barnevernet skal være kunnskapsbaserte

I 2009 har vi jobbet systematisk for at tiltakene i barnevernet skal bli kunnskapsbaserte. Den nye reviderte FoU-strategien som ble lansert i mai sier at: *med kunnskapsbasert barnevern mener vi at barnevernet skal basere fagutøvelsen på best mulig tilgjengelig vitenskapelig kunnskap sammen med utøverens erfaringer, kritiske og etiske vurderinger, brukernes preferanser og kontekstuelle hensyn.* Vi har hatt et særlig fokus på implementering og kvalitetssikring av kunnskapsbaserte metoder. Videre har vi hatt et særlig fokus på initiering og oppfølging av forsknings- og utviklingsprosjekter av tiltak og områder og problemstillinger som vi ikke har like god forskningsbasert kunnskap om.

Høy kompetanse og godt faglig nivå i det statlige barnevernet

Kompetansestrategien vår er utviklet i 2009. Nøkkelkompetanse er kommunikasjon med sikte på å medvirke til positive endringer i livene for barn, unge og familier. Fosterhjemskonferansen i Molde og institusjonslederkonferansen i Oslo bidro til å identifisere kunnskapsstatus og behov for kompetanseutvikling på viktige områder, bl.a. skole til barn i barnevernet og miljøterapi/miljøarbeid.

Høy kompetanse innenfor relevant lov- og regelverk

I 2009 har vi arbeidet med en kompetansestrategi som skal ferdigstilles første kvartal 2010. Strategien skal følges opp med regionale kompetanseplaner og gjennomgang av regionale kompetansebehov. Kompetansestrategien angir utviklingsarbeid i barneverninstitusjoner som et av etatens prioriterte satsningsområder.

Vi har gjennomført kurs- og opplæringsprogram på alle nivåer i organisasjonen:

- Sentrale lover som barnevernloven, forvaltningsloven og offentlighetsloven
- Sentrale bestemmelser knyttet til fagutvikling som rettighetsforskriften og ansvars- og betalingsrundskrivet (Q-06/2007)
- Regelverk knyttet til hovedtariffavtalen og hovedavtalen i staten, tilsettinger, lønn, turnus og arbeidstid
- Regelverk knyttet til helse, miljø og sikkerhet (HMS), oppfølging av sykemeldte og vernetjenesten
- Introduksjonskurs for nytilsatte med sentrale lov- og regelverk

Bufdir har arrangert juridiske kurs om lovverket innenfor offentlig forvaltning og barnevernet.

Vi har utarbeidet en kursmanual i rettighetsforskriften. Kurset skal bidra til at institusjonsansatte kan vedlikeholde og oppdatere sin kunnskap. Kurset skal være en del av opplæringen som gis til nyansatte. Vi gjennomfører jevnlig opplæring i kurset.

Temaer og målgrupper for opplæringstiltak

Vi utarbeider kompetanseplaner som skal sikre høy kompetanse og godt faglig nivå i det regionale barnevernet. Ulike opplæringstiltak blir vektlagt for ulike målgrupper. Fem hovedområder for 2009 kan identifiseres:

- Metodekurs - Agression Replacement Training (ART), EuroADAD, LØFT, PMTO og Marte Meo
- Administrative kurs - HMS, medvirkning og medbestemmelse, rekruttering turnusplanlegging og arbeidslivets juss
- Temakurs - psykisk helse, rus, familie- og nettverksarbeid, brukermedvirkning, vold- og overgrepssproblematikk, tidlig intervensjon, tilknytningsforstyrrelser, taushetsplikt, kjønnslemlestelse/tvangsekteskap, krisehåndtering og samtale med barn
- Obligatoriske kurs - oppgave- og ansvarsrundskrivet, rettighetsforskriften, barnevernloven og forvaltningsloven

30 personer fra ulike deler av tiltaksapparatet i Region øst har gjennomført sertifiseringskurs i European Adolescent Assessment Dialogue (EuroAdad). Dette er et kartleggings- og utredningsverktøy som brukes i forbindelse med valg av tiltak for det enkelte barn. Dette har vært del av et pilotprosjekt i regi av direktoratet og ble avsluttet i 2009. I forlengelsen av dette er det tilrettelagt for at regionen kan kvalifisere sine egne opplæringsledere.

Flerkulturelt perspektiv og kompetanse i barnevernet

Det er et mål at alle våre tiltak skal legge til rette for at barn, ungdommer og familier blir møtt på en måte som hjelper hver og en uansett kulturell bakgrunn. I praksis betyr dette at vi skal ha tilrettelagte tjenester og tilbud til familier med innvandrerbakgrunn. Fagteamene har et særlig ansvar for det flerkulturelle området. Vi har på ulike nivå samarbeidet og deltatt på konferanser i regi av f.eks. Integrerings- og mangfoldsdirektoratet (IMDi), RVTS og Utlendingsdirektoratet (UDI).

I løpet av 2009 har vi etablert tilrettelagte botilbud for unge under 18 år som enten står i fare for eller har blitt utsatt for tvangsekteskap/æresrelatert vold. Foruten at regionene selv har drevet kompetanseutvikling, arrangerte også direktoratet en todagers fagsamling om temaet hvor representanter fra region, fagteam, fosterhjemstjenester og botilbudene deltok. Ansatte i Bufetat har også deltatt i regionale nettverkssamlinger vedrørende dette temaet.

Det er utarbeidet en felles fornyet mal for innholdet i lederopplæringen for Parent Resources for Information, Development and Education (PRIDE) med fokus på barn med minoritetsetnisk bakgrunn. Samtidig har temaet fått et større fokus i de to reviderte samlingene i PRIDE-grunnopplæring og i de reviderte videreopplæringskursene.

Opptart og gjennomføring av opplæringstilbud i et flerkulturelt perspektiv

I 2008 vedtok vi *Strategi for økt etnisk mangfold i Bufetat*. Strategien er treårig og skal bidra til å øke antall ansatte med ikke-vestlig bakgrunn i etaten. Bufetats strategi for økt etnisk mangfold inneholder tiltak som også vil bidra til en styrking av det flerkulturelle perspektivet og den flerkulturelle kompetansen i barnevernet, noe som er viktig for å kunne gi våre brukere med flerkulturell bakgrunn bedre tjenester, og gi oss et bedre omdømme og større legitimitet i hele befolkningen. To av tiltakene i strategien, traineeordning og støtte til utdanning, retter

seg mot personer med ikke-vestlig bakgrunn som ønsker å jobbe, eller som allerede er ansatt hos oss. Tiltakene vil kunne gi en økt andel tilsatte i barnevernet med ikke-vestlig bakgrunn, med god og relevant kompetanse. Vi viser også til avsnitt 2.10.3.

Bruk av tolk i de statlige institusjonene

Direktoratet har bidratt i arbeidet med rapporten *Bedre forvaltningspraksis for bruk og bestilling av tolk* overlevert Arbeids- og inkluderingsdepartementet 15. august 2009. Som oppfølging av rapportens forslag til tiltak, har direktoratet startet arbeidet med retningslinjer for bruk av tolk i våre barneverninstitusjoner og omsorgssentre for enslige mindreaktige asylsøkere, i tillegg til et opplæringstilbud i tilknytning til retningslinjene. Det er for tidlig å si noe om erfaringene knyttet til tiltakene.

Systematisk satsing på forskning og utvikling

Bruk av midler til forskning og utvikling og status i arbeidet med formidling

I 2009 fikk Bufdir tildelt om lag 50 mill. kroner til forskning og utvikling (FoU). Redegjørelse for hvordan midlene er fordelt framkommer av omtalen under og i Vedlegg 5 FoU Prosjektoversikter 2009.

Som ledd i formidlingsarbeidet, har Bufdir i 2009 gjennomført flere konferanser og arbeidsseminarer og laget egne internettsider for FoU-arbeidet i forbindelse med utvikling av ny nettløsning. Nasjonalt bibliotek for barnevern og familievern er en viktig arena for å spre kunnskap fra forskning og utviklingsprosjekter. I 2009 arbeidet Bufdir med å følge opp brukerundersøkelsen for biblioteket som ble gjennomført i desember 2008. Antall nye registrerte brukere økte i 2009 med underkant av 2000. I 2009 er det utført flere forbedringer av brukervennlighet og utvidelser av innholdet i biblioteket.

Oppfølging av forsknings- og utviklingsstrategien

Et nytt, revidert strategidokument *Et kunnskapsbasert barnevern. Strategi for FoU-arbeid i Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet og Barne- og likestillingsdepartementet (2009-2012)* ble lansert i 2009. Strategien skal bidra til å styrke kvaliteten på forskningen og utvikle gode bærekraftige forskningsmiljøer. Det nye ved strategien er bl.a. en definisjon av begrepet kunnskapsbasert barnevern.

I 2009 ble Faglig forum for FoU-arbeid opprettet for samarbeid med regionene og nye medlemmer ble oppnevnt til Forskningsfaglig råd.

Nye prosjekter og oppgaver i 2009

- Instituttforankret strategisk prosjekt for forskning om fosterhjem

Et treårig program for forskning om fosterhjem ble startet opp ved utgangen av 2009. Formålet med dette prosjektet er å skape et solid og helhetlig kunnskapsgrunnlag for videreutvikling av fosterhjemsarbeidet. Satsingen skal bidra til å styrke forholdet mellom forskning, utdanning og profesjonsutøvelse.

- Psykisk helse hos barn i barneverninstitusjon – barns behov

Bufdir har i 2009 inngått avtale med en forskergruppe fra Norsk teknisk naturvitenskapelig universitet om oppstart av et prosjekt om psykisk helse hos barn i barneverninstitusjoner. Prosjektet bygger på et tverrfaglig samarbeid mellom barnevern, psykologi, barnepsykiatri og barnemedisin.

- Evaluering av LINK

I forbindelse med innlemmingen av Trondheim i Bufetat, ble det besluttet at hjelpetiltaket LINK, som er lokalisert i Trondheim, skulle evalueres. LINK er et tiltak for ungdom mellom 12 og 16 år, og regnes som et hjemmebasert tiltak. Arbeidsforskningsinstituttet gjennomførte evalueringen som vil foreligge i 2010 og vil danne grunnlag for beslutning om Bufetats videre involvering i tiltaket.

- Brukermedvirkning i Bufetat

I 2009 lyste Bufdir ut et oppdrag om å kartlegge brukermedvirkning i det statlige barnevernet. Diakonhjemmet Høgskole fikk oppdraget. Resultatene vil utgjøre et grunnlag for hvordan Bufetat kan arbeide videre med å forbedre og systematisere brukermedvirkning. Rapport vil foreligge i første halvdel av 2010.

- Støtte til Universitetet i Agder/Praxis-sør

Universitetet i Agder ble tildelt midler til styrking av barnevernforskningen foreløpig for 2009, men Bufdir tar sikte på å gi støtte fram til 2013. Målet er bl.a. å konsolidere Praxis-sør og styrke forskningen med relevans for barnevernet.

- Oppfølging av Barnevernets utviklingssenter (BUS)

Bufdir fikk i 2009 overført ansvaret for oppfølging av Barnevernets utviklingssentra. I 2009 samarbeidet Helsedirektoratet og Bufdir for å få til et tettere samarbeid mellom BUS og Regionsenter for barn og unges psykiske helse (RBUP). I 2009 ble det startet opp et pilotprosjekt for en sammenslåing av BUS Nord og RBUP Nord.

- Nordisk forskerkonferanse om hjelpetiltak

På oppdrag fra Bufdir arrangerte Fafo, Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring (NOVA) og Atferdssenteret i 2009 en nordisk forskerkonferanse om hjelpetiltak. Gjennom konferansen har vi fått et grunnlag for hvordan vi kan øke kunnskapen om effekter av utvalgte hjelpetiltak i barnevernet. Konferansen var også med på å etablere et nordisk forskernettverk.

- Oppfølging av Atferdssentret

Bufdir fikk i 2009 overført ansvaret for oppfølging av Atferdssentret.

Prosjekter som ble avsluttet i 2009

- Forskningskunnskap om ettervern

Prosjektet ble gjennomført av NOVA i 2008. Sluttrapporten ble presentert i 2009. Rapportens hovedkonklusjon er at det statlige og kommunale barnevernet bør yte en felles innsats for å gi ungdom i barnevernet et styrket, helhetlig ettervernstilbud med utgangspunkt i ungdommenes behov.

- Barnevernets arbeid med ettervern innenfor grupper med ulik landbakgrunn

Fafo-rapporten *Et flerkulturelt ettervern? Ungdom med innvandrerbakgrunn i barnevernets ettervern* ble presentert i 2009. Hovedkonklusjon er at ungdom med innvandrerbakgrunn bør behandles ut fra sine individuelle behov som kan variere like mye som for ungdom med etnisk norsk bakgrunn.

- Lansering av rapport om PMTO for fosterforeldre

I 2009 lanserte Bufdir rapporten *Evaluering av PMTO-kurs for fosterforeldre – en effektstudie* som er laget av Barnevernets utviklingssenter på Vestlandet (BUS-Vest) og Atferdssenteret.

Undersøkelsen viser at barn i fosterfamilier som har gjennomgått kurset, har mindre atferdsvansker, økte sosiale ferdigheter og bedre tilpasning i fosterfamilien.

Prosjekter som ble videreført i 2009 er omtalt i tidligere årsrapporter. Vi viser også til Vedlegg 5.

Implementering og kvalitetssikring av kunnskapsbaserte metoder

Buudir har ansvar for implementering og kvalitetssikring av evidens- eller forskningsbaserte tiltak og metoder i etaten som retter seg mot barn og unge med alvorlige atferdsvansker. Oppgavene knytter seg til personalansvar for MST-konsulenter og personer i MultifunCs kvalitetssikringsteam, videreutvikling av kvalitetssikringssystemer og saksbehandling som angår de forskningsbaserte programmene Parent management training – Oregonmodellen (PMTO), Funksjonell familieterapi (FFT), MST g MultifunC.

Arbeidet i 2009 har i stor grad dreid seg om:

- Systematisk samarbeid med Norsk senter for studier av problematferd og innovativ praksis - Atferdssenteret
- Videreføring av kvalitetssikringsarbeidet rundt MST og MultifunC
- Tilpasning til ny arbeidstidsavtale for MST
- Økt kapasitetsutnyttelse av MST og MultifunC, og deltakelse i regionale stedsevalueringer
- Opprettelse av to nye MST team
- Samarbeid med Statens Institusjonsstyrelse og Socialstyrelsen i Sverige om MultifunCmodellen

Forslag til forankring av PMTO og TIBIR i samarbeid med Helsedirektoratet og Utdanningsdirektoratet

- Å bidra til læringsoverføring fra de evidensbaserte metodene til andre områder innenfor det statlige barnevernet
- Å fremme et forskningsbasert perspektiv i det statlige barnevernet og overfor sentrale samarbeidspartnere

2.2.1.2 Barnevernet skal ha høy legitimitet i samfunnet

I 2009 fikk over 7 000 barn og unge hjelp fra det statlige barnevernet. Barnevernet er støttespillere til barn og foreldre og er avhengig av å ha tillit og legitimitet i befolkningen. Vi arbeider med å forsterke åpenhet om våre tjenester, både i media og i lokalsamfunnet. Folk må bli bedre kjent med den viktige kompetansen vi tilbyr og barnevernet må bli en synlig samarbeidspartner.

Kommunikasjonsstrategien ”Et åpent barnevern”

En prioritert oppgave i 2009 har vært å iverksette og implementere kommunikasjonsstrategien i regionene. Kommunikasjonsstrategien gjelder for perioden 2008–2011.

Strategien angir overordnede mål og føringer. Konkrete tiltak og prosjekter er gitt i en handlingsplan. Tiltak som er igangsatt i 2009:

- Brukerundersøkelse blant barn i statlige og private barnevernetiltak ble planlagt i 2009
- Utarbeidelse av informasjons- og kommunikasjonsmateriell om barnevernet for barn i grunnskolealder - *Skolepakken*
- Standardpresentasjon av barnevernet for samarbeidspartnere

Vi har gjennomført seminarer med om lag 400 deltakere. Responsen på de regionale seminarer har jevnt over vært positiv, og mange kommuner har gitt sin støtte til satsingsområder og tiltak som inngår i kommunikasjonsstrategien. En konklusjon vi kan trekke ut fra tilbakemeldingen fra deltakerne, er at samarbeid på tvers av kommuner og mellom det statlige og kommunale barnevernet, er en forutsetning for å kommunisere godt utad. Det som trekker i negativ retning var at kommunedeltakelsen var lav i noen regioner.

De regionale seminarer er fulgt opp av flere aktiviteter og tiltak:

- Opprettelse av en felles arbeidsgruppe med fagteam Sandvika og Asker og Bærum kommune
- Tre publiserte kronikker – to av dem er lagt ut på forskning.no - etter kronikkurs i Region sør
- Intensjonsavtale mellom Region vest og Bergen kommune
- Distribuert femårsmelding til kommuner og andre samarbeidspartnere i Region nord
- Informasjon om *Klart språk* er formidlet til alle enhetene i Region nord

2.2.1.3 Driften av de statlige tiltakene skal være effektiv og ha høy kvalitet

Vi jobber kontinuerlig med kostnadseffektivitet. Fortsatt er det store utfordringer med driften av flere institusjoner. Variasjonen av målgruppene er stor, og dette krever mye når det gjelder bl.a. kompetanseutvikling.

Regnskapsstatus

Vi viser til redegjørelse i avsnitt 1.4.

Aktivitets-, pris- og produksjonstall

Vi viser til redegjørelse i avsnitt 1.2.1 og 1.2.2.

Kapasitetsutnyttelsen i institusjon og MST

Vi viser til redegjørelse i avsnitt 1.2.1 og Tabell 1-24, Tabell 1-25 og Tabell 1-26

Utgiftsreducerende omstillingstiltak

Med bakgrunn i den økonomiske situasjonen på kapittel 855, ble det i 2009 iverksatt utgiftsreducerende tiltak:

- Redusere oppholdstid i institusjoner
- Bedre kapasitetsutnyttelsen
- Redusere kjøp av private institusjonsplasser
- Unngå plasseringer etter bvl. § 4-4 5. ledd
- Unngå kjøp av fosterhjem tilknyttet private tiltak
- Redusere tilskudd til hjelpetiltak i kommunal regi
- Redusere antall akutt-plasseringer
- Stoppe ekstrabetaling utover avtalt pris for faste plasser og plasser på rammeavtale
- Begrense enkeltkjøp
- Redusere enetiltak og bruken av skjermingstiltak
- Redusere investeringer
- Reduksjon i vikarbruk og driftsmidler ved regionkontorene og i enhetene
- Lederoppfølging

- Innkjøpsanalyse

Vi viser til andre tertialrapport for nærmere omtale av de ulike tiltakene.

Tiltakene omfattet alle regionene, også de som lå an til budsjettbalanse. Tiltakene er i hovedsak presiseringer og utdypninger av tidligere disponeringsbrev.

Bufdir har tett oppfølging av regionene med hensyn til disse tiltakene. Oppfølgingen har vært rettet mot hvordan tiltakene har vært iverksatt, hvordan de er formidlet og forankret i organisasjonen, og hvilke effekter de har gitt. Generelt er det vanskelig å gi sikre anslag i kroner for hvert enkelt tiltak, da tiltakene vil påvirke hverandre og til dels få overlappende effekter. Trondheim er holdt utenfor i vurdering av tiltakenes effekt.

Status for arbeidet med å skaffe oversikt over utgiftsutviklingen

I tillegg til å gjennomføre egne analyser av utgiftsutviklingen, fikk direktoratet i 2009 bistand fra et konsulentfirma for å se på utgiftsutviklingen på kapittel 855. Arbeidet dreide seg i hovedsak om:

- Analysing og vurdering av årsakene til våre styringsmessige og økonomiske utfordringer
- Tydeliggjøre eventuelle eksterne faktorer som reduserer våre muligheter til kontroll og styring
- Tydeliggjøre hvilke faktorer vi har innflytelse over for å sikre kontroll og styring
- Foreslå konkrete tiltak og handlinger som vil påvirke utgiftsutviklingen

Direktoratet har opprettet Program 2010 for å følge opp analysen som ble utført av de eksterne oppdragstakerne.

Oversikt over hvor mange faste plasser som er kjøpt etter konkurranse, gjennom rammeavtaler eller annet

Tabell 2-2 viser antall oppholdsdager i private institusjoner fordelt på avtaletype og eierskap.

Tabell 2-2 Oppholdsdager i private institusjoner etter avtaletype og eierskap. 2009

Avtaletype	Oppholdsdager	Andel oppholdsdager pr. avtaletype	Herav oppholdsdager i ideelle org.	Andel oppholdsdager i ideelle org.
Driftsavtaler	13 044	5,7	13 044	100,0
Avtale etter konkurranse med forhandlinger	114 672	50,0	51 204	44,7
Rammeavtaler	51 462	22,4	24 215	47,1
Enkeltkjøp	50 309	21,9	5 283	10,5
Sum	229 487	100	93 746	40,9

Driftsavtalene med ideelle organisasjoner fases ut. I februar 2009 ble det inngått avtaler om faste plasser etter konkurranse med forhandlinger. Konkurransen ble gjennomført høsten 2008 og var rettet kun mot ideelle organisasjoner. Med bakgrunn i dette er andelen oppholdsdager knyttet til driftsavtaler redusert fra 19,6 prosent i 2008 til 5,7 prosent i 2009.

Andelen enkeltkjøp av institusjonsplasser er redusert fra 29,1 prosent i 2008 til 21,4 prosent i 2009. Årsaken til en fortsatt relativt høy andel enkeltkjøp er blant at behovet for plasser til ungdom med alvorlige atferdsvansker ikke ble dekket i den avholdte konkurransen som var rettet mot ideelle organisasjoner. I 2009 er det gjennomført en konkurranse om nye, brede rammeavtaler som skal sikre full avtaledekning i ordinære barneverninstitusjoner. De nye

avtalene vil få virkning fra 1. april 2010 og vil medføre en vesentlig reduksjon i enkeltkjøp. For plasser i sentre for foreldre og barn forventes gjennomføring av konkurranse med forhandlinger til rammene knyttet til godkjenning er avklart.

Kjøp fra ideelle organisasjoner utgjorde 41 prosent av alle oppholdsdager i private institusjoner i 2009. Det er tidligere ikke rapportert på andelen kjøp fra ideelle organisasjoner, og vi kan derfor ikke si noe om utviklingen i kjøp fra ideelle organisasjoner. Den oppgitte prosentandelen er knyttet kun til de ideelle organisasjonene som deltok i anskaffelsen som var rettet spesielt mot ideelle organisasjoner i 2009. Dette fordi det bare er de institusjonene som deltok i konkurransen som har blitt formelt vurdert i henhold til definisjonen av ideell organisasjon. Det kan være andre institusjoner som kan tilfredsstille denne definisjonen og som derfor heller ikke er rapportert som ideell organisasjon.

Vi gjør oppmerksom på at tabellen er basert på regionenes beleggsrapportering som er basert på manuelle sammenstillinger av data.

2.2.1.4 Tilbudene i barnevernet skal være gode, likeverdige og tilpasset barnas behov

Kunnskapsbasering av barnevernsarbeidet i alle regioner er en viktig del av et likeverdig tilbud. Planarbeidet *Helhetlig plan for tiltakene i det statlige barnevernet*, utviklingsarbeidet *Kvalitet i barneverninstitusjon* og kompetansehevings- og utviklingsarbeid på rusområdet er viktige prosesser for å komme nærmere dette målet. Vi har også tatt skritt for å øke systematikken i målgruppebestemmelse og forståelsen av barns behov ved å utvide forsøk med og bruk av standardiserte kartleggingsverktøy.

God faglig bistand til, og et godt samarbeid med kommunene

Rapportering på fagteamenes aktivitet i henhold til vedlagte rapporteringsskjema

Vi viser til Vedlegg 2.

Fagteamene – aktivitet og vurdering

Fagteamene er en del av statlig regional barnevernmyndighet og utgjør det viktigste leddet i samarbeidet mellom kommunene og regionene. Fagteamene bistår kommunene i plassering utenfor hjemmet. Fagteamene behandler søknader om statlige hjelpetiltak og statlig støtte til kunnskapsbaserte kommunale hjelpetiltak etter gjeldende forskrift og innenfor de rammer som til enhver tid gjelder. Etter forespørsel fra kommunene, gir fagteamene råd og veiledning i utredning av vanskelige barnevernsaker.

Antall tilleggsoppgaver øker. Flere fagteam arbeider noe mer med satsingsområdene barn av psykisk syke og/eller rusmisbrukende foreldre, herunder modellkommunene, program for foreldreveiledning og familieråd.

Fagteamene bidrar til at kommunene bruker de statlige hjelpetiltakene MST, FFT, Familieråd og PMTO.

Det er et økende fokus på å utvikle bedre logistikk for bruk av statlige institusjonsplasser og private plasser med avtale.

Alternative løsninger til akutt plasseringer har fokus, og det er også ulike modeller under utprøving for å redusere akutt plasseringene, f.eks. har flere fagteam etablert akutteam.

Det er fortsatt et søkelys på å sikre at alle barn har tiltaksplaner i tråd med kravene i Q-1104/2006. Inntrykket er at færre barn enn tidligere blir søkt inn uten tiltaksplan. Alle fagteam gir tilbud om konsultasjon i planarbeidet.

Gjennom sine mange oppgaver, har fagteamene etablert et omfattende samarbeidsnett med ulike regionale og lokale samarbeidsinstanser både på individ- og systemnivå. Fagteamene har jevnlig samarbeidsmøter med kommunene på systemnivå i tillegg til møter knyttet til enkeltsaker. De fleste fagteamene har inngått samarbeidsavtaler med kommuner i sitt opptaksområde. Der hvor avtaler mangler, har de satt dette på dagsorden. Det er eksempler på at fagteam møter jevnlig i lokale fora med barnevernlederne.

Oppfølging av evaluering av fagteamene – Rambøll rapporten

I februar 2008 la Rambøll management fram rapporten *Vurdering og videreutvikling av fagteam*. Det ble påpekt flere utviklingsområder og regionene har satt søkelys på de områdene som skåret lavt.

Direktoratet har hatt regionvise møter med fagteamledere, avdelingsdirektørene og sentrale rådgivere ved regionkontorene hvor oppfølging av Rambøll-rapporten var hovedteamet. Alle fagteam forholder seg aktivt til Rambølls forslag til utviklingsområder når det gjelder rutiner for skriftlighet, evaluering av organiseringsform og utnyttelse av fagkompetanse.

I enkelte fagteamområder er det fremdeles vanskelig å rekruttere psykologer.

Forventningsavklaringer mellom kommuner og fagteam er bedret ved implementering av rundskriv Q-06/2007 Oppgave- og ansvarsfordeling mellom kommuner og statlige barnevernmyndigheter – herunder om betalingsordninger i barnevernet. Direktoratet har startet opp arbeidsprosessen med en revidering av fagteamenes mandat som skal foreligge i mars 2010. Direktoratet har sammen med Kommunenes sentralforbund (KS) startet opp arbeidet med å utarbeide en veileder for samarbeidet mellom den kommunale barneverntjenesten og Bufetat som kan benyttes ved inngåelse av samarbeidsavtaler mellom partene. Høsten 2009 ble det gjennomført to arbeidsseminarer hvor representanter fra kommunene, KS og Bufetat har hatt fokus på samarbeidet/samarbeidsavtale og rutiner for informasjonsflyt mellom kommunalt og statlig barnevern.

Det har i 2009 vært en rekke opplæringstiltak som har hatt målsetting om felles faglig kunnskap og forståelse på tvers av forvaltningsnivåene. Mange fagteam har inngått samarbeid med bl.a. Fylkesmannssembetene og enkeltkommuner om felles opplæringstiltak f.eks. i utredning av barnevernsaker. Direktoratet har i 2009 gjennomført et pilotprosjekt hvor både kommunal barneverntjeneste, fagteam og tiltak i Bufetat har fått opplæring i og har prøvd ut kartleggingsverktøyet EuroADAD for ungdom i risikozonen. I 2009 har direktoratet invitert inn deltakere fra de ti største kommunene sammen med fagteamrådgivere til kurs i verktøyet *Circle of Security* og i *Barn som lever i familier med vold*.

Direktoratet har arrangert en nasjonal konferanse *Gjør noe med det* - barn av psykisk syke og/eller rusmisbrukende foreldre med 700 deltakere fra fagteam, senter for foreldre og barn og kommunene.

Antall nye akutt plasseringer i forhold til antall plasseringer i institusjon og familie- og beredskapshjem

Vi viser til Tabell 1-27.

Bistand til kommunene i arbeidet med å følge opp ungdom over 18 år

Fagteamene er pådrivere i samarbeidet med kommunene for å oppnå hensiktsmessige etterverntiltak i kommunal regi, eventuelt med statlig bistand i form av institusjonsplass, videreføring av hybler brukt til selvstendighetstrenings i institusjon, videreføring av fosterhjems plassering osv. Flere regioner har rutiner på at der fagteam er involvert, drøftes situasjonen for oppfølging i god tid før 18-årsdagen, og det blir lagt opp til at ungdommen selv deltar.

Det varierer i hvilken grad kommunene etterspør bistand. Flere fagteam understreker at de har et meget godt samarbeid med kommuner om ettervern.

Oppfølging av resultater fra rapportene om ettervern fra NOVA og Fafo

Rapportenes anbefalinger er drøftet med sentrale aktører på feltet som har kommet med innspill til videre utvikling av ettervernet.

Styrket innsats mot fattigdom blant barn, unge og familier – gjennom barnevernet

I 2009 ble det utbetalt 3,8 mill. kroner i nye tilskuddmidler, og overført om lag en mill. kroner i ubenyttede midler fra 2008.

Buudir mottok i 2009 søknad fra 21 av de 29 kommunene som deltar i satsingen. Etter oppstarten i 2005, har antall søkere blitt redusert hvert år. Midlene kommer sent på året, og enkelte kommuner har i den sammenheng påpekt at de har hatt problemer med å bruke midlene. Rapportene fra kommunene viser at det for enkelte også kan skyldes at prosjektet har vært dårlig forankret i kommuneledelsen, og at det ikke har vært et godt nok apparat til å forvalte tilskuddene i tråd med målene og føringene for satsingen.

Årets nettverkskonferanse var den tredje og siste, og markerte en avslutning på satsingen i sin nåværende form. Konferansene har vært en viktig del av prosjektet som arena for å formidle kunnskap og dele erfaringer. Hovedtemaet på årets konferanse var erfaringer og resultater av arbeidet som er gjort i kommunene. Innledere til temaet var et utvalg kommuner, Fafo og NOVA som presenterte hovedfunn fra rapporten *Aktivitet og deltakelse for fattige barn og unge. En evaluering av to statlige tilskuddordninger*.

Vaktordning i hver region

Ved alle fagteam er det en vaktordning. Denne sikrer at kommunenes barneverntjenester, herunder barnevernvaktene og påtalemyndighetene gis faglig bistand utenfor fagteamenes kontortid, dersom det er nødvendig å plassere barn utenfor hjemmet. De fleste regionene har lagt akuttberedskapen til en eller flere institusjoner i regionen. Da etaten lanserte nye nettsider i desember 2009, ble fagteamenes kontaktinformasjon supplert med informasjon om denne vaktordningen.

Tvistesaker

Buudir får en del saker som gjelder oppgave-, ansvars- og betalings spørsmål til uttalelse fra regionene og kommuner. De fleste av sakene gjelder ansvar for tiltak og utgifter for barn med funksjonsnedsettelse. Omtvistede beløp kan være store. Direktoratet har opplevd en økning i

slike henvendelser i 2009. Direktoratet har også mottatt tre prosessvarsler og en stevning. Flere av sakene er aktuelle for tvisteløsningsnemnda. Enkelte saker gjelder uenighet om ansvar for tiltak og utgifter til varetekt og soning med Kriminalomsorgen og Politidirektoratet (POD). Direktoratet har også hatt henvendelser om grenseoppgang av ansvar for tiltak og utgifter mot statlig spesialisthelsetjeneste og mottaksapparatet til UDI for asylsøkere.

Strukturert samarbeid på regionalt og lokalt nivå mellom barnevernet, psykisk helsevern for barn og unge og tverrfaglig spesialisert rusbehandling

Samarbeid

Bufdir har deltatt i følgende grupper:

- Samordning av Regjeringens innsats for barn av psykisk syke og/eller rusmisbrukende foreldre. Sentralt er arbeidet med relevante kartleggingsverktøy for denne målgruppa
- Samarbeid mellom Helsedirektoratet og Bufdir om nettside i Helsebiblioteket om kvalitetssikret presentasjon av kartleggings/screeningsverktøy som ofte er i bruk i praksisfeltet
- Samarbeid med Universitetet i Oslo (UiO) i et pilotprosjekt om sertifisering og utprøving av kartleggingsverktøyet EuroADAD
- Møter i referansegruppen for nasjonalt kompetansesenter for barn av psykisk syke og rusmisbrukende foreldre
- Representant i prosjektgruppen som arbeider med Nasjonale faglige retningslinjer for gravide i legemiddelassistert rehabilitering og oppfølging av familier fram til barnet når skolealder
- Arbeidsgruppe som på oppdrag fra Helse- og omsorgsdepartementet utarbeider en veileder for tidlig intervensjon på rusområdet, jf. Regjeringens opptrappingsplan på rusområdet
- Deltatt på møte med RBUP øst og sør, Borgestadklinikken og Atferdssenteret om implementering av tiltaksmodeller

Regionene har inngått formelle, overordnede samarbeidsavtaler med regionale helseforetak og lokal barne- og ungdomspsykiatri.

Flere regioner rapporterer at oppgaven med å ivareta unge rusmisbrukere som psykisk helsevern har ansvar for, ikke fungerer godt nok. Dette skyldes bl.a. manglende institusjonstilbud, men også at det må utarbeides bedre samarbeidsavtaler. I noen regioner er det et formelt samarbeid mellom RBUP og Kompetansesenter rus.

Flere regioner har etablert samarbeid med Fylkesutdanningskontor, Fylkesnemnder, Fylkesmannsembetet og RBUP. I en region trekkes samarbeidet med Barnehuset, senter for krisepsykologi og RVTS fram for barn som lever med vold og overgrep.

Med utgangspunkt i den overordnede samarbeidsavtalen med helseforetakene, har det blitt inngått samarbeidsavtaler mellom lokale spesialisthelsetjenester, mange fagteam og noen barneverninstitusjoner i Bufetat. Flere fagteam har regelmessig kontakt med barnehabiliteringsteam, Fylkesmannsembetene og Fylkesutdanningskontor.

Et fagteam har brukt mye tid på et samarbeidsprosjekt mellom psykiatrisk divisjon og omsorgen.

Vi arbeider fortsatt med å inngå avtaler innenfor spesialisert rusbehandling. Generelt bidrar satsingen på avtaleinngåelser til bedre samhandling med andre offentlige instanser. Avtalene medfører enklere kommunikasjon og lettere tilgang på spesialisthelsetjenester.

Satsingen rettet mot barn av psykisk psyke og/eller barn av foreldre som misbruker rusmidler

Direktoratet gjennomfører oppdraget i satsingen i henhold til prosjektplan. Våre regionale koordinatorene har videreført samarbeidet med prosjektledelsene i de 26 modellkommunene. Direktoratets inntrykk er at det blir gjort en målrettet innsats i de fleste modellkommunene. En modellkommune valgte å trekke seg som modellkommune med bakgrunn i vansker med å følge opp mandatet.

Det er avviklet seminarer rettet mot modellkommunene. Målsettingen var felles fagutvikling og erfaringsutveksling. De fleste modellkommunene har vært representert som forutsatt. På et av seminarerne i hver region ble en kommune fra hvert fagteamområde invitert for å stimulere til aktivitet i nye kommuner. Det er også avholdt en nasjonal konferanse *Gjør noe med det!*. Alle landets kommuner ble invitert sammen med spesialisttjenestene. Totalt deltok 700 deltakere.

Som ledd i bistands- og samarbeidsavtalen med Nasjonalt kompetansenettverk for sped- og småbarns psykiske helse i 2009, fikk alle modellkommunene tilbud om opplæring i kartleggingsverktøyet EPDS – depresjon, gravide og kvinner som nylig har født, og kartleggingsverktøyet Tweak. Av kapasitetsmessige grunner er ikke opplæringen fullført.

Et likeverdig, differensiert og tilstrekkelig institusjonstilbud

Oppfølging og kontroll av private, kommunale og statlige barneverninstitusjoner

Direktoratet arbeider med å revidere retningslinjene for kontroll av private, kommunale og statlige barneverninstitusjoner. Arbeidet blir trolig sluttført i løpet av februar 2010. Vi har gjennomført oppfølging av statlige, kommunale og private barneverninstitusjoner, jf. retningslinjer gitt av Bufdir 24. januar 2008.

Vi viser også til Vedlegg 2.

Arbeid med tiltak 6 i strategiplanen mot seksuelle og fysiske overgrep mot barn og unge

Etaten har høyt fokus på forebygging og håndtering av mistanke om seksuelle overgrep og grenseoverskridende atferd. Våre rutiner er sendt Oslo kommune til orientering. Rutinene er oversendt Organisasjonen for private barneverntiltak og til regionene for videreformidling til private barneverninstitusjoner innenfor regionens geografiske område. I den årlige kvalitetskontrollen blir private barneverninstitusjoner eksplisitt spurt om de har rutiner for å håndtere overgrep. I forbindelse med anskaffelser av plasser i kommersielle og ideelle barneverninstitusjoner, ber vi om at de legger ved tilsvarende rutiner. Våre rutiner er tatt i bruk og er gjenstand for kontinuerlig gjennomgang i tjenestetilbudet.

Opplæring i forskrift om rettigheter og bruk av tvang

Regionene har et høyt fokus på å sikre at alle ansatte får opplæring i rettighetsforskriften. Noen regioner arrangerer kurs fortløpende, andre avholder kurs fast to til fire ganger i året, mens andre igjen har overlatt ansvaret for gjennomføringen til den enkelte institusjon og følger dette opp gjennom den årlige oppfølgingen og internkontrollen av egne institusjoner. Det er ikke arrangert kurs i rettighetsforskriften i regi av etaten for private institusjoner i

2009. Høsten 2009 ble det igangsatt et arbeid for å gjennomgå og oppdatere kursmanualen med særlig fokus på rusproblematikk.

Oppfølgingsiltak for å sikre høy kompetanse og godt og tilstrekkelig behandlingstilbud til ungdom med store volds- og aggresjonsproblemer

I tillegg til den landsomfattende og pågående implementeringen av forskningsbaserte tiltak for barn og unge med atferds- og voldsproblemer, er det implementert ART-trening ved mange barneverninstitusjoner. På tross av god virkning av disse tiltakene, er det etter hvert tydelig at de ikke virker på alle og at tilbakefall forekommer. Det er derfor behov for forskning og kompetanseutvikling knyttet til dette.

Plan for det totale tjenestetilbudet i det statlige barnevernet

Som en videreføring av førstegenerasjonsplanen for 2009, har direktoratet i samarbeid med regionene arbeidet med en ny plan som skal gjelde for perioden 2010-2015. Direktoratet tar sikte på å ferdigstille planen våren 2010. Planen skal ligge til grunn for utvikling av tjenestetilbudet i regionene.

Utviklingsarbeid - Kvalitet i barneverninstitusjon

Vi har startet opp et langsiktig og koordinert utviklingsarbeid om kvalitet i barneverninstitusjoner. Siktemålet med arbeidet er å bidra til felles fagutvikling, erfaringsutveksling og gjensidig læring. Arbeidet er videre å bidra til et mer likeverdig, kvalitativt bedre og kunnskapsbasert institusjonstilbud til ulike målgrupper av barn og unge. Det er en målsetting at det enkelte barn skal få et individuelt og faglig godt tilpasset institusjonstilbud, slik at resultatet av institusjonsoppholdet blir positivt for det enkelte barn. Det er videre en målsetting å redusere den risikoen som oppstår ved at flere ungdommer plasseres sammen, herunder faren for at de lærer uheldig atferd av hverandre. Arbeidsgruppen skal gi forslag til felles tiltak og føringer for institusjonsutviklingen innen andre tertial 2010.

Klagesaker om godkjenning av barneverninstitusjoner

Direktoratet har hatt tre klagesaker om godkjenning av barneverninstitusjoner til behandling. En sak gjaldt tilbakekalling av godkjenning pga. nye opplysninger om bruk av underleverandørselskap. Direktoratet ga prinsipielle uttalelser om hvor grensene går for slik bruk. Direktoratet formulerte et prinsipp om at kjerneoppgavene i hovedsak må ligge hos søkeretselskapet. I to av sakene var det et hovedspørsmål om lokaliseringen av tiltaket kunne ansees som tilfredsstillende sammenlignet med beskrivelsen av målgruppen, jf. forskrift om kvalitet og internkontroll §§ 2 og 4.

Direktoratet arrangerte tre fagmøter om godkjenning og kvalitet i barneverninstitusjon i 2009 hvor ulike tema på institusjonsområdet ble belyst.

Oppfølging av fylkesmennenes tilsynsrapporter

Alle regionene har, i tillegg til Bufdirs retningslinjer av 15. juli 2009, regionvise ordninger eller rutiner for å følge opp fylkesmennenes tilsynsrapporter. Tema i tilsynsrapportene har bl.a. vært håndtering av taushetsplikt og behov for kompetansehevingstiltak. Avvikene har blitt fulgt opp gjennom å utarbeide en veileder om taushetsplikt og umiddelbar kontakt med institusjonene.

Et likeverdig, differensiert og tilstrekkelig foster-, beredskaps- og familiehjemstilbud

Antall plassering i fosterhjem øker hvert år, og ved inngangen til 2009 var om lag 8 300 barn og unge plassert i fosterhjem. Føringene om å øke antall plasseringer i fosterhjem framfor

institusjon, er fulgt opp ved at det var om lag 26 000 flere oppholdsdager i fosterhjem i 2009 enn året før, jf. Tabell 1-18.

Region Midt-Norge har klart kravet om at ventetiden for å få fosterhjem skal være under seks uker. I de andre regionene har det vært fra tolv til 68 barn og unge som har ventet lenger. I 2009 var det til sammen 120 barn og unge som ventet utover seks uker. Lang ventetid skyldes bl.a. at det er krevende å finne fosterhjem til barn og unge med sammensatte problemer.

Direktoratet har utarbeidet utkast til retningslinjer, veileder og standardkontrakter for besøkshjem og ansvarsfordeling mellom kommunal barneverntjeneste og etaten. Utkastene ble oversendt departementet i mars 2009. Ny lov om pensjonsordning for fosterforeldre i beredskaps- og familiehjemmene ble vedtatt i desember 2009. Arbeidet med å inngå kontrakter startet opp i januar 2010, og vi forventer at det er ferdigstilt 1. april 2010.

Rekrutteringskampanjen 2009

Når flere barn og unge skal plasseres i fosterhjem, får vi store utfordringer i å rekruttere nok familier. I mars 2009 ble den nasjonale rekrutteringskampanjen gjennomført med hovedbudskap om at *alle* med god omsorgsevne i utgangspunktet kan bli fosterforeldre. I tekst og billedbruk var det et styrket fokus på behovet for fosterhjem til ikke etnisk-norske og eldre ungdommer. Det var også et styrket fokus på å plassere i barnets familie eller nære nettverk. Kampanjen resulterte i en firedobling av antall besøk på fosterhjem.no, og en femdobling av antall besøk på de lokale nettsidene.

Til kampanjestart lanserte Bufetat et elektronisk arbeidsrom der fosterhjemstjenestene kunne finne bilder, annonsemaler, plakater og en grafisk veileder. I tillegg ble det laget en informasjonsfilm. Kampanjen i 2009 var vellykket.

Fosterhjemskonferansen

Vi avholdt fosterhjemskonferanse i Molde 13.-15.mai 2009 med 350 deltakere. Hovedmålgruppen for konferansen var ansatte i fosterhjemstjenestene, inklusive Oslo kommune.

Tilstrekkelig kompetanse i regionene

Mange fosterhjemstjenester bruker kursene som kompetansehevingstiltak for de ansatte på fosterhjemsområdet. Direktoratet har hatt et prosjekt i Region sør hvor tre fosterhjemstjenester har fått opplæring i bruk av foreldreveiledningsprogrammet International Child Development Programme (ICDP), som er tilpasset fosterforeldre.

For å styrke rekrutteringsarbeidet med spesielt fokus på mediarbeidet, har vi hatt samling for fosterhjemstjenestene der dette har vært tema.

Direktoratet har utarbeidet retningslinjer for statlig barnevernmyndighets ansvar for opplæring og veiledning av fosterforeldre etter plassering. I retningslinjene er det tatt inn et eget punkt om hvilken kompetanse statlig regional barnevernmyndighet skal ha i dette arbeidet.

PRIDE

Det er stor etterspørsel etter PRIDE-kurs for fosterforeldre og dette har økt behovet for å rekruttere PRIDE-ledere til å holde kursene. Direktoratet har avholdt fire PRIDE-lederopplæringskurs i 2009, med til sammen 62 deltakere, der elleve var fosterforeldre.

Det har vært avholdt to tredagers samlinger mellom senior PRIDE-lederne og direktoratet.

Det blir hold grunnopplæringskurs i den enkelte fosterhjemstjeneste, og mange tilbyr videreopplæringskurs med mulighet for fordypning. I tillegg holdes det PRIDE-kurs for fosterhjem rekruttert i barnets slekt og nettverk.

Oppfølging av PRIDE evalueringen

Revideringer av grunnopplæringstema og videreopplæringskurs ble presentert for PRIDE-ansvarlige fra Bufetats fosterhjemstjenester og regionkontor, og for Oslo kommune i begynnelsen av 2009.

Kvalitetssikring av PRIDE har vært et prioritert område i 2009. Direktoratet har utarbeidet felles rutiner for gjennomføring og kvalitetssikring av PRIDE-lederopplæringen for kursledere, og for grunnopplæringen for fosterforeldre. Det er også utarbeidet standard oppdragsavtaler for fosterforeldre som kursholdere. Dette er et bidrag for å sikre at fosterforeldre i større grad får like rammer ved kurshold. Videre har direktoratet opprettet og leder et nasjonalt kvalitetsforum for PRIDE. Forumet er rådgivende for direktoratet når det gjelder utvikling og kvalitetssikring av PRIDE. Det har vært avholdt to todagers møter i 2009 og modellen ble presentert på Fosterhjemskonferansen i Molde.

De fleste regionene har etablert PRIDE-forum for PRIDE-ledere. Noen har også startet opp veiledningsgrupper og fagfora for aktive PRIDE-ledere der både fosterforeldre og konsulenter kan delta. Det er et økt fokus på rekruttering og bruk av fosterforeldre som PRIDE-ledere.

Hindre utilsiktede flyttinger

Direktoratet har i 2009 utarbeidet rutiner som skal sikre at det avholdes et møte etter avsluttet fosterhjems plassering. Informasjon fra møtene skal brukes aktivt og systematisk i vårt arbeid for å:

- Unngå utilsiktede flyttinger
- Sikre god kvalitet i fosterhjemsomsorgen
- Vurdere om fosterhjemmet er aktuelt for nye oppdrag

Rutinene er forutsatt tatt i bruk fra 1. juni 2009.

Retningslinjer for veiledning og opplæring av fosterforeldre inkl. nødtelefon

Direktoratet har utarbeidet retningslinjer for statlig regional barnevernmyndighets ansvar for veiledning og opplæring av fosterforeldre etter plassering. Formålet er å sikre at fosterforeldre får et godt og likeverdig tilbud om generell veiledning og opplæring etter plassering i tråd med det som følger av barnevernloven, fosterhjemsforskriften og retningslinjer for fosterhjem. Retningslinjene inneholder også statlig regional barnevernmyndighets ansvar for en vakttelefonordning for alle fosterhjem som har behov for veiledning i en akutt krisesituasjon utenfor ordinær arbeidstid. Retningslinjene ble sendt regionene i september 2009.

Rekruttering og opplæring av tilsynsførere

Informasjonsbrosjyren for å bistå kommunene i rekruttering av tilsynsførere ble på nytt distribuert til fagteamene i 2009. Fagteamene formidler brosjyrene videre i faste møter med kommunene.

Arbeid med tiltak 6 i strategiplanen mot seksuelle og fysiske overgrep mot barn og unge

Direktoratet har utarbeidet rutiner for å håndtere overgrep i fosterhjem og har distribuert rutinene til aktuelle deler av etaten, inkludert tilsynsførere. Rutinene trådte i kraft 9. februar 2009. Det ble utarbeidet rutiner både for fosterforeldre og tjenesteapparatet. Rutinene knyttet til statlige barneverninstitusjoner og fosterhjem kan lastes ned på våre nettsider bufetat.no/fagfolk/barnevern.

Rutinene er implementert i regionene, og inngår som en del av PRIDE-opplæringen. Rutinene har bl.a. vært tematisert i møte med kommunal barneverntjeneste og i ulike kurs/opplæringssamlinger med fosterhjemstjenestene.

Rapportering om fosterhjem

Vi viser til Vedlegg 2.

Styrket oppfølging av skoletilbud i barneverninstitusjoner og fosterhjem

Gjennomført skolegang er en viktig forutsetning for senere å få arbeid og bli økonomisk uavhengig. I 2009 har vi derfor lagt vekt på at barn og unge i våre tiltak skal ha opplæringstilbud i tråd med opplæringsloven.

Direktoratet har i 2009 revidert melderutiner for å sikre skole- og opplæringstilbud for barn og unge som plasseres utenfor hjemmet med hjemmel i barnevernloven, jf. oppgave gitt i brev av 29. januar 2009. Arbeidet har skjedd i samarbeid med Utdanningsdirektoratet. Rutinene omfatter barn og unge som bor i fosterhjem, barneverninstitusjon og omsorgssentre. Utkast til reviderte melderutiner vil bli ferdigstilt og oversendt til departementet tidlig i 2010.

Direktoratet har kartlagt regionenes rutiner for oppfølging av barn og unges skolegang i forbindelse med plassering utenfor hjemmet, og har på bakgrunn av dette startet opp arbeidet med å lage en veileder for etaten. I tilknytning til dette arbeidet, har direktoratet vært på studietur i Helsingborg for å lære mer om prosjektet *Skolsatsning inom familjehemsvården*. Arbeidet videreføres i 2010.

Lokale løsninger og tilbud - alternativ til institusjon ved plassering utenfor hjemmet

Bufdir arbeider med videreutvikling av kvalitetssikringssystemer og saksbehandling av saker som angår de forskningsbaserte programmene PMTO, FFT, MST og MultifunC. Dette medvirker til å oppnå målsettingen om et kunnskapsbasert barnevern. Vi har gjort et betydelig arbeid for å øke kapasitetsutnyttelsen i MST gjennom tettere samarbeid mellom MST-teamene, fagteamene og kommunene. Kapasitetsutnyttelsen i MST har økt. MST opprettholder svært gode behandlingsresultater og ytterligere to MST team er opprettet ved utgangen av 2009.

FFT er implementert med team i tre av våre regioner. Klienttilgang er en gjennomgående utfordring i implementeringsfasen. Vår virksomhet knyttet til PMTO er betydelig. Det er totalt utdannet om lag 250 PMTO spesialister og terapeuter, og 73 av disse arbeider i Bufetat. Arbeid knyttet til opplæring av nye PMTO-terapeuter, opplærings- og vedlikeholdsveiledning og implementering av TIBIR i kommunene ble også fulgt opp i 2009. Et forankringsforslag

av PMTO i det regionale tjenesteapparatet ble i 2009 utarbeidet i samarbeid med Helsedirektoratet og Utdanningsdirektoratet.

Ved to MultifunC-institusjoner har det i 2009 vært utfordringer med å bygge opp et behandlingsmiljø. Bufdir og de berørte regionene har samarbeidet tett om å støtte disse institusjonene.

Implementering av familieråd

50 nye kommuner har fått opplæring i familieråd i 2009 og til sammen har over 200 kommuner fått opplæring. Familieråd er et tiltak som initieres av det kommunale barnevernet og det foreligger ikke nøyaktig statistikk på bruken. Det er indikasjoner på at over halvparten av de kommunene som fikk opplæring i 2009, har tatt i bruk familieråd. Vi antar at det totalt ble avholdt ca. 400 nye familieråd i 2009.

I hver region er det ansatt en eller flere regionale koordinatorene som har ansvar for implementering og kvalitetssikring. Fagteamene spiller en vesentlig rolle i utbredelsen av modellen. Fagteamene har ansvar for rekruttering, opplæring og veiledning av koordinatorene, og de fleste fagteam har nå etablert koordinatorgrupper. Det er over 150 aktive koordinatorene i Norge. En viktig suksessfaktor for at kommuner skal ta i bruk familieråd, er oppfølging av kommunene i etterkant av opplæring. Der hvor fagteamene har et særlig søkelys på anvendelsesmulighetene i kommunesamarbeidet, tas modellen mer i bruk.

Noen kommuner har en prioritert satsing og derav høy aktivitet. Her utmerker Bergen kommune seg med over 100 nye familieråd. Årlige blir det holdt samlinger med fagteam og kommuner og det er etablert samarbeid med andre som anvender familieråd og fagmiljø i andre land.

Dagens implementeringstakt er i tråd med Nasjonal implementeringsplan for familieråd. Direktoratet merker en økende interesse for å ta i bruk familieråd for å se om det finnes muligheter for å rekruttere fosterhjem i biologisk nettverk og i arbeid med ettervern. Opplæringen i familieråd har et spesielt søkelys på barns rett til medvirkning og hvordan legge til rette for barns deltakelse. Oppfølging av kommuner som har fått opplæring og kvalitetssikring av modellen er et prioritert område.

Implementering av Program for foreldreveiledning over hele landet

Program for foreldreveiledning

Bufdir har hovedansvaret for implementering av Program for foreldreveiledning, i samarbeid med Helsedirektoratet og Utdanningsdirektoratet.

Det ble sertifisert 21 trenere, av disse elleve i Bufetat og ti fra kommuner.

Tabell 2-3 viser antall enheter i Bufetat som har trenerkompetanse og hvor mange kommuner som har fått opplæring i basisprogrammet.

Tabell 2-3 Antall som har fått opplæring etter region. 2009

Region	Trenerkompetanse i Bufetat	Basisprogrammet - kommuner
Region øst	1	4 ¹
Region sør	2	5
Region vest	5	14
Region Midt-Norge	5	16
Region nord	1	11
Totalt	14	50

1. En kommune og tre bydeler

I tillegg har de kommunale trenerne som Bufdir har gitt trenerkompetanse til, gjennomført veilederopplæring i sine kommuner. Det er nå til sammen ca. 90 trenere og ca. 1 600 veiledere i Program for foreldreveiledning.

Hvem som får veilederkompetanse, varierer fra kommune til kommune, men tilbudet gis i hovedsak til ansatte i helsestasjon, barneverntjeneste, pedagogisk psykologisk tjeneste, forebyggende enheter og barnehage. Når det gjelder minoritetsprogrammet, gis det også opplæring til ansatte i flyktningtjenestene, introduksjonsprogrammet for nyankomne flyktninger og i noen grad ansatte i skoler.

I minoritetsprogrammet er det sertifisert 42 veiledere, 36 veiledere i Region sør og seks i Region Midt-Norge. Regionene nord og vest har veiledere under opplæring i regi av Bufdir. Bufdir har i tillegg sertifisert tre trenere fra Oslo. Det er nå til sammen 20 trenere og 290 veiledere i minoritetsprogrammet i de største kommunene. Flere av trenerne arbeider med opplæring av nye veiledere og implementering av programmet i sin kommune.

Det er gjennomført tilleggsopplæring for 150 sertifiserte veiledere i minoritetsprogrammet i ni kommuner for å integrere temaene kjønnslemlestelse, tvangsekteskap og vold i barneoppdragelsen inn i foreldreveiledningen.

Bufdir har bidratt i arbeidet med å evaluere implementeringsprosessen og effekten av programmet.

Det er samarbeidet med Helsedirektoratet om materiell til bruk for helsestasjoner. Bufdir har hatt opplæring av ca. 800 helsesøstre i elleve fylker i bruken av materiellet.

Temaheftet *Barn og fysisk aktivitet* ble utgitt i samarbeid med Helsedirektoratet.

Det er gjennomført samarbeidsmøter med UDI for å drøfte implementering av programmet tilpasset asylmottak. Bufdir har etter ønske gitt plass på opplæringen i minoritetsprogrammet i Tromsø til deltakere fra asylmottakene i nærheten.

Det er stor interesse for foreldreveiledningsprogrammet fra foreldre som har deltatt i grupper. Det er utfordringer med hensyn til å sette av nok ressurser i regionene og kommunene til implementering. Det er derfor et stort behov for oppfølging i regi av Bufetat i etterkant av opplæring.

Sentre for foreldre og barn

Ved utgangen av 2009 hadde vi 51 plasser i sentre for foreldre og barn og alle plassene var i bruk.

2.2.1.5 Andre områder

Samarbeid om utsatte barn i Barentsregionen

Region nord er tildelt et viktig ansvar for Norges samarbeid om bedring av utsatte barn og unges levekår i Barentsregionen. 2009 har vært et svært ekspansivt år for Barentssamarbeidet. Prosessen med å fornye og inngå nye samarbeidsavtaler med alle de fire regionene i Nordvest-Russland for 2010–2012 er igangsatt. Norge har ivaretatt formannskapet i Barents Euro-Arktiske Råds barneprogram *Children and Youth at Risk 2008-2012 (CYAR)* gjennom styringskomitémøter og en rekke initiativ. Det er avholdt to større konferanser med tema rehabilitering av mindreårige lovbrøyttere. Informasjonsbrosjyrer om CYAR på engelsk og russisk er distribuert i regionen.

En rekke sprednings- og forskningsprosjekter er videreført etter planen. The Incredible Years in Russia, prosjekt for institusjonsutvikling, spredning av ART som metode, Hva med oss? seminarer og oversettelse av kurslederheftet til russisk, seminarer i familievernprosjektet. Samarbeidet med norske og russiske forskningsmiljøer er videreført.

Samarbeidet rettet mot mindreårige lovbrøyttere i Barentsregionen er styrket. Det er avholdt to seminarer i prosjektet *Multi-agency cooperation on prevention, assistance and reintegration of minor offenders*, som er et samarbeid med Justisdepartementet. I tillegg holdt en representant for Region nord et innlegg på en større internasjonal konferanse om reformer for mindreårige lovbrøyttere i Russland. Ved årsskiftet er man i slutfasen for inngåelse av flerårige samarbeidsavtaler på området.

Region nord driver et utstrakt informasjonsarbeid i form av foredrag og artikler om Barentssamarbeidet. Barentssamarbeidet er fra juni 2009 organisert i tråd med bestillingen fra BLD.

Barnehusene

Direktoratet har videreført sin deltakelse i styringsgruppa for Barnehusene. I 2009 har det vært avholdt ett styringsgruppemøte og ett forberedende møte med BLD i forkant.

2.3 Enslige mindreårige asylsøkere og flyktninger

2.3.1 Gode omsorgstilbud til enslige mindreårige asylsøkere

Arbeidet med enslige mindreårige asylsøkere under 15 år har vært utfordrende for Bufetat. I løpet av året kom 263 nye barn og ungdommer.

Til tross for at Bufetat har vært i oppbyggingsfase i 2009, har det vært fokus på utvikling, organisering og drift. Det har vært en gjennomgang av organiseringen av etatens arbeid med enslige mindreårige. Region øst har midlertidig hatt nasjonalt koordinerings- og driftsansvar. Arbeidet skal regionaliseres i 2010. Hver region skal ha ansvar for barn som oppholder seg eller som skal bosettes i egen region. Denne ansvarsmodellen følger prinsippene for Bufetats øvrig organisering og vil bli implementert i løpet av 2010.

En nasjonal koordineringsgruppe bestående av representanter fra regionene og Bufdir, har lagt fram en plan for utvikling av en helhetlig, nasjonal praksis i arbeidet med enslige, mindreårige asylsøkere og flyktninger. Det er etablert tre underliggende arbeidsgrupper for fagområdene

kompetanseutvikling, omsorgssentrene og bosetting/kommunesamarbeid, med tilhørende utviklingsoppgaver.

Drift av omsorgssentre for enslige mindreårige asylsøkere under 15 år

Kompetansebehov

På regionnivå har det vært gjennomført ulike kompetansehevende tiltak for ansatte i omsorgssentre. Utviklingen av en kompetanseplan ble påbegynt i 2009. Planleggingen av sentralt initierte kursopplegg for miljøpersonell ved omsorgssentre, og fagsamlinger for ansatte med stillingsspesifikke oppgaver, kom også i gang. Kompetanseplanen og kursrekkene/samlingene skal henholdsvis ferdigstilles og gjennomføres i 2010.

Bosetting

Vi overtok ansvaret for den individuelle bosettingen av enslige mindreårige asylsøkere under 15 år i kommunene 1. oktober 2008. IMDi har fremdeles ansvaret for å skaffe bosettingskommuner. Vi skal sørge for at kommuner bosetter barna som etaten har ansvar for. I løpet av 2009 er det totalt bosatt 138 barn – 48 flere barn enn det prognosene til UDI la til grunn for 2009. Ved utgangen av 2009 er den gjennomsnittlige oppholdstiden fra ankomst til bosetting 237 dager.

Samarbeid

Bufetat samarbeider med IMDi og UDI på ulike nivåer om enkeltsaker, gjennom regelmessige samarbeidsmøter på saksbehandlernivå og ved deltakelse i nasjonale fora som *Nasjonalt utvalg for mottak og bosetting* og *Forum for integrering og mangfold*, som ledes av IMDi.

Samarbeidet med IMDi er særlig viktig. Det individuelle bosettingsarbeidet av enslige mindreårige flyktninger under 15 år skjer i tett samarbeid med IMDi. Det er jevnlig samarbeidsmøter både generelt og i enkeltsaker, og begge etater deltar på informasjonsmøter med kommunene. Arbeidsfordelingen krever en del koordinering, men vi opplever samarbeidet som positivt.

På direktoratsnivå har samarbeidet med UDI særlig vært knyttet til IKT-systemer. Omsorgssentrene benytter UDIs fagsystemet SESAM. Seks av syv omsorgssentre har fått tilgang og opplæring i bruk av systemet, med god bistand fra UDI. Samarbeidet med UDI er også viktig i vårt arbeid med å utvikle et IKT-verktøy som understøtter arbeidsprosessene ved bosetting. En kritisk faktor i dette prosjektet er tilgang til data fra Utlendingsdatabasen (UDB), og tilgang til å skrive inn data fra fagsystemet til UDB. Denne problemstilling er videre knyttet til hjemmelsgrunnlaget for Bufetats bosettingsarbeid, som BLD jobber med.

UDI er ansvarlig for utbetaling av vertskommunetilskuddet til kommunene hvor omsorgssentre og private tiltak er plassert. Det har vært uklarheter om dokumentasjonsgrunnlaget som UDI trenger fra Bufetat for utbetaling av tilskuddet.

Bufdir har samarbeidet godt med Utdanningsdirektoratet om retningslinjer for utbetaling av tilskudd til grunnskoleopplæring.

Framdrift etablering av sentre

I 2009 er det opprettet tre nye statlige omsorgssentre – i Grue, Bærum og Gjøvik kommune. Ved utgangen av året var det til sammen 120 statlige plasser i syv omsorgssentre. Det er en

økning på 57 plasser fra 2008. Pr. 31. desember 2009 hadde vi omsorgsansvaret for totalt 218 barn og 98 enslige mindreårige asylsøkere bodde i ulike private tiltak.

Forberede tilbud til enslige mindreårige asylsøkere i alderen 15-18 år

BLD har hatt ansvaret for prosjektet for etablering av tilbud for enslige mindreårige asylsøkere mellom 15 og 18 år. Vi ansatte koordinatorene som skulle forberede etablering av tiltak til denne aldersgruppen. Arbeidet ble avsluttet da overføringen ble utsatt på ubestemt tid. De som var ansatt til å utføre denne oppgaven har siden jobbet med enslige mindreårige under 15 år.

Refusjonsordninger for enslige mindreårige asylsøkere og flyktninger

Vi opplever et økende antall forespørsler fra kommuner om bosetting av enslige mindreårige og spørsmål om hvilke kommunale utgifter som er refusjonsberettiget. Mange av forespørselene er vanskelige å behandle fordi sakene det gjelder ikke er omtalt i rundskriv Q-05/2004 eller fordi rundskrivet åpner for ulike fortolkninger. Som følge av dette, har Bufdir i 2009 søkt og fått avklaringer fra BLD på enkelte sentrale områder. Det er laget en forenklet versjon som er publisert på vår nettside. Målet med den forenklete versjonen er at informasjon om statsrefusjonen blir mer tilgjengelig og forståelig for kommuner, kommunerevisorer og andre samarbeidspartnere.

I tillegg har det blitt utarbeidet et veiledende praksisnotat til hjelp for de som behandler refusjonskrav. Målet er å oppnå lik praktisering av refusjonsordningen og et felles grunnlag for å besvare spørsmål fra kommuner.

Å utarbeide prognoser for refusjonsordningen er utfordrende av flere grunner. Vi kan be kommunene om å sende prognoser, men det er ingen hjemmel som pålegger kommunene en slik rapportering. Selv ved gjentatte purringer kan prognoser fra kommunene utebli. I tillegg er det en utfordring at kommunene kan ettersende refusjonskrav, jf. foreldelsesfrist på tre år. Vi kan ikke vite hvor mange barn som er i refusjonsberettigede tiltak før refusjonskravene kommer fra kommunene. Det at de kommunale kravene i mange tilfeller inneholder utgifter som ikke omfattes av refusjonsordningen, kan også medføre at det blir avvik mellom prognose og faktisk utbetaling i et år. Ofte kan det ta tid å sende inn nye og korrigerede krav med nye revisorattestasjoner.

Målet med refusjonsordningen er å sikre rask og god bosetting av enslige mindreårige asylsøkere og flyktninger i egnede bo- og omsorgstiltak. Dette er et viktig mål, men vi stiller spørsmål ved den administrative innretningen av ordningen. Regelverket er komplekst og stiller store krav til saksbehandlerne. Målet om enhetlig praksis er derfor vanskelig å etterleve.

Vår forvaltning kommer i etterkant av en kommunal saksbehandling som også inkluderer attestasjon fra kommunerevisor. Dette krever inngående kunnskap om regelverket for å levere korrekte refusjonskrav.

Ordningen er krevende både for oss og kommunene.

2.4 Familievern

2.4.1 En velfungerende og tilgjengelig familieverntjeneste

Familievernet er en tjeneste med høy fagkompetanse og med et stort nedslagsfelt. Av fagpersonene som er ansatt i familievernet, er så å si alle videreutdannet i familierapi. 37 prosent av de ansatte har grunnutdanning som sosionom, 26 prosent er psykologer, 19 prosent har annen faglig utdanning og 19 prosent har merkantil stilling. Familievernets rekkevidde er svært stor. Godt over 40 000 par og familier får årlig terapi, rådgivning eller mekling. I tillegg når tjenesten enda flere gjennom utadrettede tiltak som kurs og foredrag.

Tjenesten har de siste årene vært i en presset situasjon. Antall saker har økt, samtidig som budsjettene i svært begrenset grad har tillatt nye stillinger. Dette gir seg utslag i for liten kapasitet, høyt press, og økt ventetid for familier og par som henvender seg for hjelp, og dermed ikke så god tilgjengelighet som ønskelig for brukerne.

En spesiell utfordring for familievernet er den skjeve aldersfordelingen. Med om lag 40 prosent av terapeutene over 55 år innebærer det stor utskiftning de nærmeste årene. Dette vil kreve en ekstra innsats knyttet til seniortiltak. Videre blir det viktig å få til en god kompetanseoverføring fra erfarne terapeuter til nytilsatte.

Flere regioner har igangsatt prosesser for å frigjøre kapasitet til klinisk arbeid gjennom strukturendringer samtidig som hensynet til nærhet til brukerne er søkt ivaretatt.

2.4.1.1 God kapasitet i tjenesten

I budsjettet for 2009 ble det lagt inn ti mill. kroner ekstra til å opprette nye stillinger og dermed styrke tjenestens kapasitet.

Imidlertid har utgiftsøkningen i familievernet de siste årene vært høyere enn forventet. Flere regioner rapporterer om at kontorer har holdt stillinger ledig over tid for å balansere budsjettet. Økte husleieutgifter, lønnsvekst og ekstraordinære pensjonsinnbetalinger synes å være forklaringen.

Vi viser til avsnitt 1.1.2.

2.4.1.2 Et nyttig og relevant tilbud til brukerne

Brukerrettet kvalitetsutvikling

Bufdir har i 2009 igangsatt implementeringen av Klient- og resultatstyrt terapi (KOR), et system for brukerrettet kvalitetsutvikling. Ett familievernkontor i hver region deltar i første fase, som hadde oppstart i september 2009. Hvert kontor har en lokal koordinator. Det har vært arrangert opplæring av koordinatorene og ledere, og samling for de ansatte ved de fem kontorene. De fem kontorene har fått oppfølging og veiledning fra prosjektleder i Bufdir og psykologspesialister med spisskompetanse i KOR.

Et elektronisk skåringsverktøy, *MyOutcomes* fra USA, er oversatt og tilrettelagt for Fado, og tatt i bruk av terapeutene ved pilotkontorene. Det er videre utviklet informasjonsmateriell for brukere og en egen nettside på bufetat.no for å informere om KOR.

Familievernkontoret i Molde er i ferd med å avslutte forskningsprosjektet *Den terapeutiske alliansen*, som vil gi viktig kunnskap på dette feltet. Ålesund-kontoret har i 2009 inngått i et større flerårig forskningsprosjekt, STIC, for å måle effekten av familierapi.

Oppfølging av Kompetanseplanen for familievernet

Buudir hadde 4,8 mill. kroner til kompetansemidler i 2009. Av dette gikk 2,2 mill. kroner direkte til regionene, lokale og regionale kompetansetiltak. Det ble i tillegg tildelt kr 350 000 til hvert av prosjektene *Tryggere barndom* på Østensjø-kontoret og *Brobygger*-prosjektet på Aker familiekontor. Det ble videre tildelt kr 100 000 til Ålesund-kontoret for å delta i multisenterprosjektet STIC, og kr 50 000 til Region nord til en nasjonal konferanse for merkantilt ansatte i familievernet.

Det meste av kompetansemidlene ellers er blitt brukt til utvikling og implementering av KOR, til ekstraavgifter med fagsystemet Fado, gjennomføring av infotiltak (se egen omtale) og avvikling av den årlige fagkonferansen.

Den nasjonale fagkonferansen ble i samarbeid med Region sør arrangert i Tønsberg for 180 deltakere fra familievernet i hele landet. Hovedtema første dag var *Emotionally Focused Couple Therapy*. Andre dag hadde særlig fokus på ulike prosjekter i Region sør.

De regionale kompetansemidlene har i tre av regionene vært brukt til å finansiere samlinger for hele familievernet. Enkeltkontorer har fått midler til å arrangere lokale seminarer, eller delta på kurs andre steder. Noen regioner har prioritert faglige utviklingstiltak, slik som f.eks. Gottman-metodikk i Region vest, eller strukturert korttidsbehandling i Region nord. En del kontorer har fått midler til kompetanseheving på fagområdet vold i nære relasjoner. En region har prioritert å kunne bruke seniorer til kompetansestyrking. Ellers prioriteres støtte til videreutdanninger.

På etterspørsel fra BLD lagde Buudir i september 2009 et notat som oppsummerer familievernets kompetansebehov. Buudir ønsker å videreføre dette i en revidert kompetanseplan for familievernet og integrere FoU-planen i denne.

På grunn av en skjev aldersfordeling i familievernet er det behov for å utvikle en bedre bruk av seniorenas kompetanse i tjenesten, og planlegge tiltak for kompetanseoverføring og rekruttering.

Under oppbyggingsårene på 1970 og 1980-tallet ble det ansatt mange terapeuter som ble sentrale i utvikling av kontorenes faglige tilbud. Disse nærmer seg nå pensjonsalder, noe som kan innebære fare for tap av erfaring og kompetanse. Det er viktig at denne kompetansen blir overført til nye medarbeidere i tjenesten. Tall fra 2007 viser at de statlige kontorene av 338 ansatte hadde 139 over 55 år. På de kirkelige kontorene gjaldt det 85 av 193 ansatte.

Buudir har nedsatt en arbeidsgruppe med deltakere fra Buudir og to regionkontorer. Gruppen gjennomførte en nasjonal questbackundersøkelse i 2009 hvor 135 medarbeidere over 55 år svarte. Arbeidet med å konkretisere planer og tiltak som kan virke positivt overfor seniorenas, samtidig som et nødvendig rekrutteringsarbeid blir igangsatt, vil videreføres i 2010.

Kommunikasjonsstrategien for familievernet

Familievernet leverte i 2006 en informasjonsplan gjeldende for 2007-2008. I 2009 ble det utviklet og vedtatt en overordnet kommunikasjonsstrategi for familievernet for 2010-2012.

En nysatsing i 2009 var Familievernets skriftserie, som har kommet med to utgivelser. Det første nummeret var litteraturgjennomgang av forskning på parterapi, *Evidensbasert praksis i familievernet*. Heftet er et ledd i familievernets arbeid med brukerrettet kvalitetsutvikling. Den andre utgivelsen hadde tittelen *Menn og fedre*, og belyste mansrollen på en allsidig måte. Utgangspunktet er at menn er underrepresentert både som brukere og ansatte i en kvinnedominert tjeneste, og fagfolkene som bidrar i heftet peker på noen veier videre fra denne situasjonen.

Familievernets presentasjonsbrosjyre er i 2009 utgitt i ajourført utgave på nynorsk, bokmål og engelsk. I tillegg har enkelte regioner utgitt lokale utgaver av brosjyren med kontaktinformasjon for de aktuelle familiekontorer.

Den nye kommunikasjonsstrategien gir grunnlag for en mer offensiv satsning for å synliggjøre familievernet og yte brukerne en bedre service. Et ledd i dette, er forarbeidet som har pågått i 2009 for å overta familienettet.no. Dette kan gi en mulighet til å utvikle en offentlig familieportal, med tilbud både på samlivs- og foreldreveiledningsområdet for publikum generelt, og særlig overfor familier som har barn med nedsatt funksjonsevne.

I regionene har det vært iverksatt mange ulike informasjonstiltak som gjør familievernets tjenester kjent.

Tiltak spesielt rettet mot menn og rekruttering av menn

Et særlig fokus på mansrollen ble ivaretatt gjennom et tilbud i 2009 om samlinger for meklerne i fire av de fem regionene.

Nr 2/2009 i familievernets skriftserie kom ut på tampen av året med tema *Menn og fedre*, se ovenfor, med en oppfordring til alle kontorene om å sette av tid til et fagmøte om tematikken, og drøfte hvordan tjenesten kan bli bedre kjent for mannlige brukere.

Bufdir har i høst oppsummert i notats form noen av vurderingene som ble gjort av en arbeidsgruppe som i 2007/2008 drøftet kjønnsperspektivet i familievern tjenestens arbeid. Dette vil bli tatt videre.

Det har ikke vært prioritert å lage en egen strategi for rekruttering av menn. Dette har imidlertid høy bevissthet blant lederne i familievernet, og blir lagt vekt på når vi lyser ut ledige stillinger.

I regionene har det vært atskillig aktivitet overfor menn. Flere steder er det etablert egne mannegrupper, både etter skilsmisse og i forbindelse med ICDP. Det har også vært jobbet med å gjøre nettsidene mer tilpasset, være synlig med temaet i lokalpressen og å se på hvordan familievernkontorene med venterom er innredet.

Godt samliv! og Hva med oss?

Familievernet har en sentral rolle når det gjelder organisering og gjennomføring av tiltakene *Hva med oss?* og *Godt samliv!*. I *Hva med oss?* er virksomheten godt integrert i familievernet, ved at seks familievernkontorer fungerer som ressurskontorer, to kontorer i Region øst, ett kontor i hver av de øvrige regionene. I *Godt samliv!* er det regionale koordinatorene. To av disse er basert på regionkontoret, de tre andre på et familievernkontor. Mange ansatte i familievernet deltar som kursledere i de to programmene.

I *Hva med oss?* har det i 2009 vært arrangert til sammen 39 kurs i de fem regionene. 280 par har deltatt på helgekursene. I tillegg har det deltatt 164 personer på aleneforeldrekurs og tilsvarende. Til sammen har 724 personer deltatt på kurs i 2009.

De seks ressurskontorene for *Hva med oss?* har arbeidet med å forberede, rekruttere til og gjennomføre kursene. Ressurskontorene driver et aktivt kontaktarbeid. Det er viktig å intensivere dette, da vi stadig erfarer at folk i målgruppen ikke kjenner til tilbudet. *Hva med oss?* fungerer for øvrig som et godt tverrfaglig tiltak, med kursledere både fra familievernnet og andre deler av hjelpeapparatet.

Buudir har i 2009 oversatt kursbok for deltakere og infomateriell til engelsk. Videre har Buudir arrangert en nasjonal kursledersamling over to dager for ca. 40 kursledere.

Dialogkonferansen *Sammentreff 2009*, et møtested for fagpersoner og foreldre til barn med nedsatt funksjonsevne, ble arrangert med deltakere fra hele landet. Buudir samarbeidet her med Helsedirektoratet og Utdanningsdirektoratet, men hadde koordineringsansvaret og ledet programkomiteen og selve konferansen.

For nærmere omtale av *Godt samliv!* viser vi til 2.5.3.1.

2.5 Mekling

2.5.1 Ivaretagelse av barns beste

Vi har gjennomført meklersamlinger i hele landet der barns beste og likestilt foreldreskap har vært hovedtema.

2.5.1.1 Flere avtaleløsninger mellom foreldre uten bruk av domstolene

Ut fra tildelingsbrevet ble familievernkontorene i 2009 invitert til å utvikle tiltak og prosjekter på følgende områder:

- Tiltak for å få begge foreldre til å møte til mekling
- Tiltak for å få foreldre til å ta i bruk flere timer enn den ene obligatoriske
- Tiltak knyttet til samarbeid med tingretten
- Tiltak for involvering av barn i meklingen

Det ble tildelt sentrale midler til sju familievernkontorer i fire regioner. Alle tiltakene hadde sin bakgrunn i barnets beste og gode avtaler mellom foreldrene. Noen tiltak handlet om en videreføring av iverksatt arbeid og videre utforskning av både meklingsfaglig metodikk og meklingsfaglig tenkning. Noen tiltak ga familievernkontorer mulighet til å starte et ønsket utviklingsarbeid knyttet til erfarte utfordringer i meklingsarbeidet.

Tiltakene var:

- Oppfølging av utført brukerundersøkelse i mekling med svar fra 416 foreldre fra 245 meklinger, med særlig fokus på høyt konfliktnivå mellom foreldrene
- Kartlegging av hvilke problemstillinger foreldre knytter til tilbudet om å ta barna med på meklingsmøter
- Videreutvikling av modell for høring av barn under mekling for å få til et avsluttende møte med foreldre og barna

- Utvikle tiltak for å sikre at barna blir informert om rettigheter, vanlige problemstillinger og reaksjoner, og gjøre terskelen lavere for at barn selv tar kontakt ved behov. Bl.a. skal vi utvikle et informasjonsbrev til barn av foreldre som bestiller mekling
- Utvikle tiltak for å konkretisere utfordringer i et stigende antall meklinger hvor barna er under tre år
- Etablere og forsterke samarbeidsmøter med lokale tingretter, sakkyndige og advokater hvor gjensidig informasjon, erfaringsdeling og kunnskapsformidling har fokus

Utviklingsarbeidet på de sju områdene ovenfor er ikke ferdigstilt ennå, slik at det er for tidlig å si noe om resultat og erfaringer. Dette vil imidlertid bli tatt med videre i arbeidet i 2010.

Bufdir har videre fortsatt sitt samarbeid med FORM-prosjektet ved UiO, som er et større forskningsprosjekt om mekling i saker med høyt konfliktnivå, bl.a. ved tildeling av midler og deltakelse i styringsgruppe for prosjektet

2.5.2 Likestilt foreldreskap og styrket samarbeid mellom foreldre som er i konflikt

I 2009 ble Bufdir tildelt øremerkede midler til kompetansebygging for meklere med formål å fremme likestilling mellom foreldre under og etter samlivsbrudd. Vi har inngått samarbeid med Reform - ressursenter for menn og med en erfaren mannlig mekler. Konseptet *Likestilt foreldreskap til barns beste* ble utformet og gjennomført på en samling. Konseptet ble gjennomgående godt mottatt og medførte aktive og gode drøftinger underveis.

2.5.2.1 En god meklingsordning for foreldre ved samlivsbrudd

Tema på regionenes samlinger for meklere i 2009 har bl.a. vært fokus på barnets stemme og deltakelse i mekling.

Gode meklingsfaglige nettverk er under oppbygging i regionene. Dette omhandler bl.a. mer jevnlig møter og tettere samarbeid mellom familievernnet og de eksterne meklerne.

Det foregår mange meklingsmetodiske tiltak på lokale familievernkontorer med formål å minske konfliktnivå mellom foreldre, få foreldre til å bruke flere timer enn den obligatoriske, og ivareta barns deltakelse i meklingsamtalene. I tillegg til de sju prosjektene som var nevnt ovenfor, har det også foregått en god del regional og lokal kompetansebygging. Det har særlig vært fokus på høring av barn, på bruk av barnegrupper, og på metodisk utvikling av meklingstilbudet.

Bufdir planlegger og organiserer landsdekkende innføringskurs for nye meklere ut fra meldte behov fra regionene. De siste årene har behovet for innføringskurs vært ganske stabilt, og det ble i 2009 gjennomført to innføringskurs med i alt vel 40 nye meklere, ett i juni og ett i september.

Bufdirs vurdering er at alle regionkontorene nå har etablert et internt solid meklingsfaglig grunnlag, og dermed forvalter meklingsordningen kvalitetsmessig godt. De meklingsansvarlige på regionkontorene samarbeider om løpende saker ut fra forskrift og skjønn, hvor fokus er rettet mot en stadig bedre og lik praksis i meklerfaget.

Likestilt foreldreskap er også knyttet til ordningen om tilsyn under samvær, jf. Barneloven § 43, tredje ledd. Nåværende ordning ble innført 1. januar 2007. Regionkontorene og

familievernkontorene har nå hatt to års erfaring med ordningen. Utfordringer med gjennomføring av ordningen har vært jevnlig diskutert med tjenesten. Bufdir anbefaler sterkt at denne tilsynsordningen nå må bli evaluert, og i særlig grad dersom tilsynsordningen vurderes utvidet, jf. Barnelovutvalget.

Vi viser også til Vedlegg 2 og omtale i avsnitt 1.1.1.

2.5.3 Stabile samliv

Et sentralt mål for familievernets arbeid er å bidra til god kvalitet og stabilitet i folks samliv. For par og familier som årlig er i kontakt, vil det dreie seg om å styrke samlivene, forebygge og behandle samlivsvansker, og eventuelt hjelpe par til å avvikle parforholdet på en best mulig måte.

2.5.3.1 Tilbud om samlivskurs

For familievern tjenesten har det vært viktig å kunne tilby psykoedukative, utadrettede, forebyggende, samlivsstyrkende tilbud, som f.eks. parkurs for vanlige par. Problemet med et ressursmessig presset familievern er imidlertid at de utadrettede tilbudene ofte må nedprioriteres, jf. Tabell 1-6.

Samlivskurs Godt samliv! til førstegangsforeldre

Etter at kursmidlene til *Godt samliv* innlemmet i rammetilskuddet til kommene, har det vært en klar nedgang i antall avholdte kurs. Dette gjelder også for 2009. Det er primært helsestasjonene som har det lokale ansvaret for å arrangere kursene. Denne tjenesten er fra før svært presset med hensyn til oppgaver. I 2009 var det også en pandemi som tilsidesatte andre oppgaver for helsestasjonene. *Godt samliv* er nå svært ulikt prioritert i kommunene.

Ut fra informasjon fra de regionale koordinatorene antas det at mellom en fjerdedel og en tredjedel av landets kommuner har arrangert *Godt samliv*-kurs i 2009.

De regionale koordinatorene har lagt ned et stort arbeid overfor kommunene, og har samarbeidet om å finne nye måter å selge inn *Godt samliv* på. Utfordringen har både vært å rekruttere helsestasjoner og kommuner, men samtidig også bidra til at befolkningen kan bli kjent med tilbudet.

Parheftet for *Godt samliv* er ferdig revidert og har fått en ny design. Arbeid med nytt kurslederhefte, undervisningsmateriell og evalueringsskjema ble påbegynt i 2009.

Det ble planlagt og annonsert to *Godt samliv*-kurs for homofile og lesbiske foreldre i Trondheim og Tromsø. Ingen påmeldte gjorde at kurset ble avlyst.

I regi av Bufdir hadde *Godt samliv* stand på *Sammentreff 2009* og *Helsesøsterkongressen* på Hamar. De regionale koordinatorene har lagt arbeid i å få *Godt samliv* inn som pensum for helsesøsterutdanningene flere steder.

Bufdir registrerer at det nye parheftet har fungert positivt. Det gjenstår imidlertid mye for å få *Godt samliv* innarbeidet som et tilbud helsestasjonene og kommunene ønsker å prioritere og som førstegangsforeldre blir kjent med og ønsker å benytte.

2.6 Adopsjon

2.6.1 Barnas interesser ved innenlands- og utenlandsadopsjon er ivaretatt

Etaten har gjennom hele 2009 hatt fokus på å sikre rettsikkerhet og høy kvalitet på saksbehandling og tjenester.

2.6.1.1 Saksbehandlingen skal være effektiv, ha høy kvalitet og sikre likebehandling

God og forsvarlig saksbehandling og enhetlig praksis

Tiltakene for å sikre en enhetlig praksis i regionene er videreført i 2009. Vi har regelmessige møter med regionene der adopsjonsfaglige problemstillinger, avgjørelser i klagesaker og generell adopsjonspraksis blir tatt opp. Anonymiserte vedtak truffet av Bufdir som klageinstans, blir videreformidlet til regionene. Bufdirs gjennomgang av et utvalg saker avgjort på regionnivå viste en stort sett enhetlig praktisering av retningslinjenes krav til alder og helse for adoptivsøkere.

Bufdir ser det som viktig at legene som regionene konsulterer i vurderingen av søkerens fysiske og psykiske helse, har en så lik forståelse av sin funksjon som mulig. I 2009 ble det avholdt ett møte mellom regionenes rådgivende leger og Faglig utvalg for adopsjonssaker, og en videokonferanse.

Opplæringstiltak for ansatte i etaten og ansatte i kommunene

De fleste regionene gjennomførte i 2009 kurs for kommuneansatte om utredning av adoptivsøkere. Region Midt-Norge gjennomførte en fagdag for alle som arbeider med adopsjon og fosterhjem både i kommunene, fagteam og fosterhjemstjeneste, ca. 100 deltakere, med dr. philos Kari Killén som foreleser.

Talloversikter over alle sakstyper som regionene og Bufdir behandler etter adopsjonsloven

Vi viser til Vedlegg 4.

Talloversikter fra Faglig utvalg for adopsjonssaker

Faglig utvalg for adopsjonssaker avholdt tolv møter i 2009. Det kom inn 40 nye søknader til registeret over adoptivsøkere til norske barn. Det ble i 2009 opprettet 15 saker som gjelder samtykkeadopsjon. Faglig utvalg valgte familie til seks barn i 2009.

Faglig utvalg behandlet 77 saker som gjaldt totalt 98 utenlandske barn. Utvalget besluttet at adopsjonsprosessen kunne fortsette i 72 saker.

Oversikt over saksbehandlingstidene i regionene og i Bufdir

Bufdir som førsteinstans

Det kom inn 17 søknader om adopsjon utenom godkjent adopsjonsorganisasjon. Det ble truffet vedtak i 15 saker, tolv avslag og tre søknader ble innvilget. Saksbehandlingstiden varierer fra to til 20 måneder, med et gjennomsnitt på 7,5 måneder. Bufdir mottok 29 søknader om anerkjennelse av adopsjon gjennomført i utlandet. Det ble truffet 25 vedtak, seks avslag og 19 søknader ble innvilget. Saksbehandlingstiden varierer fra en til 37 måneder, og var i gjennomsnitt i underkant av syv måneder.

Anerkjennelsessaker og søknader om adopsjon utenom godkjent organisasjon er komplekse, hvor det er en tidkrevende prosess, særlig i samarbeid med andre lands myndigheter, å få sakene tilstrekkelig opplyst. En tidsramme på tre måneder er ikke realistisk i disse sakene.

Bufdir behandlet 32 forespørsler fra adopterte som ønsker opplysninger om sine biologiske foreldre, og 36 saker som gjelder innsyn i adopsjonsregisteret i forbindelse med arveoppgjør. I det store flertallet av begge sakstypene ble kravet om en måneds saksbehandlingstid overholdt.

Bufdir behandlet 228 registreringer og 88 adopsjonsbevillinger i utenlandsadopsjonssaker. Gjennomsnittlig saksbehandlingstid er henholdsvis halvannen og en måned.

Bufdir som klageinstans

Bufdir mottok 43 klager over avslag på søknad om forhåndssamtykke til adopsjon av barn fra utlandet. Bufdir avgjorde 32 klagesaker, hvor regionens avslag ble opprettholdt i 31 saker og omgjort i en sak. I 16 saker var saksbehandlingstiden under tre måneder. Saksbehandlingstiden varierte fra 14 dager til ca. 4,5 måneder, og var i gjennomsnitt tre måneder.

Bufdir mottok 28 klagesaker som gjaldt stebarnadopsjon. Til sammen 33 klagesaker ble avgjort. Regionens vedtak ble stadfestet i 26 saker og omgjort i syv. Saksbehandlingstiden på tre måneder ble overholdt i 15 saker. Saksbehandlingstiden varierte fra én til ca. ti måneder, og var i gjennomsnitt i underkant av fire måneder. Lang saksbehandlings tid skyldes svært komplekse saksforhold og tidsbruk som følge av at parter har vært bosatt i utlandet.

Bufdir mottok ingen klagesaker som gjelder fosterbarnadopsjon.

Forhåndssamtykke utenlandsadopsjon

Bufetat mottok til sammen 383 søknader om forhåndssamtykke til adopsjon i 2009, mot 489 søknader i 2008. Reduksjonen i antall mottatte søknader antas å ha sammenheng med lang ventetid og at langt færre barn enn tidligere frigis for adopsjon til utlandet. I tillegg kan økte utgifter ved utenlandsadopsjon være en medvirkende årsak. Den økende ventetiden for tildeling av barn illustreres ved at regionene mottok 470 søknader om forlengelse av forhåndssamtykket til det fjerde året.

Til sammen 416 søknader om forhåndssamtykke ble behandlet. Region øst behandlet 195, Region sør 64, Region vest 89, Region Midt-Norge 40 og Region nord 28 søknader. Avslagsprosenten var i Region øst 20,5 prosent, Region sør 12,5 prosent, Region vest 7,9 prosent, Region Midt-Norge 9,8 prosent og Region nord 3,6 prosent. Det synes ikke unaturlig at avslagsprosenten blir høyest i den regionen som har størst sakstiltfang og dermed flere problemstillinger av ulik karakter. Bufdir vil likevel, som ledd i oppfølgingen av regionene, søke å kartlegge om det har utviklet seg ulik praksis.

Regionene behandlet 452 søknader om forlengelse av forhåndssamtykkets gyldighetstid til et fjerde år.

Lengre saksbehandlingstid enn fastsatte krav i forhåndssamtykkesakene på regionnivå skyldes påvente av komplett søknad fra adoptivsøkerne, nødvendig innhenting av utfyllende sosialrapport hos kommunen og innhenting av helseopplysninger fra spesialister og rådgivende leger. At saken ikke er fullstendig opplyst ved mottak i Bufetat, er den

gjennomgående årsaken til lengre saksbehandlingstid enn fastsatte frister, og gjør at måloppnåelsen ikke er høyere til tross for at antall søknader har gått ned. Bufdir vil vurdere om rapporteringsrutinene kan forbedres for å synliggjøre tidsbruken for slike fristavbrytende forhold.

Stebarnadopsjon

Bufetat mottok 228 søknader om stebarnadopsjon i 2009. Av disse var 70 søknader om adopsjon av barn under syv år. Alle 49 søknader som ble fremmet av partner i registrert partnerskap/likekjønnet ektefelle, gjaldt barn under syv år. Vi behandlet i 2009 i alt 237 søknader om stebarnadopsjon, hvor 191 ble innvilget.

Fosterbarnadopsjon

Bufetat mottok 36 søknader om adopsjon av fosterbarn og det ble truffet vedtak i 21 saker.

At regionene har behandlet en relativt liten andel søknader om stebarnadopsjon og fosterbarnadopsjon innen tre måneder, skyldes lovpålagte krav om innhenting av uttalelser eller samtykker fra sakens parter, innhenting av uttalelse fra barneverntjenesten og tidkrevende oppsporing av parter i utlandet. Tre måneders saksbehandlingstid ved søknad om adopsjon av stebarn og fosterbarn er ikke realistisk.

Vi viser også til Vedlegg 4.

Adopsjonsforberedende kurs

Våren 2009 ble det avholdt ti adopsjonsforberedende kurs med totalt 181 deltakere. Høsten 2009 ble antallet kurs økt til 15, men ett måtte avlyses grunnet for få påmeldte. Totalt 255 personer fullførte kurset høsten 2009. Alle som søkte til høstens kurs fikk tilbud om deltakelse, inkludert adoptivsøkere som har forhåndsgodkjenning eller hvor søknaden er sendt til utlandet. Kursdeltakernes tilbakemeldinger er positive, uavhengig av hvor langt de er kommet i prosessen, og mange mener kurset bør bli obligatorisk, bl.a. fordi stadig flere opprinnelsesland krever at søkerne har gjennomgått kurs. Muligheten for å tallfeste andelen adoptivforeldre som har deltatt på kurs vil bli undersøkt.

2.6.1.2 Effektivt tilsyn og oppfølging av adopsjonsformidlerne skal sikre at norsk og internasjonalt regelverk blir fulgt

Oppfølging av arbeidet med utenlandsadopsjonene - Haag-konvensjonen av 1993

Bufdir var arrangør for det årlige møtet for de europeiske sentralmyndighetene for adopsjon, hvor vel 50 deltakere fra 24 land var representert, i tillegg til Haagkonferansen for internasjonal privatrett, International Social Service i Sveits og Unicef. Bufdir deltok på det årlige møtet mellom de nordiske sentralmyndighetene for adopsjon, som ble avholdt i København. Bufdir var representert på Nordic Adoption Councils møte på Island, en sammenslutning for de nordiske adopsjonsorganisasjonene.

Bufdir deltok på en internasjonal adopsjonskonferanse om *School Performance and Educational Attainment among International Adoptees*, arrangert av UiO.

Budir deltok sammen med BLD på adopsjonskonferanse i Strasbourg i regi av Europarådet og EU-kommisjonen, hvor temaet var utfordringer i europeisk adopsjonspraksis og spørsmål om europeisk adopsjonssamarbeid. Bufdir var representert på et seminar i Firenze i regi av *The Innocenti Research Centre of Unicef*, med tittel *Expert Consultation on Adoption and the Best Interest of the Child*.

Buudir gjennomførte en informasjons- og tilsynsreise til Brasil, Peru og Chile, og hadde besøk av Adopsjonsforums kontaktpersoner i Etiopia og India. Reisen og besøkene ga Buudir nyttig informasjon om adopsjonslovgivning og prosedyrer i de respektive land, og bidrar til et konstruktivt samarbeid.

Formidlingstillatelser gitt til adopsjonsorganisasjonene

Norge samarbeidet i 2009 med 16 land gjennom de tre adopsjonsorganisasjonene. Det ble adoptert 347 barn til Norge gjennom de norske organisasjonene, som er en økning fra 2008 hvor antallet barn var 304. At stadig flere adoptivbarn er eldre, barn i søskengrupper eller barn som av andre grunner er spesielt omsorgskrevende, er en tendens som har fortsatt i 2009.

Det lave antallet utenlandsadopsjoner sammenlignet med noen år tilbake, skyldes trolig at flere barn adopteres innenlands og at annen form for alternativ omsorg i opprinnelseslandet, f.eks. fosterhjem, prioriteres foran utenlandsadopsjon. I tillegg er det stadig flere søkere internasjonalt, noe som påvirker ventetiden for tildeling av barn.

Adopsjonsforums samarbeid med Madagaskar ble gjenopptatt i 2008, og de første barna kom til Norge i desember 2009. Adopsjonsforum har i samarbeid med Buudir fremmet søknad om at Norge skal bli ett av de fire landene som skal få være med på et pilotprosjekt om adopsjonssamarbeid med Guatemala. Det er søkt om formidlingstillatelse for Kenya, Panama og Mali.

Adopsjonsorganisasjonenes rapportering av de økonomiske sidene ved utenlandsadopsjon

I 2009 avholdt Buudir møter med de tre adopsjonsorganisasjonene om regnskapene for 2008, og hvor også økonomiske framtidsutsikter og prognoser ble belyst. I tillegg fikk Buudir opplysninger om organisasjonenes økonomi gjennom deres årlige søknad om driftsstøtte som fremmes for BLD. Buudir har deltatt på Adopsjonsforums landsmøte og InorAdopts generalforsamling. Organisasjonene rapporterer i det vesentlige i henhold til fastsatte krav.

Buudir har som ledd i tilsynet avholdt to felles møter med adopsjonsorganisasjonene. Referat fra møtene er sendt BLD fortløpende.

Engangsstøtte til adoptivforeldre som har adoptert barn fra utlandet

Buudir mottok søknader om støtte for 315 barn i 2009. Alle søknadene ble innvilget og det ble utbetalt totalt 13,2 mill. kroner.

2.7 Ungdomsarbeid

2.7.1 Solidaritet og toleranse blant ungdom

EU-programmet Aktiv Ungdom gjøres kjent blant potensielle søkere

Buudir har fått godkjenning av Europakommisjonen på at budsjettfordelingen til de ulike delprogrammene har blitt omfordelt i tråd med det faktiske forbruket. Vi har også fått godkjent overføring av midler til våre egeninitierte opplæringstiltak, slik at vi i realiteten vil benytte alle de tildelte midlene. Egeninitierte opplæringstiltak kan realiseres t.o.m. 30. juni 2010, og forbruksoversikten foreligger dermed ikke ennå. Inkludert egeninitierte opplæringstiltak, er totalt prosjektbudsjett på €1 860 000. €132 000 var opprinnelig øremerket egeninitierte opplæringstiltak, men Kommisjonen har godkjent en styrking av denne potten opp til €257 000. Disse vil bli realisert i løpet av første halvår 2010.

Antall prosjekter økte fra 85 til 99 fra 2008 til 2009. Dette tilsvarer 16,5 prosent.
Antall søknader økte i samme periode fra 140 til 146, tilsvarende 4,3 prosent.

Utviklingen er tilfredsstillende. Full effekt av mer utadrettet virksomhet og bedre oppfølging av søkere venter vi å se i løpet av 2010.

Tabell 2-4 viser hvor mye av de desentraliserte midlene som er benyttet på de ulike delprogrammene.

Tabell 2-4 Oversikt over desentraliserte midler pr. 31. desember 2009. Tall i euro

Delprogram	Tildelt budsjett	Regnskap pr. 31. 12. 2009	Avvik
Gruppeutveksling	280 000	505 000	-225 000
Ungdomsinitiativ	175 000	182 000	-7 000
Ungdomsdemokratiprojekt	49 000	124 000	-75 000
Europeisk volontørtjeneste	955 000	661 000	294 000
Europeiske naboregioner	49 000	113 000	-64 000
Opplæring for ungdomsarbeidere	53 000	88 000	-35 000
Ungdomspolitiske møter	150 000	55 000	95 000
Sum	1 711 000	1 728 000	-17 000

Merutgiften er særlig stor for delprogrammet gruppeutveksling. Vi klarte så vidt å snu tendensen med nedadgående antall søknader og prosjekter i 2009, men dette krever stor innsats. I tillegg til økt personalressursbruk på dette delprogrammet, vil også egeninitierte opplæringstiltak i stor grad dreie seg om å stimulere til deltakelse i dette delprogrammet.

Eurodesk er en del av EUs ungdomsprogram Aktiv Ungdom. Eurodesk er et nettverk av 900 kontorer i 30 europeiske land som jobber sammen for å informere ungdom og de som jobber med ungdom om mobilitetsmuligheter i Europa – arbeid, utdanning, språkopplæring, frivillig tjeneste osv. I 2009 fikk Eurodesk i Norge en ny visuell profil som ga seg uttrykk i ny hjemmeside og informasjonsbrosjyre. Av aktiviteter kan særlig nevnes en konferanse i Oslo for rådgivere ved videregående skoler. Målet med konferansen var å øke kunnskapen om ungdoms muligheter i Europa. Konferansen ble arrangert sammen med NAV, Utdanningsdirektoratet, Senter for internasjonalisering for høgre utdanning og Associations of Norwegian Students Abroad.

Oversikt over hvilke prosjekter som har mottatt tilskudd

Vi viser til Vedlegg 11.

Barn og ungdom deltar og engasjerer seg aktivt i frivillige barne- og ungdomsorganisasjoner

Tilskuddet til Landsrådet for Norges barne- og ungdomsorganisasjoner (LNU) ble fordelt på grunnlag av budsjett, arbeidsplan og at midlene i størst mulig grad skulle bidra til å opprettholde eksisterende aktivitetsnivå. Kontroll ble gjort ut i fra årsmeldinger og reviderte regnskaper. Bufdir fordelte 9,4 mill. kroner til nasjonalt driftstilskudd og 2,1 mill. kroner til internasjonalt driftstilskudd. LNU, Unge Funksjonshemmede og Ungdom og Fritid har i stor grad videreført tidligere års drift og aktiviteter.

Bufdir ba LNU om en rapport på bruken av midler til arbeid med de fylkesvise barne- og ungdomsrådene (BURene). Disse har siden 2004 inngått i LNU's driftstilskudd. Rapporten gir

et inntrykk av at BUR-samarbeidet ikke har fungert tilfredsstillende, og at partene har funnet en ny struktur på samarbeidet fra og med 2009. Bufdir vil følge utviklingen i samarbeidet i tiden framover for å sikre at den nye strukturen bidrar til å revitalisere samarbeidet.

Fordelingsutvalgets sekretariat

Bufdir har i 2009 hatt ansvaret for sekretariatet til Fordelingsutvalget som er et eget forvaltningsorgan underlagt BLD. Sekretariatets hovedoppgave er å tildele nasjonalt og internasjonalt driftstilskudd til frivillige, landsomfattende barne- og ungdomsorganisasjoner. Sekretariatet er saksbehandler for utvalget og utreder for departementet. Det har også et informasjonsansvar for tilskuddsordningen. I 2009 har de jobbet særlig med revisjon av forskriften. Fordelingsutvalget fordelte 83,5 mill. kroner til nasjonal grunnstøtte og 3,1 mill. kroner til internasjonal grunnstøtte. 77 organisasjoner mottok nasjonal støtte og 31 internasjonal støtte.

Bidra til å ivareta barn og ungdoms rettigheter og interesser på informasjons- og medieområdet

Utviklingen og bruk av ung.no

Ungdom bruker ung.no aktivt. Mange bruker ung.no som et diskusjonssted der de kan kommentere artikler og ytre sin mening om ulike temaer. Brukerne er i gjennomsnitt inne på ung.no 3,5 minutter og er innom 3,82 sider i snitt. Flere brukte mer tid på spørretjenesten ung.no/oss fram til september 2009, og en nedgang i tiden fra september og ut året. Kommentar og diskusjonsmuligheten i artikler og avstemninger blir godt brukt (ung.no/diskuter, ung.no/vote). Kommentarer, spørsmål og avstemninger danner grunnlag for utvikling av ung.no, produksjon og fokus på nye artikler og emner, og gir oss ytterligere kjennskap til målgruppen. Dette gjør ung.no til ungdommens talerør overfor det offentlige.

Spørretjenesten økte i omfang i 2009, men på grunn av utgifter knyttet til besvarelse av spørsmål, ble vi nødt til begrense spørretjenesten i september 2009. Dette førte til færre spørsmål og mindre bruk av spørresiden (ung.no/oss), også på de temaene der det ikke finnes svartjenester i andre etater. Fagpanelet som besvarer spørsmål ble begrenset fra ca. 40 personer til ca. 20 personer.

Vi har omtrent 47 000 besvarte spørsmål i vår base ved utgangen av 2009, mot ca. 20 000 besvarte spørsmål ved utgangen av 2008. Vi så først en økning i antall spørsmål fra omtrent 400 spørsmål pr. uke i 2008 til omtrent 600 spørsmål pr. uke fram til september 2009.

Vi knyttet til oss flere ungdomsskribenter som tar opp ting som berører ungdom i sitt nærmiljø i starten av 2009. Ungdommene svarte også på spørsmål fra andre ungdom. Pågangen er stor og Bufdir nå jobber mot nye samarbeidspartnere og nye økonomiske løsninger for nettstedet.

Støtte til tiltak som fremmer internasjonalt ungdomssamarbeid

Bufdir lyser ut midler på kr 200 000 til prosjekter som bidrar til å styrke internasjonal informasjon og rådgivning i ungdomsorganisasjoner og ungdomsgrupper i Norge. 2009 var Det europeiske året for innovasjon og kreativitet, og prosjekter med et slikt fokus skulle prioriteres.

Søkere som fikk innvilget støtte i 2009:

- Change the World
- UngInfo
- Skedsmo kommune
- Atlantic Stiftelse
- Ole Vig videregående skole

Ungdomsinformasjon i kommunene

Høsten 2009 arrangerte Bufdir tre regionale ungdomsinformasjonskonferanser under tittelen *Informasjon gir ungdom muligheter* for å styrke sin funksjon som koordineringsenhet for offentlig ungdomsinformasjonsarbeid. Temaet var hvordan informasjonsarbeidet rettet mot ungdom kan etableres, gjennomføres og styrkes i kommunene. Innholdet var spisset mot nye nettbaserte medier og hvordan offentlige aktører, kommunene især, kan nå ungdom via disse elektroniske kanalene. For å dekke alle fem regionene, har Bufdir inngått samarbeid med Tønsberg kommune i Region sør og Trondheim kommune i Region Midt-Norge, vedrørende tilsvarende arrangementer i løpet av våren 2010.

2.8 Vold og overgrep

God opplæring og veiledning av hjelpeapparatet i saker som gjelder vold og utnyttning

Utviklingsarbeidet på området fysiske og seksuelle overgrep

Vi viser til omtale i avsnitt 2.2.1.4. Arbeidet med dette er prioritert i 2010.

Erfaring med opplæring og veiledning av fosterforeldre om fysiske og seksuelle overgrep

Det er utarbeidet en felles fornyet mal for innholdet i PRIDE-lederopplæringen med fokus på barn som har vært utsatt for seksuelle overgrep. Samtidig temaet fått større fokus i de to reviderte samlingene i PRIDE-grunnopplæring og i de to reviderte videreopplæringskursene.

Samarbeidet med RVTSene og andre aktuelle regionale og nasjonale aktører (områder og hvilke tiltak)

Det mest utbredte samarbeidet skjer mellom fagteamene og RVTS, bl.a. gjennom kompetanseutvikling, nettverksbygging og veiledning for konsultasjonsteam for saker om seksuelle overgrep eller vold mot barn.

I Region sør er det jevnlig samarbeidsmøter mellom regionkontoret og RVTS Sør på ledernivå, på bakgrunn av at RVTS Sør er forankret i Region sør. RVTS Sør samarbeider med mange forskjellige enheter i Region sør, bl.a. med fagteamene og med familievernkontorene.

Region øst har avtale med RVTS Øst om kompetanseutvikling og nettverksbygging for konsultasjonsteamene i regi av fagteamene i regionen. Familievernet, Barnehuset med flere inngår i teamet. Regional koordinator i Modellkommuneforsøket har også hatt møter med RVTS Øst i sitt arbeid.

Fagteamene i Region vest har et samarbeid med RVTS om etniske minoriteter, unge overgripere mv. Når det gjelder oppfølging av barn som lever med vold og overgrep, har fagteamet samarbeid med Barnehuset, Senter for krisepsykologi, i tillegg til RVTS. Regionen har avtale med Helse Vest.

Region nord har avtale med RVTS Nord, som skal evalueres i løpet av 2010. Regionen har konsultasjonsteam for utsatte barn, der RVTS gir konsultasjon i enkeltsaker. Barnehus, politi, Barne- og ungdomspsykiatrisk poliklinikk og andre aktuelle instanser deltar.

Region Midt-Norge har samarbeid med RVTS om kompetansehevende tiltak rettet mot fagteam og fosterhjemstjeneste, beredskapshjem og institusjonsansatte.

Omtale tiltak for å styrke fagteamenes kompetanse i saker som gjelder vold og overgrep

Flere fagteam deltar i og koordinerer konsultasjonsteam for vold og seksuelle overgrep, og samarbeider med RVTS i enkeltsaker.

Tiltak 25 i Handlingsplan mot vold i nære relasjoner

Det har ikke vært egne midler til å følge opp tiltak 25, implementering av erfaringer gjort ved familievernkontorene som har hatt fagutviklingsprosjekter. Bufdir har prioritert å gi kompetansemidler til Østensjø familiekontor til videreføring av prosjektet *Tryggere barndom*. Prosjektet har utviklet en metodisk tilnærming til å arbeide med par hvor vold har vært et tema, og hvor paret har ønske om å fortsette livet sammen. Det har særlig vært lagt vekt på barnas situasjon i dette. Prosjektet har i 2009 ferdigstilt en opplærings-DVD og har utviklet et todagers opplæringsprogram i bruk av metoden.

Familievernet skal spille en aktiv rolle i arbeidet mot vold i nære relasjoner. Bufdir gjennomførte i 2009 en undersøkelse for å kartlegge familievernets befatning med voldsproblematikk og fikk inn svar fra 49 kontorer. Resultatene viser at 40 familievernkontorer gir tilbud til voldsutøvere, 48 gir tilbud til voldsutsatte og 39 gir tilbud til barn. Videre viser undersøkelsen et omfattende tverretattlig samarbeid. Så å si alle kontorer samarbeider med kommunalt barnevern og elleve med statlig barnevern. 43 kontorer samarbeider med krisesenter og 40 med politiet. 26 samarbeider med BUP og 16 med Distriktpsikiatriske sentre. Informasjonen fra undersøkelsen vil bli brukt i den videre planlegging av familievernets arbeid på voldsfeltet.

Vi arbeider kontinuerlig med kompetanseheving og tilrettelegging med tanke på gode behandlingsrammer i familievern tjenesten for voldsutsatte og voldsutøvere.

2.8.1 Krise- og incestsenter med god kvalitet og tilgjengelighet

Tilrettelegging av krisesentrene for aktuelle brukergrupper

I 2008 var 21 sentre tilrettelagte for bevegelseshemmede brukere. I 2009 var 24 sentre tilrettelagt, mens seks var delvis tilrettelagte. To sentre har hørselsslynge og ett er tilrettelagt for synshemmede brukere.

Det er et mål i regjeringens handlingsplan mot vold å bidra til økt kompetanse i hjelpeapparatet om sammenheng mellom overgrep og funksjonsnedsettelse. Som en del av Bufdirs arbeid med dette, arrangerte vi en nasjonal konferanse for ansatte ved landets krisesentre og incestsentre, kommunale hjelpetjenester for funksjonshemmede, overgrepsmottak og RVTSene. Blant temaene som ble presentert var forskning om overgrep og vold mot kvinner med funksjonsnedsettelse og seksuelle overgrep mot barn med ulike typer funksjonsnedsettelse. Vi viser også til avsnitt 2.9.1.

Tiltak rettet mot barn på krisesentrene

Bufdir finansierte og deltok i forberedelsene til den nasjonale konferansen *Barn på krisesenter* som ble arrangert i Drammen. Konferansen markerte avslutningen på et

pilotprosjekt i regi av familievernkontoret i Drammen. Det ble utviklet en samarbeidsmodell og tiltak for tverretattlig oppfølging av barna på Betzy krisesenter. Bufdir har trykket opp en håndbok med tittelen *Barn på krisesenter* som skal sendes til alle landets krisesentre, familievernkontor og fagteam. Håndboka vil inngå i Krisesenterutdanningen i regi av RVTS Øst i 2010. Vi viser også til avsnitt 2.9.1.

Utviklingen av tilbudet til voldsutøvere i Finnmark

Familievernkontorene i Finnmark og Alternativ til vold startet i 2009 et utviklingsprosjekt for å utvide tilbudet til voldsutøvere i Finnmark. Det er laget en plan for utvikling av tilbudet til utøvere og utsatte i familievoldsaker. Målsettingen er tredelt: kunnskapsformidling, terapeutopplæring og styrking av lokale faglige nettverk. Det er tilsatt en prosjektleder ved Tromsø-kontoret, som er et ressurskontor i Region nord på voldsområdet. Arbeidet fortsetter i 2010.

Tiltak 44 - Vendepunkt

Forankringen av tiltak 44 i de respektive direktorat er ennå ikke helt på plass. Bufdir gjennomførte likevel et arbeidsseminar i desember 2009 med ca. 20 deltakere fra familievernkontorene i Namsos og Vest-Agder, fra tre videregående skoler, Helsedirektoratet, Bufdir, Barneombudet, Alternativ til vold og Voksne for barn.

På seminaret ble erfaringene med skoleopplegg fra Namsos og Vest-Agder presentert og drøftet, og det var faglige presentasjoner bl.a. om hvordan arbeide med konflikter og hvordan tematisere vold i møte med unge. Erfaringene fra seminaret vil bli tatt med videre i planleggingen for 2010.

2.8.2 Trygghet mot kjønnslemlesting, tvangsekteskap og menneskehandel

Sikre gjennomføring av handlingsplanene mot kjønnslemlestelse og tvangsekteskap

Bufdirs innsats mot overgrep som tvangsekteskap og kjønnslemlestelse er i stor grad knyttet til arbeid med regjeringens handlingsplaner. Bufdir har i 2009 hatt ansvar for gjennomføringen av fem tiltak i planen mot kjønnslemlestelse og ti tiltak i planen mot tvangsekteskap. Det blir gjennomført følgeevalueringer av arbeidet med planene, og det er en utfordring å få integrert anbefalingene i vårt eget arbeid. Rapportering knyttet til enkelttiltak foreligger som vedlegg til årsrapporten.

Styrke offentlig forankring

Handlingsplanene har som overordnet målsetting å styrke den offentlige forankringen av arbeidet mot tvangsekteskap og kjønnslemlestelse. Både forvaltningen og hjelpeapparatet får dermed et klart ansvar. Dette utfordrer oss med hensyn til kompetanse og samarbeid.

Botilbud for unge utsatt for tvangsekteskap

Bufdir har ansvar for å etablere botilbud for personer utsatt for dette. Unge i konflikt med familien grunnet seksuell legning hører med i målgruppen. Botilbud til unge under 18 år, etableres i regi av barnevernet. Når det gjelder unge over 18 år, får enkeltkommuner tilskudd til å etablere boliger med oppfølgingstilbud.

Frivillige organisasjoner har spilt en sentral rolle i hjelpetilbudet for ungdom utsatt for tvangsekteskap, ved at de har disponert de såkalte "kriseboligene" til denne målgruppen.

Disse vil i løpet av 2009 og 2010 bli innlemmet i det offentlige tilbudet. Bufdir inviterte i 2009 de viktigste organisasjonene til et møte for å avklare deres rolle i det framtidige botilbudet. Om og hvilken rolle organisasjonene får knyttet til de enkelte boligene, vil være avhengig av kommunene som har ansvaret for boligene. Bufdir har tydelig kommunisert dette både til organisasjoner og kommunene selv.

Kompetanse

Bufdir deltar i *Kompetanseteamet mot tvangsekteskap* sammen med IMDi, UDI og POD. Teamet gir veiledning i førstelinjetjenestene i konkrete saker og bidrar med opplæring. I 2009 behandlet teamet 276 saker. Bufdirs representant jobber ellers med kompetanseheving om temaet. Representanten har utarbeidet en samlet plan for opplæring i egen etat, for ansatte knyttet til botilbudene og overfor det øvrige tjenesteapparatet. I 2009 er det avholdt kurs om tvangsekteskap og æresrelatert vold for ansatte i etaten. Det er også arrangert en nasjonal fagkonferanse med fokus på botilbudene til unge under 18 år. Bufdir har gitt Oslo krisesenter tilskudd til å dokumentere erfaringene fra det metodiske arbeidet med de som bor i Bokollektivet. Rapporten skal etter planen være ferdig i løpet av våren 2010.

Kompetanseheving av familievernet vil stå sentralt framover. Familievernet spiller en viktig rolle når det gjelder å gi tilbud om samtaler til både unge og foreldre i saker hvor tvangsekteskap/ æresrelatert vold er en del av konfliktbildet.

Brobyggerprosjektet ved Aker Familievernkontor har opparbeidet kunnskap og erfaring i denne type arbeid. Lederne ved alle landets familievernkontorer har allerede hatt opplæring om temaet. 17 (av 49) kontorer har erfaring med temaet og sammen med erfaringene fra Brobyggerprosjektet vil dette danne basis for det videre arbeidet med kompetanseheving. Kontorer lokalisert i nærheten av der det etableres botilbud vil være særlig aktuelle i starten.

Kompetanseheving overfor det øvrige tjenesteapparatet skjer hovedsakelig gjennom de regionale nettverkssamlingene om tvangsekteskap og kjønnslemlestelse, i regi av Bufetats regioner. I 2009 har det vært et godt etablert samarbeid mellom Bufetats regioner, RVTS-ene og Fylkesmennene om nettverkssamlingene som en felles arena for kompetanseheving og nettverksbygging. Samtidig er det stor variasjon mellom regionene. Noen steder kan det fortsatt være vanskelig å få ansatte i kommunale tjenester til å prioritere opplæring om disse temaene. Andre steder er det stor pågang. Når samlingene avholdes årlig, er det også en utfordring å få til et innhold med variasjon og progresjon både for nye og gamle deltakere.

Metodeutvikling – Hvordan jobbe med familien i tvangsekteskapsaker?

Bufdir har i samarbeid med Institutt for samfunnsforskning gjennomført et prosjekt om metodeutvikling innenfor det å jobbe med familien til unge som bryter med eller blir utstøtt fra familien. Prosjektet har sin bakgrunn i erfaringer med at de unge ofte sliter med savn, dårlig samvittighet og lojalitetspress, og at mange ønsker en eller annen form for kontakt. Målet har vært å samle og systematisere erfaringer, for å kunne identifisere utfordringer, dilemmaer og mulige framgangsmåter i denne type arbeid. Arbeidet i prosjektgruppa er nå avsluttet, og rapporten forventes ferdig på nyåret 2010.

Handlingsplanen mot tvangsekteskap

Vi viser til Vedlegg 6.

Handelsplan mot kjønnslemlestelse

Vi viser til Vedlegg 7.

Regjeringens handlingsplan mot menneskehandel

Oppfølging av tiltakene i handlingsplanen

Tiltak 12 – Gode og enhetlige rutiner for oppfølging i samarbeid med andre instanser

Rapporteringskjemaet som ble tatt i bruk i 2009 gir informasjon om oppfølgingen av det enkelte barn på oversiktsnivå. Både omsorgssentrene og institusjoner med plasseringer i henhold til barnevernloven kapittel 5A, har rutiner for hva som skal gjøres ved mistanke om menneskehandel. En håndbok for tverretattlig samarbeid i regi av Koordineringsenheten for ofre for menneskehandel (KOM), som skulle vært ferdig i 2009, forventes å bli ferdigstilt i 2010. Direktoratet arbeider med egen nettside om menneskehandel som skal bidra til gode og enhetlige rutiner.

Tiltak 13 - Styrke kompetansen i stat og kommune

Fagteamene har utpekt rådgivere med særlig ansvar for menneskehandel som bistår kommunene når det er aktuelt. Det er særlig to fagteam i Region vest og ett fagteam i Region øst som har opparbeidet seg kompetanse på området. Omsorgssentrene tar kontakt med hverandre og deler erfaringer. Region Midt-Norge, som foreløpig ikke har hatt noen saker, er i gang med å utarbeide en beredskapsplan på området. Direktoratets hjemmeside om menneskehandel vil, når den gjøres tilgjengelig, kunne bidra til å styrke kompetansen i stat og kommune.

KOM-prosjektet og Justisdepartementet arrangerte i tredje tertial et seminar der identifisering av ofre var hovedtema. Det blir vurdert som problematisk at ikke flere saker avdekkes.

Tiltak 17 - Styrke informasjonen om enslige mindreårige asylsøkeres rettigheter og krav på beskyttelse

Informasjonsmateriell om enslige mindreåriges rettigheter og krav på beskyttelse er ferdig og distribuert til aktuelle instanser.

Plassering av barn som er eller kan være utsatt for menneskehandel og typer tiltak

Barna har vært plassert i akuttinstitusjon, langtidsinstitusjon, hybeltiltak, beredskapshjem, enetiltak og bofellesskap. I tillegg har et par av barna blitt boende på omsorgssentrene de var plassert på i utgangspunktet. Barna har vært plassert i både private og statlige tiltak. I tredje tertial gjennomgikk vi erfaringer med botilbudet. Gjennomgangen resulterte i en rekke anbefalinger som vil bli fulgt opp i 2010.

Oversikt over antall barn og redegjørelse for situasjonen på området

I løpet av året har 17 barn hatt tiltak gjennom Bufetat. Av disse var fem nye. Antall nye plasseringer er omtrent på samme nivå som i 2008. Seks barn har i løpet av året fått avsluttet sine tiltak gjennom Bufetat. I løpet av tredje tertial hadde 13 mindreårige antatte ofre tiltak gjennom Bufetat. Av disse var det fem gutter og åtte jenter. Pr. 31. desember 2009 var elleve barn fortsatt i tiltak.

Vi viser også til Vedlegg 8.

2.9 Tilskudds- og erstatningsforvaltning

2.9.1 Bufetats tilskudds-, erstatnings- og regelverksforvaltning er effektiv og av høy kvalitet

Bufdir har risikovurdert en stor del av våre tilskuddsordninger. Vi har vurdert standardisering av tilskuddsbrev, behovet for og mulighet for kontroll, saksbehandlingsverktøy og gjennomgang av regelverk. Bufdir vurderer fortløpende en rekke tiltak som skal bidra til å sikre forvaltningen av eksisterende og eventuelle nye tilskuddsordninger.

Effektiv forvaltning av tilskuddsordningen til krise- og incestsentrene i samsvar med økonomireglementets krav

Måloppnåelse

Krisesentrene

På landsbasis er det 51 krisesentre der tre er kombinerte krise- og incestsentre. Det er også to voldtektssentre, Dixie-sentre, som også får midler under ordningen. I løpet av 2009 har tre krisesentre flyttet inn i nye bygninger. Vi viser også avsnitt 2.8.1.

I følge rapporteringen fra sentrene i 2008, Sentio Research Norge 2009, har omtrent halvparten av sentrene egne ansatte som primært arbeider med barn. 37 av sentrene oppgir at de har tilbud spesielt rettet mot barn. De fleste sentrene tilbyr samtaler med barna, enten med eller uten at mor er tilstede. Det er også vanlig at sentrene arrangerer fritidsaktiviteter.

Incestsentrene

Det er 20 incestsentre fordelt over hele landet, inklusive tre kombinerte krise- og incestsentre. Ett av sentrene er kun for menn, og det ligger i Oslo. Sogn og Fjordane er eneste fylke uten eget incestsenter, og det blir jobbet for å etablere ett.

Incestsentrene har ikke tilbud om overnatting. De tilbyr samtaler på dagtid, har selvhjelpsgrupper og et varierende tilbud av sosiale aktiviteter. Flere sentre driver aktiv utadrettet informasjonsvirksomhet. 15 sentre er tilsluttet Fellesskap mot seksuelle overgrep.

Utgiftsutviklingen

Krisesentrene

Bufdir fordelte om lag 179 mill. kroner i tilskudd til drift av krisesentrene i henhold til rundskriv Q-1/2009 i 2009. Det ble utbetalt om lag 177 mill. kroner i statstilskudd i 2009, og differansen mellom innvilget og utbetalt statstilskudd skyldes hovedsaklig at ubenyttet statstilskudd for 2008 trekkes fra ved utbetalingen av statstilskuddet for 2009.

Bufdir fordelte om lag 159 mill. kroner i statstilskudd til drift av krisesentrene i 2008. Utgiftsveksten fra 2008 til 2009 utgjør dermed ca. 11,4 prosent hvis vi tar utgangspunkt i utbetalingene i 2009, og ca. 12,8 prosent dersom vi tar utgangspunkt i innvilget statstilskudd for 2009.

Når det gjelder forklaring på utgiftsveksten ved krisesentrene i fra 2008 til 2009, ser vi at det i hovedsak er de samme faktorene som tidligere som står for økningen i sentrenes budsjetter. Dette er lønns- og pensjonsutgifter og har sammenheng med en utvidelse av arbeidsstyrken og kapasiteten ved krisesentrene.

Buudir har hatt omfattende oppgaver knyttet til vurdering av søknader om forhåndsgodkjenning av nye lokaler og andre veilednings- og kontrolloppgaver i 2009. Formålet har vært å sikre at tilskuddsforvaltningen skjer i henhold økonomireglementets krav.

Incestsentrene

Buudir innvilget ca. 58,9 mill. kroner i statstilskudd til drift av incestsentrene i henhold til rundskriv Q-22/2009 i 2009. Det ble utbetalt ca. 57 mill. kroner i statstilskudd i 2009, og differansen mellom innvilget og utbetalt statstilskudd skyldes hovedsaklig at ubenyttet statstilskudd for 2008 trekkes fra ved utbetalingen av statstilskuddet for 2009.

Buudir utbetalte ca. 55 mill. kroner i statstilskudd til drift av incestsentrene i 2008. Utgiftsveksten fra 2008 til 2009 utgjør dermed ca. 3,8 prosent hvis vi tar utgangspunkt i utbetalingene i 2009, og ca. 8,1 prosent dersom vi tar utgangspunkt i innvilget statstilskudd for 2009.

For å analysere effekten av omleggingen av tilskuddsordningen for incestsentrene i 2006, har Buudir gjennomført en undersøkelse ved bruk av Questback. Av 20 sentre var det 15 som svarte. Vi spurte om bemanningssituasjon, lønnsutvikling, eventuelle investeringer eller rehabilitering av lokaler, utvikling i husleien, pensjonsordninger, informasjonsvirksomhet osv.

Undersøkelsen viser en vekst i de totale lønnsutgiftene for fast ansatte i perioden 2005-2008 på 102 prosent for de sentrene som har eksistert i hele perioden, og som har besvart undersøkelsen. Den største prosentvise økningen i lønnsutgifter for faste ansatte har skjedd samtidig med omlegging til ny finansieringsmodell fra 2005 til 2006, og er på 39 prosent for disse sentrene. I absolutte tall er dette en økning fra om lag 10 til 20 mill. kroner i lønn til faste ansatte for de aktuelle sentrene i perioden - både heltids- og deltidsansatte. De samme sentrene har økt antall fulle ordinære stillinger fra 30 til 43 i perioden 2006-2008, en økning på ca. 43 prosent.

De tolv sentrene som har eksistert i hele perioden har hatt en gjennomsnittlig økning i husleien på 23,7 prosent fra 2006 til 2008. Til sammen har posten husleie for disse sentrene økt fra 2,1 mill. kroner i 2006 til 2,6 mill. kroner i 2008. Alle 15 sentre i undersøkelsen har pensjonsordning for sine ansatte. Seks sentre har pensjonsinnskudd som går utover obligatorisk tjenstepensjonsinnskudd på to prosent, og er på elleve prosent i gjennomsnitt for disse sentrene. Resultatene fra undersøkelsen er langt på vei sammenfallende med tilsvarende analyse som ble gjort av utgiftsveksten ved krisesentrene etter omleggingen av tilskuddsordningen i 2005, jf. Årsrapport 2008.

Tilskuddsordningen til samlivstiltak

Tabell 2-6 viser hvordan midlene til lokale samlivskurs er fordelt i 2009.

Tabell 2-5 Tabell 2-1 Søknader og tildelinger til lokale samlivskurs. 2009

Gruppe	Antall søkere	Antall søknader	Antall tildelinger	Andel tildeling i prosent
Bispedømmer	16	19	15	9,4
Organisasjoner innen Den Norske kirke	10	24	16	10,1
Andre kristne	44	52	38	23,9
Helserelaterte	16	38	29	18,2
Familievernkontorer	24	47	33	20,8
Kommuner, inkl. helsestasjoner	7	10	5	3,1
Fremmedkulturelle	4	4	2	1,3
Andre	16	31	21	13,2
Totalt	137	225	159	100

2.10 Administrative forhold

2.10.1 Personalforvaltning og internkontroll

I 2005 utarbeidet Bufdir det personalpolitiske dokumentet *Lederopplæring i Bufetat* som omfatter alle områder ledere skal ha kjennskap til. Alle ledere deltar i lederutviklingsprogrammet i Bufetat som ble startet i 2008, og som avsluttes i april 2010 med en ledersamling for alle etatens ledere.

I tillegg til kurs- og opplæringsprogrammene nevnt ovenfor, jf. avsnitt 2.2.1.1, har vi gjennomført kurs og opplæring i:

- Arbeidsmiljøloven og tjenestemannsloven
- Lov- og regelverk knyttet til hovedtariffavtalen og hovedavtalen i staten, tilsetninger, lønn, turnus og arbeidstid, inkludert opplæring i SAP og turnussystemet TTA
- Lov- og regelverk knyttet til HMS, oppfølging av sykemeldte og vernetjenesten

Vi har en ordning for permisjon og/eller økonomisk støtte til videreutdanning og 3,5 prosent av de ansatte i Bufdir har benyttet seg av dette. I 2009 utarbeidet vi egne retningslinjer for støtte til videreutdanning for ansatte med ikke-vestlig bakgrunn. Dette er et av tiltakene i vår strategi for økt etnisk mangfold.

Vi utviklet og implementert konseptet *utviklingssamtaler* for hele Bufetat. Dette er en revidert versjon av medarbeidersamtalen.

Rutiner for varsling av kritikkverdige forhold i Bufetat og Konfliktforebygging- og håndtering ble utarbeidet i 2008. I 2009 har disse vært gjennomgått på avdelingsmøter og samlinger for noen av tjenestemannsorganisasjonene.

Det elektroniske turnussystemet TTA ble implementert i 2009. Systemet sjekker turnusen mot arbeidstidsbestemmelser, varsler ved eventuelle brudd på regelverk og beregner bl.a. overtid og turnustillegg. Tidligere foregikk registreringen manuelt, delvis med gjennomsnittsberegning.

Det er utarbeidet en HR-strategi for hele etaten, med forslag til oppfølgingsplan som vil bli videreført i 2010.

Det er utarbeidet en HMS-handlingsplan for etaten og direktoratet, og regionene har i tillegg utarbeidet regionale handlingsplaner. Flere prosedyrer er revidert i løpet av året, bl.a.

retningslinjer for oppfølging av sykemeldte. Både sentralt arbeidsmiljøutvalg og de regionale arbeidsmiljøutvalg har kvartalsvise møter.

Samarbeid med tillitsvalgte og regionale hovedverneombud både på etats- og regionalt nivå er godt. Flere regioner arrangerer egne HR-/HMS-dager hvor ledere, tillitsvalgte og verneombud blir invitert. På disse dagene er både personalforvaltning og HMS tema. På virksomhetsnivå arrangeres en dialogkonferanse for deltakerne i informasjon, drøfting og forhandlingsmøtene.

Buudir har gjennomført førstehjelpskurs med hjertestarter. Bedriftshelsetjenesten har gjennomført kontinuerlig ergonomisk kartlegging og gjennomgang av arbeidsplassene, i tillegg til at det har vært gjennomført HMS-runder i direktoratet i 2009. Det har blitt avholdt informasjonsmøter vedrørende tjenester som Bedriftshelsetjenesten tilbyr.

Oppfølging av inkluderende arbeidsliv

Alle mellomledere i Buudir har fått informasjon og blitt fulgt opp vedrørende bestemmelser, anbefalte rutiner og tiltak i henhold til avtalen om inkluderende arbeidsliv (IA). Alle har fått informasjon med oppfordring til å delta på kurs arrangert av NAV høsten 2009. De ansatte har blitt informert om hva det vil si å jobbe i en IA-bedrift via obligatoriske samlinger og informasjon pr. mail og post.

Det er opprettet et eget område på intranettet med informasjon, verktøy og maler for oppfølging av delmålene i IA-avtalen.

Delmål I - reduksjon av sykefraværet

Sykefraværet er et prioritert område. Etaten følger det sentrale målet om reduksjon av sykefraværet. De fleste regionene og direktoratet har regionale mål for reduksjon av sykefraværet. Det er utarbeidet tiltak for å redusere sykefraværet i henhold til IA-avtalen. Regionene følges enhetenes sykefravær jevnlig.

En partsammensatt arbeidsgruppe har analysert sykefravær og skademeldinger knyttet til barneverninstitusjonene i etaten. Mandatet for arbeidsgruppen var:

- Gjennomgang og analyse av skademeldinger med fokus på alvorlige skader, legebehandling og sykefravær, omfanget av vold og trusler om vold og sykemeldinger som følge av skader
- Gjennomgang og analyse av avviksmeldinger
- Gjennomgang og analyse av sykefravær på barneverninstitusjoner, fordelt på målgrupper pr. region.
- Foreta en utgiftsvurdering i forhold til sykefravær og vikarbruk.
- Utarbeide forslag til tiltaksplan for å forbedre de avdekkede forhold

Konklusjonene i sluttrapporten fra dette arbeidet vil bli fulgt opp i tiltaksplanen i løpet av 2010.

Hver region følger opp sykefravær og skademeldinger på egne institusjoner, både ved den enkelte institusjon, lokalt samarbeidsutvalg og i regionalt samarbeidsutvalg. Direktoratet er sekretariat for sentralt arbeidsmiljøutvalg, og behandler sykefraværet og skademeldinger på et overordnet nivå.

I 2009 implementerte Bufetat et nytt elektronisk HMS-system for innrapportering og behandling av uønskede hendelser (skader og avvik) på barneverninstitusjonene: TQM Enterprise. Systemet er et verktøy for å forebygge uønskede hendelser, sikre gode tiltak og

oppfølgingsrutiner ved oppståtte hendelser og å kunne bistå i forbindelse med de rapporteringskrav etaten til enhver tid står overfor. Bufetat har også, i samråd med Arbeidstilsynet, utarbeidet definisjoner på *avvik* og *skademeldinger* slik at vi får en enhetlig registrering og bedre muligheter for entydig statistikk i hele etaten.

TQM vil bidra til:

- At det systematiske HMS-arbeidet effektiviseres og er lett tilgjengelig
- Å skape en felles plattform for å kunne forebygge uønskede hendelser i Bufetat
- Å kanalisere riktige opplysninger om uønskede hendelser til de ulike eksterne forvaltningsorgan - f.eks. Arbeidstilsynet og NAV
- At opplysninger legges inn én gang og deretter kanaliseres videre til de ulike nivåene i organisasjonen

Systemet er obligatorisk for ca. 5 500 ansatte og ca. 270 enheter i Bufetat, og operativt fra 1. januar 2010.

Delmål II - rekruttere flere arbeidstakere med redusert funksjonsevne

Etaten har som målsetting at fem prosent av alle nytilsatte i løpet av 2008 og 2009 skal være personer med redusert funksjonsevne. Noen av regionene har utarbeidet egne regionale mål for å nå målsettingen. Etaten har som praksis at kvalifiserte søkere som oppgir i søknaden at de har redusert funksjonsevne, blir innkalt til intervju. Det viser seg imidlertid at få søkere til ordinære stillinger oppgir i søknad om de har redusert funksjonsevne. Dette medfører at det kan være søkere innen målgruppen som ikke fanges opp.

I 2009 var det 80 søkere som oppga at de hadde redusert funksjonsevne. 14 var kvalifiserte og tre ble tilsatt. Dette utgjorde mindre enn en prosent av antall nye tilsetninger i 2009.

Bufdir har vært med i et felles trainee-program for direktorater og tilsyn for å rekruttere flere personer med nedsatt funksjonsevne fra høsten 2008 til høsten 2009, og har hatt én trainee-stilling.

Bufdir har tilsatt personer med nedsatt funksjonsevne.

Alle regionene legger til rette for bedriftsintern attføring og tilrettelegging av arbeidet så langt det lar seg gjøre.

Delmål III - øke den reelle pensjoneringsalder

Noen av regionene har utarbeidet egne mål for å oppnå det sentrale delmål III i IA-avtalen. For å tilrettelegge for at medarbeidere blir lengst mulig i tjenesten, har Bufdir vedtatt at etaten skal følge de seniorpolitiske tiltakene etter Hovedtariffavtalen. Etaten på virksomhetsnivå har inngått avtale med de tillitsvalgte at punkt 5.9.1 b skal gjelde for alle ansatte i etaten. Videre tilbys seniorkurs til alle som fyller 60 år.

En tiltaksplan for seniorpolitiske tiltak i familievernet er under utarbeidelse og vil bli ferdigstilt første kvartal 2010.

2.10.2 Integrering og inkludering av personer med innvandrerbakgrunn

Vi følger de sentrale føringene til utforming av stillingsannonser om å oppfordre alle uansett etnisk bakgrunn, kjønn og funksjonsevne til å søke ledige stillinger. I tillegg blir alle

kvalifiserte søkere med ikke-vestlig bakgrunn innkalt til intervju, og det benyttes moderat kvotering ved tilsetting.

I desember 2008 vedtok vi *Strategi for økt etnisk mangfold i Bufetat, 2009-2012*. Det langsiktige målet er at andelen ansatte fra den ikke-vestlige innvandrerbefolkningen i Bufetat som helhet, skal være lik nivået ellers i befolkningen.

I strategien angis et konkret mål om at vi som helhet skal ha fem prosent ansatte med ikke-vestlig innvandrerbakgrunn innen 1. januar 2012. Hver region skal sette egne delmål ut fra sine særlige forutsetninger og utfordringer.

Tabell 2-6 Antall og andel ansatte i Bufetat med ikke-vestlig bakgrunn pr. 1. januar 2009-2010

	Antall	Andel i prosent
Pr. 01.01.2009	188	3,8
Pr. 01.01.2010	195	3,7

2.10.3 Aktivitets- og redegjørelse/rapporteringsplikter

Diskrimineringsloven

Bufetat har i 2009 særlig arbeidet med å konkretisere og videreutvikle to av tiltakene i Strategi for økt etnisk mangfold i Bufetat: traineeordning for ikke-vestlige innvandrere med sosialfaglig bakgrunn og en støtteordning for videreutdanning for ansatte med ikke-vestlig bakgrunn. Dette er en treårig strategi som angir flere tiltak vi vil arbeide med og implementere.

Traineeordningen skal igangsettes høsten 2010 med søknadsfrist 15. april 2010. Ordningen med støtte til utdanning for ansatte med ikke-vestlig bakgrunn ble igangsatt høsten 2009.

Formålet med strategien og tiltakene er bl.a.

- Å bidra til at målet om økt andel ansatte med ikke-vestlig bakgrunn nås
- At våre brukere med ikke-vestlig bakgrunn møter gode, kompetente rollemodeller med kulturspesifikk kompetanse
- Å heve kompetansen til de ansatte vi har med ikke-vestlig bakgrunn, og derved øke deres muligheter for videre karriere i etaten
- Å bidra til å hindre diskriminering og fremme like muligheter til å få tilsetting i etaten

Likestillingsloven

Likestillingsloven pålegger etaten å arbeide aktivt, målrettet og planmessig for å fremme likestilling på alle samfunnsområder. Bufdir har tidligere utarbeidet et forslag til framdriftsplan og prioriteringsliste for gjennomføring av likestillingsvurdering på de områdene som har kjønnsrelevans. I den forbindelse ble familievernområdet trukket fram som et prioritert område fordi ubalansen mellom kjønnene der er relativt stor. Samtidig står familievernet overfor en bred utskiftning av arbeidstakere. Forslaget til framdriftsplan og prioriteringsliste er oversendt i eget brev til Barne- og likestillingsdepartementet høsten 2008.

Likestillingsperspektivet i Bufetat er nå integrert som en viktig del i flere prosesser internt i virksomheten. I forbindelse med fokuset på familievernområdet, kan rekrutteringsprosesser spesielt trekkes fram som en viktig arena for å få til en jevnere kjønnsfordeling.

Antall ansatte fordelt på kjønn

Pr. 31. desember 2009 er 5 304 ansatte i Bufetat. Av disse er ca. 65 prosent kvinner og ca. 35 prosent menn. I løpet av 2009 har etaten økt med 352 ansatte, av disse var 204 kvinner. Noe av årsaken til økningen i antall ansatte er omsorgssentrene for enslige mindreårige asylsøkere som ble etablert i 2009.

Kjønnsfordelingen ved nyansettelser har endret seg noe fra året før. 58 prosent av nyansatte er kvinner og 42 prosent er menn. Andelen menn som har blitt ansatt i etaten i løpet av 2009 har økt med åtte prosentpoeng fra 2008, fra 34 prosent til 42 prosent, jf. Årsrapport for 2008.

Fordelingen mellom kvinner og menn når det gjelder interne avansement, var på henholdsvis 64,4 prosent for kvinner og 35,5 prosent for menn i løpet av året. I 2008 var tilsvarende tall 72 prosent for kvinner og 28 prosent for menn.

Arbeidstid: kjønnsfordeling på heltids- og deltidsstillinger og overtidbruk

59,3 prosent av de deltidsansatte i etaten er kvinner, mens 66,8 prosent av de heltidsansatte er kvinner. Det er altså relativt flere kvinner i heltidsstillinger enn i deltidsstillinger. Andelen kvinnelige deltidsansatte har gått ned siden 2008. Tallene viser at 20,1 prosent av alle kvinnelige ansatte i etaten i 2009 jobber deltid, mot 26,7 prosent i 2008. 25,8 prosent av alle de mannlige ansatte er ansatt på deltid, mot 26,8 prosent i 2008. Det er totalt færre deltidsstillinger i etaten i 2009 enn i 2008 noe som også var trenden fra 2008 til 2007..

Når det gjelder kjønnsfordelingen på overtid, viser det seg at kvinner har brukt 52,9 prosent av overtidstimen totalt sett, mens menn har brukt 47,1 prosent av overtidstimen. Dette er en økning i overtidbruken hos kvinner, som brukte 47,3 prosent i 2008.

Lederstillinger fordelt på kjønn

Det er totalt 493 lederstillinger i etaten. Fordelingen på kvinner og menn er henholdsvis 64 og 36 prosent. Ansatte med stillinger som seksjonssjef, avdelingsleder og leder utgjør de største ledergruppene i virksomheten. Innenfor gruppen seksjonssjefer og avdelingsledere er kvinneandelen høy, henholdsvis 70 og 74 prosent, noe som må sees i lys av andelen kvinnelige ansatte i etaten som helhet. Den forholdsvis høye andelen menn i deltidsstillinger medvirker nok også til den lave andelen menn i lederstillinger. I gruppen med stillingskode 1493 Leder, er andelen 55,8 prosent kvinner.

Gjennomsnittslønn fordelt på kjønn

Gjennomsnittslønnen i Bufetat i 2009 er lønnstrinn 46,6. Dette er svak økning fra 2008. Kvinner har gjennomsnittlig litt over ett lønnstrinn høyere enn menn og dette må sees i sammenheng mellom heltids- og deltidsansatte. Ca. 20 prosent av kvinnelige ansatte og ca. 26 prosent av mannlige ansatte er deltidsansatte.

55,4 prosent kvinner og 44,6 prosent menn er blant de høyest lønte i etaten, lønnstrinn 65 eller høyere. Tilsvarende er fordelingen 41,3 prosent kvinner og 58,7 prosent menn blant de lavest lønte, lønnstrinn 31 eller lavere. Ca. åtte prosent av de ansatte har lønnstrinn 65 eller mer, og ca. åtte prosent av de ansatte har lønnstrinn 31 eller lavere.

Direktoratet vil arbeide mot en jevnere kjønnsbalanse i etaten, kanskje spesielt innen familievernet og barnevernet. Brukerne av tjenestene har behov for å møte en jevnere balanse mellom de som skal ivareta deres ulike interesser. Ved årsskiftet er 25 prosent av andelen ansatte i familievernet menn og tilsvarende tall i barneverntjenesten er 36 prosent. Dette er en økning på ett prosentpoeng fra 2008.

2.10.4 Krisehåndtering og informasjonsberedskap

Kommunikasjonsenheten i Bufdir ledet i 2009 et prosjekt om krisekommunikasjon med deltakelse fra alle regioner. Målet var å utarbeide en standardmal for innhold i våre krisekommunikasjonsplaner og revidere informasjonsdelen av overordnet beredskapsplan. Standardmalen skal være grunnlaget for utarbeiding og revidering av regionale krisekommunikasjonsplaner i vår etat.

2.10.5 Krav om risikostyring

Vi viser til første tertialrapport.

2.10.6 Offentlige anskaffelser

I 2009 har Bufdir rettet fokus på innkjøp som en viktig del av etatens økonomistyring og fokusert på følgende:

- Implementering av etatens reviderte innkjøpspolitikk
- Innkjøpsanalyse som grunnlag for utgiftskontroll og systematiske anskaffelser som ivaretar etatens stordriftsfordeler
- Kompetanseoppbygging innenfor området offentlige anskaffelser

2.10.7 Handlingsplan for miljø- og samfunnsansvar i offentlige anskaffelser

Oppfølging av handlingsplanen

Krav til miljø- og samfunnsansvar har blitt innarbeidet i etatens standard avtalevilkår for kjøp av varer og tjenester, og i etatens anskaffelsesdokumenter.

Arbeidet med miljøledelse

- Fokus på IKT-området knyttet til grønn stat, herunder økt fokus på videokonferanser
- Tiltak knyttet til å bevisstgjøre den enkelte medarbeider i direktoratet, herunder drøftet videre arbeid med tillitsvalgte

2.10.8 Nasjonale retningslinjer for å styrke informasjonssikkerheten 2007-2010

Informasjonssikkerhetsprosjektet startet høsten 2007 og ble avsluttet 1. juni 2009. Prosjektet har utarbeidet et regelverk for informasjonssikkerhet i tråd med kravene i personopplysningsforskriften *Styringssystem for informasjonssikkerhet* og i tråd med de internasjonale standarder som nevnes i kommentarene til forskriften (ISO 277001/2) og andre standarder som betegnes som beste praksis (Cobit/Isaca). Regelverket består av mange deler, fra overordnet policy til regler og veiledninger på enkeltområder. Informasjonssikkerhet har et eget område på intranettet som består av regelverk, råd og veiledninger. Det gjenstår å implementere mal for lokal informasjonssikkerhet, og gjennomføre ansvarsfordeling og organisering i linjen. Videre gjenstår det å lage en plan for kontinuerlig oppfølging for å sikre nødvendige kompetansenivå hos de ansatte og sikre at internkontrollen blir utført i alle ledd.

Oversikt over forkortelser

ART	Agression Replacement Training
BLD	Barne- og likestillingsdepartementet
Bufdir	Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet
Bufetat	Barne-, ungdoms- og familieetaten
BUP	Barne- og ungdomspsykiatrisk poliklinikk
BUS	Barnevernets utviklingscenter
EuroAdad	European Adolescent Assessment Dialogue
FADO	Familievernets dokumentasjonssystem
FFT	Funksjonell Familierapi
FIN	Finansdepratementet
FoU	Forskning og utvikling
HMS	Helse, miljø og sikkerhet
IA	Inkluderende arbeidsliv
ICDP	International Child Development Programme
IMDi	Integrerings- og mangfoldsdirektoratet
KF-kontor	Kirkelige familievernkontor
KS	Kommunenes sentralforbund
KOM	Koordineringsenheten for ofre for menneskehandel
KOR	Klient- og resultatstyrt praksis
LNU	Landsrådet for Norges barne- og ungdomsorganisasjoner
MST	Multisystemisk terapi
MultifunC	Multifunksjonell behandling i institusjon og nærmiljø
NOVA	Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring
ODA	Omsorgsdata
POD	Politidirektoratet
PMTO	Parent Management Training Oregon
PRIDE	Parent Resources for Information, Development and Education
RVTS	Ressurscenter om vold, traumatisk stress og selvmordsforebygging
SSB	Statistisk Sentralbyrå
TIBIR	Tidlig intervensjon for barn i risiko
UDB	Utlendingsdatabasen
UDI	Utlendingsdirektoratet
UiO	Universitetet i Oslo

Tabelliste

TABELL 1-1 NYE BEHANDLINGSSAKER OG MEKLINGER. 2006-2009	7
TABELL 1-2 AVSLUTTEDE BEHANDLINGSSAKER OG MEKLINGER. 2006-2009	7
TABELL 1-3 KONSULTASJONER I BEHANDLINGSSAKER OG MEKLINGER. 2007-2009	7
TABELL 1-4 KONSULTASJONER I BEHANDLINGSSAKER ETTER REGION. 2007-2009	8
TABELL 1-5 KONSULTASJONER I MEKLINGER ETTER REGION. 2007-2009	8
TABELL 1-6 TID BRUKT TIL BEHANDLINGSSAKER, MEKLINGER OG UTADRETTET VIRKSOMHET. 2008-2009	10
TABELL 1-7 NYE MEKLINGER FOR EKSTERNE MEKLERE OG FAMILIEVERNET ETTER REGION. 2008 OG 2009	11
TABELL 1-8 UTGIFTER OG INNTEKTER - KAP. 842/3842 FAMILIEVERN. 2005-2009. BELØP I 1 000 KRONER	12
TABELL 1-9 ENDRINGER I UTGIFTER OG INNTEKTER - KAP. 842/3842 FAMILIEVERN. 2005-2009. BELØP I 1 000 KRONER	12
TABELL 1-10 BEREGNET EFFEKT AV LØNNS- OG PRISVEKST FOR KAP. 842. 2008-2009. BELØP I MILL. KRONER	13
TABELL 1-11 UTGIFTER FRATRUKKET REFUSJONER - KAP. 842 ETTER REGION. 2005-2009. BELØP I 1 000 KRONER	15
TABELL 1-12 ANTALL BARN MED TILTAK PR. 31.12. 2007-2009 (INKL. TRONDHEIM)	18

TABELL 1-13 ANTALL BARN MED TILTAK PR. 31. 12. EKSKL. TRONDHEIM. 2007-2009	18
TABELL 1-14 ANTALL BARN MED TILTAK I LØPET AV ÅRET INKL. TRONDHEIM. 2007-2009.	18
TABELL 1-15 ANTALL BARN MED TILTAK I LØPET AV ÅRET EKSKL. TRONDHEIM. 2008-2009.	19
TABELL 1-16 - ANTALL NYE Plassinger i institusjon ¹ . 2008 og 2009.	19
TABELL 1-17 OPPHOLDSDAGER INKL. TRONDHEIM. 2005-2009.	20
TABELL 1-18 OPPHOLDSDAGER EKSKL. TRONDHEIM. 2007-2009.....	20
TABELL 1-19 OPPHOLDSDAGER I HJELPETILTAK I HJEMMET OG MULTIFUNC. INKL. TRONDHEIM. 2006-2009	22
TABELL 1-20 BELEGGSPROSENT I MULTIFUNC INSTITUSJONSDEL ETTER REGION. 2008-2009	23
TABELL 1-21 - NYE SØKNADER OG NYE TILTAK PR. REGION. 2008 OG 2009.	24
TABELL 1-22 OPPHOLDSDAGER I STATLIGE INSTITUSJONER ETTER REGION ¹ . 2006-2009	24
TABELL 1-23 OPPHOLDSDAGER I PRIVATE INSTITUSJONER ETTER REGION ¹ . 2006-2009	25
TABELL 1-24 BELEGGSPROSENT I STATLIGE INSTITUSJONER. 2008-2009	26
TABELL 1-25 BELEGGSPROSENT PRIVATE INSTITUSJONER MED DRIFTSAVTALE OG MED AVTALE ETTER KONKURRANSE. 2008-2009	27
TABELL 1-26 BELEGGSPROSENT I MST ETTER REGION. 2008-2009.....	27
TABELL 1-27 NYE AKUTTPLASSERINGER PR. REGION I INSTITUSJON OG FOSTERHJEM. 2008-2009.....	30
TABELL 1-28 UTGIFTER OG INNTEKTER - KAP. 855/3855 STATLIG FORVALTNING AV BARNEVERNET ¹ . 2005-2009. BELØP I 1 000 KRONER	31
TABELL 1-29 ENDRING I UTGIFTER OG INNTEKTER - KAP. 855/3855 STATLIG FORVALTNING AV BARNEVERNET ¹ . 2005-2009. BELØP I 1 000 KRONER	32
TABELL 1-30 UTGIFTER FRATRUKKET REFUSJONER - KAP. 855 ETTER FORMÅL. 2005-2009. BELØP I 1 000 KRONER	33
TABELL 1-31 ENDRING I UTGIFTER FRATRUKKET REFUSJONER - KAP. 855 ETTER FORMÅL ¹ . 2005-2009. BELØP I 1 000 KRONER	33
TABELL 1-32 UTGIFTER FRATRUKKET REFUSJONER - KAP. 855 ETTER FORMÅL OG REGION. 2008-2009. BELØP I MILL. KRONER	34
TABELL 1-33 PROSENTVIS ENDRING I UTGIFTER FRATRUKKET REFUSJONER - KAP. 855 ETTER FORMÅL OG REGION. 2008-2009.....	34
TABELL 1-34 BEREGNET LØNNS- OG PRISVEKST I 2009 BASERT PÅ UTGIFTENE I 2008. BELØP I MILL. KRONER	36
TABELL 1-35 UTGIFTEENDRING SOM FØLGE AV ENDRING I ANTALL OPPHOLDSDAGER FRA 2008 TIL 2009	36
TABELL 1-36 PRISSTIGNING UTOVER PRISOMREGNINGSFAKTOREN SOM FØLGE AV ENDRET AVTALEPORTEFØLJE ¹ . 2008-2009. FASTE 2009-KRONER. BELØP I 1 000 KRONER.....	39
TABELL 1-37 ENKELTKJØP OG AVTALEKJØP MED TILLEGGSBETALING I PRIVATE INSTITUSJONER. 2009. BELØP I 1 000 KRONER	39
TABELL 1-38 UTGIFTER FRATRUKKET REFUSJONER ¹ PR. OPPHOLDSDAG ETTER TILTAKSTYPE. 2006-2009. BELØP I 1000 KRONER	41
TABELL 1-39 UTGIFTER FRATRUKKET REFUSJONER ¹ PR. OPPHOLDSDAG ETTER TILTAKSTYPE. 2006-2009. FASTE 2009-KRONER.....	41
TABELL 1-40 DAGPRIS I STATLIGE INSTITUSJONER ETTER REGION. 2006-2009. FASTE 2009-KRONER.....	45
TABELL 1-41 DAGPRIS I PRIVATE INSTITUSJONER ETTER REGION. 2006-2009. FASTE 2009-KRONER	45
TABELL 1-42 UTGIFTER FRATRUKKET REFUSJONER PR. Plass i statlige institusjoner etter region. PR. 31.12 2009.....	47
TABELL 1-43 UTGIFTER FRATRUKKET REFUSJONER TIL MULTIFUNC ETTER REGION. 2007-2009. BELØP I 1 000 KRONER.....	47
TABELL 1-44 OPPHOLDSDAGER I MST ETTER REGION. 2008-2009.....	48
TABELL 1-45 UTGIFTER FRATRUKKET REFUSJONER FOR MST. 2008-2009. BELØP I 1 000 KRONER	48
TABELL 1-46 ANDEL BARN OG UNGE MED TILTAK 31.12 PR. 1 000 INNBYGGER 0-19 ÅR ¹ ETTER REGION OG TILTAKSTYPE. 2008-2009.....	50
TABELL 1-47 ANTALL ENSLIGE MINDREÅRIGE ASYLSØKERE PR. 31.12. 2007-2009.....	53
TABELL 1-48 OPPHOLDSDAGER FOR ENSLIGE MINDREÅRIGE ASYLSØKERE. 2007-2009.....	53
TABELL 1-49 UTGIFTER OG INNTEKTER - KAP. 856/3856 BARNEVERNETS OMSORGSSENTRE FOR ENSLIGE MINDREÅRIGE ASYLSØKERE. 2008-2009. BELØP I 1 000 KRONER	54
TABELL 1-50 UTGIFTER FRATRUKKET REFUSJONER - KAP. 856 ETTER REGION. 2008-2009. BELØP I 1 000 KRONER	54
TABELL 1-51 DAGPRIS FOR ENSLIGE MINDREÅRIGE ASYLSØKERE ETTER REGION. 2008-2009.....	55
TABELL 1-52 GJENNOMSNTTLIG DAGPRIS ETTER TILTAK. 2009.....	55
TABELL 1-53 KAPITTEL 842/3842 FAMILIEVERN. BELØP I 1 000 KRONER.....	56
TABELL 1-54 KAPITTEL 855/3855 STATLIG FORVALTNING AV BARNEVERNET. BELØP I 1 000 KRONER.....	57
TABELL 1-55 KAPITTEL 856/3856 BARNEVERNETS OMSORGSSENTER FOR ENSLIGE MINDREÅRIGE ASYLSØKERE. BELØP I 1 000 KRONER	57

TABELL 1-56 KAPITTEL 858/3858 BARNE-, UNGDOMS- OG FAMILIEDIREKTORATET. BELØP I 1 000 KRONER	58
TABELL 1-57 KAPITTEL 859/3859 EUS UNGDOMSPROGRAM. BELØP I 1 000 KRONER	59
TABELL 2-1 ANTALL MOTTATTE OG FERDIGBEHANDLEDE SØKNADER. 2007-2009.....	64
TABELL 2-2 OPPHOLDSDAGER I PRIVATE INSTITUSJONER ETTER AVTALETYPE OG EIERSKAP. 2009	72
TABELL 2-3 ANTALL SOM HAR FÅTT OPPLÆRING ETTER REGION. 2009	83
TABELL 2-4 OVERSIKT OVER DESENTRALISERTE MIDLER PR. 31. DESEMBER 2009. TALL I EURO.....	97
TABELL 2-5 TABELL 2-1 SØKNADER OG TILDELINGER TIL LOKALE SAMLIVSKURS. 2009	106
TABELL 2-6 ANTALL OG ANDEL ANSATTE I BUFETAT MED IKKE-VESTLIG BAKGRUNN PR. 1. JANUAR 2009-2010	109

Figurliste

FIGUR 1-1 ANDEL HVOR KRAV TIL VENTETID FOR MEKLING OVERHOLDES ETTER REGION. 2008-2009.....	9
FIGUR 1-2 ANDEL SOM FÅR TILBUD OM FØRSTE BEHANDLINGSTIME INNEN FIRE UKER. 2008-2009.....	9
FIGUR 1-3 ANDEL TID BRUKT PÅ MEKLINGER, BEHANDLINGSSAKER OG UTADRETTET VIRKSOMHET. 2009	10
FIGUR 1-4 UTGIFTER FRATRUKKET REFUSJONER PR. KONSULTASJON I FAMILIEVERNET ETTER REGION. 2007-2009. FASTE 2009-KRONER.....	15
FIGUR 1-5 UTGIFTER FRATRUKKET REFUSJONER PR. INNBYGGER ¹ . 2005-2009. FASTE 2009-PRISER	16
FIGUR 1-6 ANDEL OPPHOLDSDAGER. KOMMUNALE FOSTERHJEM MED STATLIG FORSTERKNING ER IKKE INKLUDERT. 2005-2009.....	21
FIGUR 1-7 ANDEL OPPHOLDSDAGER. KOMMUNALE FOSTERHJEM MED STATLIG FORSTERKNING ER INKLUDERT. 2006-2009.....	21
FIGUR 1-8 UTVIKLINGEN I ANTALL OPPHOLDSDAGER I MULTIFUNC INSTITUSJON. 2007-2009.....	23
FIGUR 1-9 ANDEL OPPHOLDSDAGER I STATLIGE OG PRIVATE INSTITUSJONER. 2008-2009 ¹	26
FIGUR 1-10 OPPHOLDSTID. ANTALL AVSLUTTEDE SAKER MED OPPHOLDSTID UNDER 6 MÅNEDER, GJENNOMSNITTLIG OPPHOLDSTID I AKTIVE SAKER OG ANTALL AKTIVE SAKER MED OPPHOLDSTID OVER TO ÅR. EKSKL. TRONDHEIM. 2008 - 2009.	28
FIGUR 1-11 HVOR VAR AKUTTPLASSERTE FØR DE BLE AKUTTPLASSERT? PROSENTVIS OVERSIKT OVER NYE AKUTTPLASSERINGER I 2009.	30
FIGUR 1-12 UTGIFTER FRATRUKKET REFUSJONER EKSKL. FORSTERKNINGER PR. OPPHOLDSDAG I FOSTERHJEM. 2006-2009. FASTE 2009-KRONER.....	42
FIGUR 1-13 UTGIFTER FRATRUKKET REFUSJONER PR. OPPHOLDSDAG I STATLIG OG PRIVAT INSTITUSJON. 2006- 2009. FASTE 2009-KRONER	43
FIGUR 1-14 UTGIFTER FRATRUKKET REFUSJONER PR. OPPHOLDSDAG I HJELPETILTAK I HJEMMET. 2006-2009. FASTE 2009-KRONER.....	44
FIGUR 1-15 UTGIFTER FRATRUKKET REFUSJONER PR. OPPHOLDSDAG I MULTIFUNC-INSTITUSJONSDEL. 2007-2009. FASTE 2009-KRONER.....	48
FIGUR 1-16 UTGIFTER FRATRUKKET REFUSJONER PR. OPPHOLDSDAG I MST ETTER REGION. 2006-2009. FASTE 2009-KRONER.....	49
FIGUR 1-17 ANDEL BARN OG UNGE MED TILTAK 31.12 PR. 1 000 INNBYGGER 0-19 ÅR ¹ ETTER REGION. 2005-2009	50
FIGUR 1-18 UTGIFTER FRATRUKKET REFUSJONER TIL KAP. 855 PR. INNBYGGER 0-19 ÅR ¹ . 2005-2009. FASTE 2009- KRONER.....	51